

Onderzoek jeugdbeleid Naarden

Amsterdam, 1 maart 2000

Gert Jan Slump
Peter Kwakkelstein
Nelleke Hilhorst

van dijk, van soomeren en partners

Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV
KvK Amsterdam nummer 33176766
Van Diemenstraat 374, 1013 CR Amsterdam
Tel: 020 625 75 37 Fax: 020 627 47 59
Website: www.dsp-advies.nl
E-mail: dsp@dsp-advies.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Aanbevelingen	6
2.1	Aanbevelingen inventarisatie aanbod instellingen	6
2.2	Aanbevelingen opbrengst jeugdpanels	6
2.3	Aanbevelingen jeugdbeleid Naarden	8
3	Inventarisatie aanbod instellingen Naarden	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Aanbod per instelling	10
3.2.1	Stichting Sociaal Culturele Activiteiten in Naarden (SCAN)	10
3.2.2	Ministerpark Mavo	11
3.2.3	Stichting Kinderopvang Bussum-Naarden/Muiden-Muiderberg	12
3.2.4	Stichting Jeugdhulp het Gooi	13
3.2.5	Federatie Maatschappelijke Dienstverlening (FMD) het Gooi (VERSA)	14
3.2.6	GGD Gooi en Vechtstreek	14
3.2.7	Wijkbeheer Naarden	15
3.2.8	Buurtplatform Keverdijk, Thijssepark, Vierhoven	15
3.2.9	Vereniging Islamitische Gemeenschap Naarden	16
3.2.10	Bibliotheek Naarden-Bussum	16
3.2.11	Scouting OLAV Naarden	17
3.2.12	Voetbalvereniging NVC	17
3.3	Analyse en aanbevelingen	22
4	Opbrengst jongerenpanels Naarden	25
4.1	Inleiding	25
4.2	Woon en leefomgeving	26
4.3	School en werk	28
4.4	Vrijetijd	29
4.5	Veiligheid en criminaliteit	32
4.5.1	Verkeersveiligheid	32
4.5.2	Veiligheidsbeleving en criminaliteit/overlastgevend gedrag	33
4.6	Hulp en advies	34
4.7	De gemeente en de instellingen in Naarden	34
4.8	Omgaan met elkaar	35
4.8.1	Omgaan met elkaar: jongeren	35
4.8.2	Omgaan met elkaar: jongeren en volwassenen	36
4.9	Jeugdparticipatie	36
4.10	Samenvatting en analyse	38
5	Algemene analyse: positiebepaling jeugdbeleid Naarden en aanbevelingen	43
5.1	Inleiding	43
5.2	Conditie voor jeugdbeleid	43
5.3	Aanbevelingen condities jeugdbeleid in Naarden	52
5.4	Vormen van jeugdbeleid	54
5.5	Aanbevelingen vormen van jeugdbeleid in Naarden	61
Bijlage 1	Vragenlijst inventarisatie aanbod jongeren in Naarden 0-18 jaar	66
Bijlage 2	Wervingsbrief jongeren	70
Bijlage 3	Itemlijst panels	71
Bijlage 4	Jongeren die aan de panels hebben deelgenomen	73
Bijlage 5	Miniconferentie 'jeugdbeleid in Naarden'	74

1 Inleiding

In opdracht van de gemeente Naarden heeft bureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners in de periode september 1999 - februari 2000 een onderzoek verricht om de gemeente Naarden bouwstenen aan te leveren voor het (verder) ontwikkelen van het lokale jeugdbeleid. Het onderzoek heeft uiteindelijk geleid tot deze eindrapportage.

In de onderzoeksopdracht van de gemeente Naarden werd aangegeven dat het onderzoek aan de hand van een aantal onderdelen uitgevoerd diende te worden.

In de onderzoeksopzet zijn deze onderdelen achtereenvolgens uitgewerkt:

- Allereerst is een beknopt inventarisatie-onderzoek van het aanbod verricht; de inventarisatie diende zicht te geven op het aanbod voor jongeren in Naarden en op mogelijke overlappingsen en lacunes in het aanbod.
- Vervolgens is een aantal jongerenpanels georganiseerd (er waren twee-panels gepland, uiteindelijk zijn er, mede op basis van een discussie met instellingen, vier panels uitgevoerd. De panels dienden antwoord te geven op de vraag wat kinderen en jongeren (themagewijze) vinden van wat er op dit moment in Naarden voor kinderen en jongeren wordt gedaan (sluit het aanbod aan op de vraag?) en dienden zich mede te richten op de vraag naar de belangstelling bij jongeren voor deelname aan jeugdparticipatie.
- Er is een miniconferentie rond het jeugdbeleid georganiseerd waaraan vertegenwoordigers van instellingen en afdelingen van de gemeente deelnamen met als onderwerp lokaal jeugd- en jongerenbeleid; als accent is daarin het verbeteren van het toekomstperspectief van jongeren in achterstandssituaties meegenomen.
- Een (toekomstgerichte) evaluatie van het SCAN-aanbod, waarover separaat van de andere onderdelen verslag wordt.
- Het schrijven van een analyse/beleidsnotitie en het leveren van aanbevelingen voor een plan van aanpak jeugdbeleid waarin de opbrengsten van de onderdelen (met uitzondering van de, separate, SCAN-evaluatie) zijn verwerkt.

Voorafgaand aan de opdrachtverlening is door DSP een aantal opmerkingen gemaakt in de offerte naar aanleiding van de vraag of de onderzoeksopdracht naar de mening van de onderzoekers volledig was. Die opmerkingen hadden te maken met de context van het onderzoek (en het op basis daarvan verder te ontwikkelen jeugdbeleid). Tijdens de eerste gesprekken met de gemeente zijn deze opmerkingen ook aan de orde geweest. Het zijn achtereenvolgens:

- Om het onderzoek goed te kunnen uitvoeren is het noodzakelijk dat de onderzoekers zicht hebben op de doelstellingen die de gemeente nastreeft ten aanzien van het jeugdbeleid en welke uitgangspunten zij daarbij hanteert. Het gaat hierbij om een visie op *wat* men als gemeente wil, *met wie* men dat wil vormgeven en *hoe* men dat wil vormgeven. De vraag is bijvoorbeeld of de gemeente zich binnen haar jeugdbeleid wil richten op het bestrijden van overlast door jongeren of dat de gemeente kiest voor een positief gericht jeugdbeleid, gericht op alle jongeren, waarin het bieden van goede, algemene voorzieningen een centrale plaats inneemt.
- Ook bij het vormgeven van jeugdparticipatie is het essentieel om helder vast te leggen in welke mate de gemeente de jeugd wil betrekken.
- Naast de gemeente hebben de politiek, maatschappelijke organisaties, jeugdigen en ouders/opvoeders een belangrijke rol bij de realisatie van

het lokale jeugdbeleid. Samenwerking tussen deze partners is essentieel voor een samenhangend en effectief beleid. Bij al deze partijen zal dus draagvlak voor het lokale jeugdbeleid moeten zijn. Het intern en extern creëren van draagvlak voor lokaal jeugdbeleid zal onderdeel moeten uitmaken van het plan van aanpak in Naarden.

- Tevens dient aandacht besteed te worden aan hoe de gemeente de regierol vormgeeft.

Bij de onderzoeks- en beleidsanalyse op basis van het verzamelde materiaal keren deze zaken als belangrijke onderwerpen terug.

Als uitgangspunt gold voor de onderzoekers om bij opzet en uitvoering van het onderzoek *zoveel mogelijk lokale actoren te betrekken en te activeren*. Uiteindelijk doel daarvan was om reeds tijdens de loop van het onderzoek het draagvlak (ambtelijk, politiek, bij instellingen en bij jongeren) voor het lokale jeugdbeleid verder te versterken. Tijdens het onderzoek is daar op verschillende manieren aan gewerkt. Enkele voorbeelden:

- Ter voorbereiding op uitvoering van het onderzoek heeft een gesprek plaatsgevonden met het college van B&W in Naarden om de positionering en de beoogde opbrengst van het onderzoek verder te verhelderen.
- Eveneens ter voorbereiding op de uitvoering van het onderzoek heeft een kennismakingsgesprek plaatsgevonden tussen één van de onderzoekers en de interim-coördinator van SCAN.
- Voor de uitvoering van de jongerenpanels is een bijeenkomst met intermediairen georganiseerd; tijdens deze bijeenkomst is niet alleen gesproken over de werving van jongeren voor de panels maar ook uitgebreid stilgestaan bij de opzet van dit onderdeel. Dat heeft concreet geleid tot het ophogen van het aantal te houden panels.
- Bij de werving van kinderen en jongeren is op een prettige wijze samengewerkt met de intermediairen, waaronder SCAN; zij hebben naar vermogen tijd (en ruimte) beschikbaar hebben gesteld voor het welslagen van de werving en de uitvoering van de panels.
- Tijdens de uitvoering van de jongerenpanels hebben kinderen en jongeren op enthousiaste wijze blij gegeven van hun betrokkenheid en bereidwilligheid om mee te denken en te doen aan jeugdbeleid.
- In de laatste fase van het onderzoek heeft een van de onderzoekers een vergadering van de commissie FEMWV bijgewoond en, op basis van de op dat moment voorhanden zijnde onderzoeksgegevens, een (richtinggevende) bijdrage geleverd aan deze vergadering.
- Tijdens de miniconferentie, waaraan een groot aantal instellingen en vertegenwoordigers van de gemeente (ambtenaren en politici) heeft deelgenomen, is op levendige en betrokken wijze nagedacht over de toekomst van het jeugdbeleid in Naarden.
- Tijdens de uitvoering van het gehele traject is steeds goed contact geweest met de ambtenaar jeugdbeleid van de gemeente. Over belangrijke wijzigingen tijdens het onderzoek vond steeds overleg plaats.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de aanbevelingen uit het onderzoek bij wijze van samenvatting op een rij gezet.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de opbrengst van de aanbodinventaris; naast een beschrijving van de gehanteerde werkwijze wordt per instelling (voorzover deze hebben meegewerkt aan dit deel van het onderzoek) het aanbod in beeld gebracht en in enkele tabellen aanvullende gegevens weergegeven. Een analyse (en aanbevelingen) op basis van deelresultaten sluit dit hoofdstuk af.

In hoofdstuk 4 wordt aandacht besteed aan de jongerenpanels. Aan de hand van thema's wordt de opbrengst besproken. ook dit hoofdstuk wordt afgesloten door een analyse (en aanbevelingen) op basis van deelresultaten.

In hoofdstuk 5 wordt een algemene analyse gepresenteerd en worden aanbevelingen geformuleerd voor een aanpak het toekomstige lokale jeugd-beleid in Naarden.

Tenslotte zijn er 5 bijlagen aan het rapport toegevoegd.

2 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk staan alle aanbevelingen uit het onderzoeksrapport per hoofdstuk overzichtelijk opgesomd. Uiteraard dienen deze aanbevelingen in de context van de inhoud van elk hoofdstuk gelezen te worden.

2.1 Aanbevelingen inventarisatie aanbod instellingen (hoofdstuk 3)

Omdat de instellingen met hun aanbod voor jeugdigen op diverse beleids-terreinen opereren (met een zwaartepunt op welzijnsterrein) is een *coördinatie- en afstemmingsfunctie* over meerdere beleidsterreinen gewenst; ten aanzien van netwerkvorming op uitvoeringsniveau zou verdere versterking op deelterreinen kunnen plaatsvinden.

In het kader van het monitoren van ontwikkelingen ten aanzien van jeugd en jongeren is het gunstig te noemen dat *dienstverlening, voorlichting en signalering* relatief vaak genoemd worden door instellingen (en niet alleen door hulpverleningsinstellingen). Instellingen en gemeente zouden van deze functies actief en gezamenlijk gebruik moeten (blijven) maken. De functies dienen te worden *bestendig en waar mogelijk te worden uitgebouwd*.

Instellingen en gemeente dienen er gezamenlijk voor te zorgen dat binnen toekomstige werkzaamheden in het kader van jeugdparticipatie de functie *belangenbehartiging en activering* de komende tijd *extra* aandacht krijgt.

Op basis van de gegevens over de doelgroep (en het bereik daarvan) van verschillende instellingen zou per beleidsterrein verfijning dienen plaats te vinden ten aanzien van *overlap in bereik van bestaande doelgroepen* door instellingen en het *gezamenlijk bereik van nieuwe doelgroepen* die nu buiten bereik blijven. Vooral het bereik van instellingen voor jeugdhulpverlening is beperkt.

De komende tijd dienen de instellingen en de gemeente in Naarden een *structurele samenwerkingsvorm* te ontwikkelen en tot stand te brengen. Daarmee zou meer samenhang in het jeugdbeleid kunnen worden gebracht en activiteiten beter op elkaar worden afgestemd. Op die manier kan worden gewerkt aan een breed (op de vraag georiënteerd) aanbod ten behoeve van de doelgroep jeugd en jongeren in Naarden.

Door aan te sluiten op ontwikkelingen rond Bureau Jeugdzorg dient de *signalerende en verwijzende rol* van instellingen actief voor jeugdigen in Naarden verder *versterkt* te worden.

De komende tijd zou de ervaring met/aandacht voor *jeugdparticipatie* bij instellingen gebundeld kunnen en moeten worden om te *leren van elkaars ervaringen, methode en aanpak* en om gezamenlijk verdere plannen te maken rond jeugdparticipatie binnen instellingen, organisaties en binnen de gemeente Naarden.

2.2 Aanbevelingen opbrengst jongerenpanels (hoofdstuk 4)

De ervaringen met *jongerenpanels* in het onderzoek en de wijze waarop kinderen en jongeren daaraan hebben deelgenomen bieden een goede basis voor *herhaling* van gesprekken met kinderen en jongeren op soortgelijke

wijze in de toekomst.

Bij de inrichting van bestaande en toekomstige voorzieningen in *buurt en buitenruimte* voor kinderen en jongeren moeten in de toekomst hun *behoeften nadrukkelijker worden gewogen*; bestaande voorzieningen zouden samen met kinderen en jongeren 'geschouwd' kunnen worden; bij de inrichting van nieuwe voorzieningen zou de doelgroep een rol kunnen krijgen bij de planvorming en uitvoering.

Door maatschappelijke instellingen en verenigingen en de gemeente dient bekeken te worden of het *aanbod aan incidentele activiteiten voor kinderen en jongeren uitgebreid* zou kunnen worden.

De mogelijkheden voor *ontmoeting van jongeren door de week* dienen nader gezien te worden. Voor kinderen *tussen 10 en 12 jaar* dient een *specifiek aanbod* te worden gedaan. SCAN kan de *bekendheid van het aanbod* voor kinderen en jongeren vergroten en breder bekend maken.

De *communicatie tussen jongeren en volwassenen dient te worden verbeterd*. Jongeren willen daar zelf een rol in spelen en dienen daarin te worden ondersteund. De gemeente kan het goede voorbeeld geven door een *positieve kijk op de jeugd* uit te dragen.

De *uitvoering van inspraak (jeugdparticipatie) op scholen dient te worden verbeterd*. Jeugdparticipatie biedt een mogelijkheid van *koppeling* tussen de sectoren welzijn en onderwijs.

Mogelijkheden voor *huiswerkbegeleiding voor specifieke groepen jongeren* (onder andere Keverdijk) dient te worden geïnventariseerd en op basis daarvan gerealiseerd te worden.

Externe voorlichting door instellingen tijdens lesuren *op school* dient te worden voortgezet en verder te worden uitgebouwd.

Actoren actief op het overgangsgebied van school naar werk stemmen hun aanbod verder af en *optimaliseren* de mogelijkheden voor een goede voorziening met betrekking tot *informatie over loopbaanmogelijkheden en loopbaanbegeleiding* voor jongeren.

Jongeren hebben heel concrete *ideeën* (ervaringsdeskundigheid!) ten aanzien van *veiligheid en onveiligheid*. Deze ideeën dienen in de toekomst meer dan nu het geval is te worden gebruikt.

De *tolerantie* tussen (groepen) jongeren dient te worden vergroot door samen met deze groepen *projecten of activiteiten* op te zetten.

In het kader van jeugdzorg/-hulpverlening dienen om jongeren te bereiken de functies *voorlichting en signalering* verder te worden *uitgebreid*.

De gemeente Naarden (in samenwerking met instellingen) maakt op korte termijn een start met het zelf (of samen met partners in het veld) voeren van *gesprekken met (en leren kennen van) jongeren en kinderen*. Voordat die gesprekken van start gaan dient te worden bedacht wat de *uitkomsten* van die gesprekken kunnen zijn: welke (beleids)ruimte neemt men mee voor jongeren. Op basis van die ervaringen kan samen met jongeren verder gezocht worden naar vormen (en wellicht ook spelregels) waardoor *jeugdparticipatie zich kan verankeren* in de gemeente Naarden. In Naarden is wat dit betreft, niet alleen door praten met jeugd maar ook samen dingen te ondernemen en te realiseren, veel jeugd te winnen.

2.3 Aanbevelingen jeugdbeleid Naarden (hoofdstuk 5)

De situatie van het lokale bestel in Naarden vraagt om voortgaande en gecoördineerde aandacht van de lokale overheid in de vorm van een *'overall' regie* om sectorspecifieke ontwikkelingen te verbinden met de verantwoordelijkheid van de lokale overheid voor het welzijn van jeugdigen en hun deelnamemogelijkheden aan de lokale samenleving.

Om te voorkomen dat relevante actoren, waar overigens de *'goede wil'* aanwezig is, een afwachtende houding aannemen ten opzichte van elkaar is een *duidelijke positionering van de gemeente* nodig waarin zij de rollen van *voortrekker en regisseur* op zich neemt, ontleend aan en gelegitimeerd door haar verantwoordelijkheid voor de Naardense jeugdigen.

De gemeente moet *maatschappelijke organisaties verbinden aan het jeugdbeleid* in die zin dat zij hun activiteiten mede toetsen aan de overstijgende belangen die in het jeugdbeleid worden geformuleerd, en daartoe waar mogelijk nieuwe initiatieven nemen. Daarvoor is het nodig dat zij, naast de eigen specifieke instellingsverantwoordelijkheid zich ook *committeren aan het jeugdbeleid* van de gemeente.

Voor een jeugdbeleid *'dat leeft'* is de *eigen inbreng van instellingen, organisaties en de jeugd zelf* onontbeerlijk. Het jeugdbeleid spoort daartoe deze actoren aan om te zoeken naar mogelijkheden voor *verbetering* van de dienstverlening aan jeugdigen door het zoeken naar *nieuwe uitdagingen* om de kwaliteit en het bereik daarvan te vergroten. Het verdient aanbevelingen dat de gemeente voor nieuwe initiatieven die een aantoonbare bijdrage aan het jeugdbeleid leveren *middelen reserveert*.

Om haar rol als voortrekker en regisseur effectief te kunnen uitoefenen dient de gemeente haar *contacten met de belangrijkste uitvoeringsorganisaties in het maatschappelijk veld te reguleren* door grondige voorbereiding, kennis van zaken, gevoel voor verhoudingen en waardering en respect voor de inzet van deze organisaties, en bovenal door te getuigen van visie, duidelijkheid en daadkracht met betrekking tot wenselijke ontwikkelingen.

In de *'ontwerpfase'* van de formulering van het jeugdbeleid kan de expertise van maatschappelijke organisaties worden betrokken in de vorm van een *expertgroep jeugdbeleid* (expertisecentrum, denktank, klankbordgroep). De bestuurders en beleidsmakers van de gemeente bespreken met deze groep hun ideeën en laten zich erdoor voeden en adviseren. De status van de expertgroep moet duidelijk zijn voor alle deelnemers en de gemeente moet van meet af aan duidelijkheid scheppen over de wijze waarop zij verantwoordelijkheid neemt en wat daarvan de consequenties zijn voor de verhoudingen in het lokale bestel.

In de *'uitvoeringsfase'* van het jeugdbeleid is het raadzaam een regulier platform van overleg, een *'regiegroep jeugdbeleid'*, te formeren waaraan de belangrijkste maatschappelijke organisaties deelnemen. Voor de status en om het gezag ervan te verzekeren is het raadzaam dit platform te laten leiden door de verantwoordelijk wethouder(s) en ze te laten voorbereiden door de verantwoordelijk beleidsmedewerker die tevens het secretariaat voert. Bestaan en status van deze regiegroep wordt breed bekend gemaakt en men verzekert zich van de medewerking van actoren die niet direct deelnemen maar die wel van belang zijn voor het jeugdbeleid. De regiegroep is een adviesorgaan van de gemeente en houdt zich bezig met uitvoeringskwesties en samenwerkingsvraagstukken. In de regiegroep komen de lijnen samen van de bemoeienis met Naardense jeugdigen.

Voor de gemeente als regisseur van jeugdbeleid is *'interne regie'* noodzakelijk om effectief te kunnen opereren en geloofwaardig te blijven. Veel onderdelen van het beleidsapparaat hebben slechts te maken met jeugdigen als aspect van hun beleid. Het is sterk aan te bevelen om ten behoeve van een effectieve coördinatie van het jeugdbeleid, zowel binnen de gemeente als naar het maatschappelijk veld, een *coördinerend ambtenaar jeugdbeleid* aan te wijzen. Wanneer deze functie door het college en de raad wordt vastgesteld zal dat bijdragen aan het gewicht ervan en het gezag van deze functionaris. Daarbij zou de verplichting kunnen worden geformuleerd om beleidszaken die direct of indirect met jeugdigen te maken hebben in een vroegtijdig stadium bij hem te melden. Deze beleidsmedewerker zou zelf ook de bevoegdheid dienen te hebben om zich actief te melden bij collega's en beleidsafdelingen om te wijzen op aspecten van jeugdbeleid.

Het jeugdbeleid in Naarden zou zich vooral moeten richten op het genereren van meerwaarde door *samenhang te brengen in het aanbod van instellingen*. Dat kan vorm en gestalte krijgen doordat de gemeente zich het stimuleren van samenhang tot haar actieve zorg maakt. De gemeente durft zich daarbij op te stellen als *'vertegenwoordiger'* van het belang van jeugdige burgers in haar samenleving. Op basis daarvan kan de gemeente *vanuit de 'vraagzijde' afspraken maken* met instellingen en organisaties omtrent de door hen te leveren diensten tegen bepaalde vergoedingen. Een deel van deze voorzieningen zal de gemeente als *'basisvoorziening'* willen financieren, een ander deel op *projectbasis* of als *incidentele dienstverlening*. Om vanuit de vraagzijde te kunnen opereren zal de gemeente wegen moeten vinden om *'zichtbaar' te worden voor haar jeugdige burgers (en hun ouders)*. Daarvoor is nodig dat de gemeente ook in staat is de leefwereld van jeugdigen *door de ogen van jeugdigen zelf te zien* en daarmee de interpretaties van de werkelijkheid door jeugdigen, en daarmee henzelf, serieus te nemen.

Goede aanknopingspunten zijn het bestaande *wijkgerichte beleid* en het *activeren van jeugdigen* om de *'bruikbaarheid'* en de leefbaarheid van hun woonomgeving te vergroten. Het bestaande systeem van wijkcoördinatoren biedt hier kansen. In eerste instantie kan gedacht worden aan het stimuleren van *functionele netwerken* waarin de signalen door wijkcoördinatoren opgevangen snel kunnen worden doorgegeven aan relevante actoren. Daarvoor zijn heldere afspraken tussen die actoren noodzakelijk.

3 Inventarisatie aanbod instellingen in Naarden

3.1 Inleiding

In de gemeente Naarden hebben diverse organisaties en instellingen een aanbod voor jeugd en jongeren. Het aanbod spreidt zich uit over de gebieden onderwijs, sport, recreatie, vorming, jeugd- en jongerenwerk en ontspanning gezondheidszorg en jeugdhulpverlening.

De vraag is of het aanbod aansluit op de vraag van Naardense jongeren en of er lacunes en overlap in het bestaande aanbod zitten.

Door middel van een schriftelijke enquête onder een (door de gemeente te maken) selectie van gesubsidieerde en bekende ongesubsidieerde instellingen die een aanbod hebben voor jeugd en jongeren diende het aanbod in kaart gebracht te worden.

In overleg met de gemeente Naarden is door DSP daartoe een vragenlijst opgesteld (zie bijlage 1) en is een lijst gemaakt met instellingen aan wie die vragenlijst toegezonden zou moeten worden.

In totaal heeft de gemeente de vragenlijst naar 19 instellingen toegezonden. Daarvan zijn er 13 ingevuld teruggestuurd, waarvan er 1 onbruikbaar was (slechts 2 vragen ingevuld).

In aanvulling op de enquête zijn in overleg met de gemeente instellingen geselecteerd voor een aanvullend gesprek met een van de onderzoekers. De opbrengst daarvan is gebruikt bij de analyse in hoofdstuk 5.

In de vragenlijsten is het aanbod onderscheiden in het structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen, het structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen en het incidenteel aanbod. Daarnaast is nog een aantal algemene vragen gesteld.

Op basis van het materiaal dat door de instellingen zelf in de vragenlijsten is aangedragen zal hierna verslag worden gedaan.

Per instelling zal eerst een overzicht worden gegeven van de activiteiten, gerubriceerd naar soort aanbod, gesignaleerde knelpunten in de uitvoering van het aanbod en de doelgroep.

Vervolgens zal in een aantal tabellen het bereik naar leeftijdsgroep, de beleidsterreinen en functies die de activiteiten of werkzaamheden bestrijken en de huidige aandacht voor jeugdparticipatie binnen de instellingen in kaart worden gebracht. Deze gegevens zijn te vinden in paragraaf 3.2.

In paragraaf 3.3 is een analyse van de inventarisatie van het aanbod te vinden en worden aanbevelingen gedaan.

3.2 Aanbod per instelling

3.2.1 Stichting Sociaal Culturele Activiteiten Naarden (SCAN)

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Kinderwerk: wekelijkse activiteiten voor kinderen (tekenen, toneel, handarbeid, meidengroep) onder leiding van kinderwerkster en/of (externe) docenten met als doel algemene vorming.
- Spel-op-maat: spelmiddagen met kinderen van vluchtelingen in thuissituatie, gericht op onder andere taalontwikkeling met als doel kinderen in deze gezinnen op een 'Nederlandse' manier leren spelen zodat zij zich beter aanpassen, later op school de lesstof beter oppakken en makkelijker een plaats vinden in de samenleving.

- Speel-o-theek: speelgoeduitleen aan kinderen die dat speelgoed niet hebben omdat ouders het niet (kunnen) kopen.
- Jongerenwerk: jongerencentrum in SCAN-gebouw (3 - 4 avonden per week) met ontmoetingsfunctie, informatie en advies, eerste opvang en doorverwijzing. Tijdens vakanties kortdurende activiteiten. Jongerenwerkers begeleiden jongeren bij het organiseren van activiteiten en zoeken op straat contact met jongeren (ambulant werk); doel: bevorderen emancipatie en zelfstandigheid van jongeren.

Structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen

- Verhuur van ruimte aan docenten, waarvan de activiteiten ook openstaan voor jongeren; en het beschikbaar stellen van ruimte voor de organisatie van speelgoed- en kinderkledingbeurzen en de rechtswinkel.

Incidenteel aanbod 0 - 18 jarigen

- Straatspeeldag Majoor Kampstraat voor kinderen van 0 - 12 jaar (120 deelnemers) in samenwerking met basisschool 'De Tweemaster'.
- Buurtmarkt Ten Boschstraat, Evert de Bruinstraat, Kolonel Verveerstraat en Majoor Kampstraat voor jong en oud (200 kinderen en jongeren) in samenwerking met de winkeliersvereniging.
- Kinderboekenweek: activiteiten in SCAN-gebouw en de bibliotheek (140 basisschoolkinderen) in samenwerking met de bibliotheek Naarden.

Opmerkingen bij uitvoering van het aanbod

- Voortzetting spel-op-maat is afhankelijk van voortzetting van de project-subsidie.
- Over voortzetting zaterdagavond openstelling en uitbreiding uren ambulant werk moet nog worden beslist.

Specifieke doelgroep

Het kinderwerk richt zich met name op kinderen die niet of nauwelijks op vakantie gaan.

De speel-o-theek richt zich met name op speelgoeduitleen aan kinderen die dat speelgoed niet hebben omdat de ouders het niet (kunnen) kopen.

Omvang doelgroep en bereik

De doelgroep zijn alle 0 - 19 jarigen in Naarden (volgens CBS-gegevens zijn dat er ongeveer 4000; daarvan wil SCAN 15% bereiken (zo'n 600 dus). Met de structurele activiteiten bereikt SCAN 675 jongeren (te weten: via Vestingeiland (vakantiewerk) 2 x 225, via kinder(vakantie)werk 125, via het jongerenvakantiewerk 60 en via het jongerenwerk 40.

Voor het incidentele aanbod zijn de aantallen achter het aanbod opgenomen.

Samenwerking met

- Basisschool 'De Tweemaster' in verband met Spel-op-maat en straat-speeldag.
- Politie Gooi en Vechtstreek (wijkagent) in verband met signalering en uitwisseling informatie met betrekking tot probleemgroepen en bezoek aan inloopactiviteiten.
- Centraal Meldpunt Naarden Bussum.
- FMD Welzijn Gooi (VERSA).
- Buurtplatform Keverdijk.

3.2.2 Ministerpark Mavo

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Onderwijsaanbod aan leerlingen van 13 - 18 jaar waardoor leerlingen worden opgeleid voor het behalen van het diploma. Daarbij wordt ook

een omgeving geboden waarin normen en waarden worden bijgebracht en een veilig klimaat waar leerlingen vrij met hun vragen en problemen kunnen komen. Verder wordt beoogd een bijdrage te leveren aan de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van de kinderen. Tenslotte is er binnen het onderwijsaanbod aandacht voor culturele en sportieve activiteiten.

Opmerkingen bij uitvoering van het aanbod

Geen.

Specifieke doelgroep

Geen.

Omvang doelgroep en bereik

De doelgroep bestaat uit de 12 - 16 jarigen in Naarden die naar een MAVO-opleiding willen (90 per leerjaar).

In totaal maken 326 12 - 16 jarigen momenteel gebruik van het onderwijsaanbod van de MAVO.

Samenwerking met

- Andere onderwijsinstellingen in verband met onderwijsaanbod en afstemming begeleiding.
- GGD Gooi & Vechtstreek in verband met medisch onderzoek en consultatie op scholen.
- RIAGG in verband met consultatie.

3.2.3 Stichting Kinderopvang Bussum-Naarden/Muiden-Muiderberg

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Opvang en verzorging van kinderen van 0 - 4 jaar van 8.00 - 18.00 uur door professionele krachten in daartoe ingericht kinderdagverblijven, bedoeld om de kinderen een vervangende thuissituatie te bieden met oog voor het stimuleren van sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen door samen met andere kinderen en volwassenen te spelen in een vertrouwde omgeving.
- Opvang, verzorging en begeleiding van kinderen van 4 - 13 jaar na schooltijd en op schoolvrije dagen tot 18.00 uur door professionele krachten in daartoe ingerichte vestigingen voor naschoolse opvang, bedoeld om de kinderen een vervangende thuissituatie te bieden met oog voor de sociaal-emotionele ontwikkeling door een passend activiteiten-aanbod en daarnaast het bieden van creatieve ontwikkelingsruimte.
- Opvang en begeleiding van kinderen/jongeren van 13 - 16 jaar na schooltijd en op schoolvrije dagen tot 18.15 uur door professionele krachten in daartoe ingerichte tieneropvang, bedoeld om tieners een vervangende thuissituatie te bieden waar rekening wordt gehouden met de wensen en behoeften van deze leeftijdscategorie (waar op deze leeftijd gerichte activiteiten mogelijk zijn); ook wordt huiswerkbegeleiding aangeboden.

Structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen

- Het instandhouden van een gastouderbureau voor bemiddeling en begeleiding van vraagouders en gastouders met de bedoeling om voor de kinderen van 0 - 13 jaar van vraagouders een verantwoorde opvang en verzorging te bieden bij gastouders tijdens de afwezigheid van de vraagouders.

Opmerkingen bij uitvoering van het aanbod

- Vanaf november 1998 is tieneropvang Herestraat te Bussum geopend waar Naardense tieners gebruik van kunnen maken.

Specifieke doelgroep

Geen.

Omvang doelgroep en bereik

De omvang van de doelgroep is niet bekend.

Momenteel maken 228 0 - 18 jarigen gebruik van het aanbod van de Stichting Kinderopvang.

Samenwerking met

- Sportfondsenbad in verband met de verzorging van zwemlessen voor kinderen die binnen de Stichting worden opgevangen.
- Klimcentrum Rock Steady in verband met de verzorging van klimlessen en vrije klimactiviteiten voor kinderen vanaf 8 jaar die binnen de Stichting worden opgevangen.
- Basisscholen in Naarden-Bussum in verband met overdracht, indien nodig, van kinderen die naar de naschoolse opvang gaan, afspraken over waar kinderen wachten na schooltijd.

3.2.4 Stichting Jeugdhulp het Gooi

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Preventieve activiteiten: opvoedingsinformatie (jongeren en opvoeders) en jongereninformatie;
- Ambulante procesmatige hulp aan jongeren (en hun opvoeders) om jongeren (weer) zelfstandig te laten functioneren in de samenleving;
- Indicatiestelling voor intensievere hulp en zorgtoewijzing om jongeren de juiste hulp en zorg te bieden;
- Diagnostiek om voor jongeren (en hun opvoeders) de juiste hulp en zorg geïndiceerd te krijgen.

Structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen

- Ondersteuning aan instellingen op het terrein van jongereninformatie en opvoedingsinformatie om toegang tot informatie te vergroten/verbreden;
- Consultatie en deskundigheidsbevordering ten aanzien van de jeugdhulpverlening om jongeren (en opvoeders) zo goed mogelijk geholpen te laten zijn in hun eigen omgeving;
- Overleg en afstemming met andere instellingen om overlap en lacunes op te heffen en het eigen aanbod te profileren.

Opmerkingen bij uitvoering van het aanbod

- Opvoedingsondersteuning wordt pas sinds februari 1999 aangeboden.
- Diagnostiek-aanbod is nu geformaliseerd.

Specifieke doelgroep

Jongeren (en opvoeders) die risico lopen om in psychosociale problemen te geraken (risicofactoren: werkloosheid, laag opleidingsniveau, stressvolle omstandigheden, gebrekkig sociaal netwerk, mentale en/of fysieke handicap; traumatische ervaringen).

Omvang doelgroep en bereik

De doelgroep die men wil bereiken is 15% van de 0 - 18 jarigen in Naarden. Daarvan zijn er in 1999 (peildatum 1 oktober) 19 bereikt.

Samenwerking met

- Steunpunt opvoeding Thuiszorg en GGD in verband met samenwerking met betrekking tot opvoedingsondersteuning.
- RIAGG en Orthopedagogisch Centrum 't Gooi (OCG) en andere instellingen in verband met zorgtoewijzing.
- Lokale organisaties (sociaal-cultureel werk (SCAN), onderwijs, politie,

bibliotheek in verband met zoeken van aansluiting met betrekking tot lokaal (preventief) jeugdbeleid en het regelen van goede doorverwijzing.

3.2.5 Federatie Maatschappelijke Dienstverlening (FMD) het Gooi (VERSA)

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Hulpverlening (AMW) aan gezinnen waar ook 0 - 18 jarigen deel van uit kunnen maken met de bedoeling om de relatie ouder-kind op de rails te krijgen of te houden (voorkomen weglopen, uithuisplaatsing).

Structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen

- Deelname aan consultatieteams scholen voor voortgezet onderwijs vanuit AMW-professie met als doel voorkomen van schooluitval.
- Deelname aan externe overlegstructuren als Leerdor, Centraal Meldpunt (CMP) met als doel afstemming van het hulpverleningsaanbod, zorgen voor goede verwijzingen en samenwerking.
- Voorlichting in samenwerking met SCAN over bepaalde thema's uit de hulpverlening.
- Groepswork voor gescheiden vaders en moeders met als doel omgangsregelingen en samenwerking tussen gescheiden ouders gericht op de kinderen te verbeteren.

Opmerkingen bij de uitvoering van het aanbod

- Het aanbod wordt geboden als daar vraag naar is via gezinnen of verwijzers.

Specifieke doelgroep

- Hoewel het aanbod bedoeld is voor alle inwoners/gezinnen in Naarden wordt er extra aandacht gegeven aan die groep inwoners die tot de kansarme groep in de samenleving behoren. Dat zijn veelal gezinnen met een laag inkomen of uitkering, een laag opleidingsniveau met beperkte sociale vaardigheden. Vaak is sprake van meervoudige problematiek.

Omvang doelgroep en bereik

- In principe alle inwoners zoals hiervoor beschreven. Daarvan worden jaarlijks 10 gezinnen bereikt/bediend. De cijfers voor 1998 zijn: 4 jongeren (individueel aanbod) en 8 gezinnen.

Samenwerking met

- Huisartsen, RIAGG en overige geestelijke gezondheidszorg in verband met overleg en verwijzing.
- gemeentelijke instanties.
- SCAN in verband met voorlichting over hulpverleningsthema's aan doelgroep jongeren en gezinnen.

3.2.6 GGD Gooi en Vechtstreek

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Preventieve gezondheidsonderzoeken groep 2 en 8 basisschool en klas 2 voortgezet onderwijs.
- Leveren van consultatie, advies en begeleiding in het kader van Weer Samen Naar School (basisschool) en lid van consultatieteam (voortgezet onderwijs).
- Voorlichtingsprojecten op scholen, bijvoorbeeld preventie alcohol en druggebruik, samen leven.
- Organiseren van verschillende cursussen als 'Opvoeden zò' en droge bedtraining.

Opmerkingen bij uitvoering van het aanbod

Geen.

Specifieke doelgroep

Geen.

Omvang doelgroep en bereik

De doelgroep bestaat uit alle 4 - 18 jarigen in Naarden.

Met het aanbod wordt 100% daarvan bereikt (waarvan via de preventieve gezondheidsonderzoeken 354 leerlingen van 4 - 9 jaar en 394 leerlingen van 10 - 19 jaar).

Samenwerking met

- Via de schoolarts regelmatig met het basisonderwijs (interne begeleidingsdienst) in Naarden en via het consultatieteam (waar de schoolarts aan deelneemt) met scholen voor voortgezet onderwijs.
- Thuiszorg in verband met overdracht dossiers consultatiebureau aan de jeugdgezondheidszorg.
- RIAGG in verband met afstemming en verwijzing.
- Stichting Jeugdhulp het Gooi in verband met coördinatie en verwijzing.

3.2.7 Wijkbeheer Naarden

Incidenteel aanbod 0 - 18 jarigen

- Hand- en spandiensten bij festiviteiten door jongerenorganisaties;
- Het beoordelen van verzoeken van buurtbewoners/jongeren voor het plaatsen van voetbaldoelen, basketbalpools etc.
- Jaarlijkse schoonmaak op de wallen.

Opmerkingen bij de uitvoering van het aanbod

Geen.

Specifieke doelgroep

Geen.

Omvang doelgroep en bereik

Niet bekend.

Samenwerking met

- SCAN, Scouting OLAV etc. in verband met festiviteiten.
- Buurtbewoners/buurtbeheer voor voorzieningen voor onder andere jongeren.
- Scouting OLAV in verband met jaarlijkse wallenschoonmaak.

3.2.8 Buurtplatform Keverdijk, Thijssepark, Vierhoven

Structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen

- Inrichten van en toezicht houden op speelvoorzieningen.
- Verbeteren van het leefklimaat in de buurt.
- Stimuleren van samenwerking met de basisschool 'De Tweemaster'

Incidenteel aanbod 0 - 18 jarigen

- Inrichten speelterrein Prinses Marijkehof en Aalscholverstraat.

Opmerkingen bij de uitvoering van het aanbod

Geen.

Specifieke doelgroep

Geen.

Omvang doelgroep en bereik

Niet bekend.

Samenwerking met

- Basisschool 'De Tweemaster'
- Woningbouwverenigingen.
- Politie en gemeente (wijkbeheer en groenbeheer).

3.2.9 Vereniging Islamitische Gemeenschap Naarden

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Cursussen voor kinderen en jongeren van 4 - 18 jaar in eigen taal, bedoeld om hen ook kennis te laten maken met de eigen cultuur en ze bewust te maken van hun achtergrond.
- Computerlessen voor jongeren van 12 - 18 jaar om diegenen die door taalproblemen op school niet meekomen extra bijles te geven.
- Gymlessen voor meiden van 16 jaar en ouder bedoeld als lichamelijke ontspanning voor deze groep binnen de Marokkaanse gemeenschap.

Specifieke doelgroep

Marokkaanse jongeren in Naarden.

Opmerkingen bij de uitvoering van het aanbod

Geen.

Omvang doelgroep en bereik

De doelgroep bestaat uit ongeveer 50 0 - 18 jarigen.

Met het aanbod worden 50 0 - 18 jarigen bereikt

Samenwerking met

- SCAN in verband met overleg over activiteiten Islamitische Vereniging; structurele samenwerking is niet van de grond gekomen.

3.2.10 Bibliotheek Naarden-Bussum

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Het beschikbaar stellen van boeken, CD's, CD-ROM's, Internet en andere media aan jongeren, gericht op verschillende leeftijdscategorieën bedoeld voor ontspanning, culturele ontwikkeling, informatie en educatie.
- De JIP-functie in de centrale vestiging van de bibliotheek in Bussum.

Structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen

- Het open en beschikbaar stellen van de gehele bibliotheekcollectie en andere activiteiten voor de totale gebruikersgroep (alle leeftijden).

Incidenteel aanbod 0 - 18 jarigen

- Jongerenmanifestatie in de centrale vestiging van de bibliotheek in Bussum.

Opmerkingen bij de uitvoering van het aanbod

Geen

Specifieke doelgroep

Voor de bibliotheek zijn 0 - 12 jarigen en 13 - 18 jarigen twee fundamenteel verschillende doelgroepen met een verschillend, eigen aanbod.

Omvang doelgroep en bereik

De doelgroep van de bibliotheek Naarden-Bussum bestaat uit alle 0 - 18

jarigen. Met het aanbod worden 2.400 daarvan bereikt.

Samenwerking met

- Onderwijsinstellingen.
- Jongerenwerk Stichting Welzijn Bussum in verband met een JIP in de centrale bibliotheek.

3.2.11 Scouting OLAV Naarden

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Scoutingspel, spelend leren en bieden vrijetijdsbesteding;
- Zeilschool, met de mogelijkheid erkende zeildiploma's te halen.

Incidenteel aanbod 0 - 18 jarigen

- Inzet intocht sinterklaas;
- Jaarlijkse schoonmaakactie op de wallen.

Opmerkingen bij de uitvoering van het aanbod

Geen.

Specifieke doelgroep

Geen.

Omvang doelgroep en bereik

De omvang van de doelgroep is alle 0 - 18 jarigen in Naarden. Daarvan maken er 150 als deelnemer regelmatig gebruik van het aanbod van Scouting OLAV, plus nog een aantal als vrijwilliger.

Samenwerking met

- gemeente Naarden in verband met beheer en onderhoud gebouwen en terreinen.
- Stichting Burgerzin in verband met gezamenlijke acties als de wallen-schoonmaak.
- Scouting Nederland in verband met belangenbehartiging.

3.2.12 Voetbalvereniging NVC

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen

- Veldvoetbal voor meisjes en jongens;
- Zaalvoetbal voor meisjes en jongens.

Beide zijn erop gericht jongeren op een verantwoorde wijze deel laten nemen aan trainingen en wedstrijden en daarnaast een bijdrage te leveren aan de vorming van jongeren in een sociaal verantwoorde samenleving.

Incidenteel aanbod 0 - 18 jarigen

- Toernooien;
- Buitenlandse reis;
- Jaarlijkse festiviteiten.

Opmerkingen bij de uitvoering van het aanbod

Geen.

Specifieke doelgroep

Geen.

Omvang doelgroep en bereik

De omvang van de doelgroep is alle 0 - 18 jarigen in Naarden. Daarvan maken er 375 regelmatig gebruik van het aanbod van NVC.

Samenwerking met

- gemeente Naarden in verband met de huur van 90% van het gemeentelijke sportpark.
- KNVB in verband met belangenbehartiging en wedstrijden.

Tabel 1 Bereik aanbod naar leeftijdsgroep

	0 - 4 jaar	5 - 12 jaar	13 - 18 jaar
SCAN	x	x	x
MAVO			x
Kinderopvang	x	x	x (<17)
Jeugdhulp Gooi	x	x	x
FMD (VERSA)		x	x
GGD Gooi&Vecht		x	x
Wijkbeheer	?	?	?
Buurtplatform	?	?	?
Islam. Veren.		x	x
Bibliotheek	x	x	x
Scouting OLAV		x	x
S.V. NVC		x	x

Tabel 2 Belangrijkste beleidsterreinen die activiteiten of werkzaamheden van instellingen bestrijken

	Onder- wijs	Welzijn	Cultuur	Gezond- heidszorg	Jeugd- hulpverl.	Wonen en leefomg.	Sociale zaken/ar- beidstoel.	Openb. orde & veiligheid	Sport
SCAN		x			x(verw.)				
MAVO	x	x	x		x				x
Kinderopvang		x							
Jeugdhulp Gooi	x	x		x	x		x		
FMD (VERSA)		x				x			
GGD Gooi&Vecht	x	x		x	x				
Wijkbeheer						x		x	
Buurtplatform		x	x			x		x	
Islam. Veren.	x		x						
Bibliotheek	x	x	x						
Scouting OLAV		x	x			x			x
S.V. NVC									x

Tabel 3 Functies waarop de activiteiten of werkzaamheden van de instellingen zich richten

	Ontmoeting en recreatie	Vorming en educatie	Cultuur en creativiteit	Dienstverlening en voorlichting	Belangenbehartiging en activering	Opvang	Afstemming en coördinatie	Signalering
SCAN	x	x		x				x
MAVO	x		x					x
Kinderopvang						x		
Jeugdhulp Gooi				x		x	x	x
FMD (VERSA)				x	x		x	x
GGD Gooi&Vecht				x			x	x
Wijkbeheer								
Buurtplatform				x	x		x	x
Islam. Veren.	x	x	x	x				
Bibliotheek	x	x	x	x				
Scouting OLAV	x	x	x			x		
S.V. NVC	x	x						

Tabel 4 Huidige aandacht voor jeugdparticipatie bij voorbereiding of uitvoering van activiteiten of werkzaamheden van de instellingen

	Informatie betrekken van jongeren	Informatie verstrekken aan jongeren	Jongeren praten actief me over inrichting aanbod	Jongeren beslissen mee over inrichting aanbod	Anders	Geen aandacht voor jeugdparticipatie
SCAN				x (35 jongeren)		
MAVO	x	x	x	x		
Kinderopvang			x			
Jeugdhulp Gooi	x	x	(X) ¹		x ²	
FMD (VERSA)	x	x				
GGD Gooi&Vecht	x	x				
Wijkbeheer						(x) ³
Buurtplatform						x
Islam. Veren.		x				
Bibliotheek	x	x		x ⁴		
Scouting OLAV			x	x		
S.V. NVC	x	x	x			

Noot 1 Gaat Stichting Jeugdhulp het Gooi in de nabije toekomst doen.

Noot 2 Stichting Jeugdhulp het Gooi gaat jongerenparticipatie projecten (laten) opzetten en ontwikkelen.

Noot 3 Wijkbeheer meldt het een goede zaak te vinden om verschillende jongerengroepen te vragen wat hun wensen zijn op het gebied van invulling van hangplekken, speeltoestellen, sportvelden, sporttoestellen en dergelijke.

Noot 4 Eerder jongerenpanel georganiseerd (13 - 18 jaar); was toen geen interesse voor. Binnenkort wordt een kinderpanel (0 - 12) georganiseerd.

3.3 Analyse en aanbevelingen

In totaal hebben 12 instellingen met een aanbod voor jeugd en jongeren in Naarden de enquête ingevuld. Daarmee is een belangrijk deel van het aanbod in kaart gebracht.

Ten aanzien van het aanbod

Van de 12 instellingen/organisaties geven er 10 aan een structureel aanbod te hebben dat direct is gericht op 0 - 18 jarigen en 6 instellingen dat zij (daarnaast⁵) een structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen hebben. Dat aanbod bevindt zich op het gebied van vrije tijd/ontspanning, opvang/onderwijs/educatie en gezondheidszorg/jeugdhulpverlening. Verder hebben 6 instellingen of organisaties een incidenteel aanbod voor 0 - 18 jarigen. Het incidentele aanbod bevindt zich geheel op het terrein van vrije tijd/ontspanning. Het gaat om vakantie-activiteiten, jaarlijkse evenementen of manifestaties en de inrichting van speelplaatsen.

Uit tabel 2 blijkt dat de instellingen/organisaties zich met hun gezamenlijke werkzaamheden vooral concentreren op het beleidsterrein welzijn (9 keer genoemd). De beleidsterreinen onderwijs en cultuur (beide 5 keer genoemd) en jeugdhulpverlening en wonen en leefomgeving (beide 4 keer genoemd) worden iets minder vaak genoemd. Dat is deels te verklaren uit het feit dat voor het aanbod op deze terreinen⁶ vooral specifieke instellingen actief zijn.

Aanbeveling: omdat de instellingen met hun aanbod voor jeugdigen op diverse beleidsterreinen opereren (met een zwaartepunt op welzijns-terrein) is een coördinatie- en afstemmingsfunctie over meerdere beleidsterreinen gewenst; ten aanzien van netwerkvorming op uitvoeringsniveau zou verdere versterking op deeltherreinen kunnen plaatsvinden.

Uit tabel 3 blijkt dat de instellingen zich met hun aanbod vooral richten op de functie dienstverlening en voorlichting (7 keer genoemd), ontmoeting en recreatie en signalering (beide 6 keer genoemd).

Aanbeveling: in het kader van het monitoren van ontwikkelingen ten aanzien van jeugd en jongeren is het gunstig te noemen dat dienstverlening, voorlichting en signalering relatief vaak genoemd worden door instellingen (en niet alleen door hulpverleningsinstellingen). Instellingen en gemeente zouden van deze functies actief en gezamenlijk gebruik moeten (blijven) maken. De functies dienen te worden bestendig en waar mogelijk te worden uitgebouwd.

Het minst vaak wordt de functie belangenbehartiging en activering genoemd (2 keer). Voor de verdere ontwikkeling van jeugdparticipatie is deze functie belangrijk en dient dan ook de nodige aandacht te krijgen van instellingen en gemeente.

Aanbeveling: instellingen en gemeente dienen er gezamenlijk voor te zorgen dat binnen toekomstige werkzaamheden in het kader van jeugdparticipatie de functie belangenbehartiging en activering de komende tijd extra aandacht krijgt.

Noot 5 Een organisatie (buurtplatform) geeft aan dat het aanbod slechts indirect gericht is op 0 - 18 jarigen.

Noot 6 Uitgezonderd woon- en leefomgeving: op dit beleidsterrein zouden vanwege het brede karakter meer instellingen actief kunnen zijn.

Ten aanzien van de doelgroep

Van de 12 instellingen onderscheiden 5 een specifieke doelgroep. Daarvan zijn er 2 hulpverleningsinstellingen die zich richten op groepen die extra risico lopen op psychosociale problemen (risicofactoren) dan wel op grond van hun positie in de samenleving 'kansarm' zijn.

De andere 3 instellingen richten zich met een specifieke aanbod op een bepaalde doelgroep (vakantiewerk, speelgoeduitleen, aanbod voor marokkaanse jongeren en de bibliotheek - voor 0 - 12 jaar en 13 - 18 jaar zijn aparte afdelingen -).

Uit tabel 1 valt op te maken dat bijna alle ondervraagde instellingen jeugdigen van 5 - 12 jaar en 13 - 18 jaar tot hun doelgroep rekenen⁷. Het aantal instellingen dat een enquête heeft ingevuld en een aanbod voor 0 - 4 jarigen heeft is veel beperkter.

Ten aanzien van de doelgroep hebben de bibliotheek Naarden Bussum (2.400), de GGD Gooi en Vechtstreek (ongeveer 750), SCAN (675, vooral via jaarlijks terugkerende activiteiten en in mindere mate via het jongerenwerk), de Ministerpark MAVO (326), de Stichting Kinderopvang Bussum-Naarden (228) en ook voetbalvereniging NVC (375) en Scouting OLAV (150) een breed (structureel) bereik onder jeugdigen in Naarden.

De instellingen voor jeugdhulpverlening, te weten Stichting Jeugdhulp het Gooi (19) en FMD het Gooi (VERSA: 4, plus 8 gezinnen) hebben een beperkt bereik onder de doelgroep.

De Islamitische Vereniging Naarden bereikt vooral de specifieke doelgroep Marokkanen (50).

Aanbeveling: op basis van de gegevens over de doelgroep (en het bereik daarvan) van verschillende instellingen zou per beleidsterrein verfijning dienen plaats te vinden ten aanzien van overlap in bereik door instellingen van bestaande doelgroepen en het gezamenlijk bereik van nieuwe doelgroepen die nu buiten bereik blijven. Vooral het bereik van instellingen voor jeugdhulpverlening is beperkt.

Ten aanzien van onderlinge samenwerking

De samenwerking tussen hulpverleningsinstellingen actief in Naarden en in het kader van de signaleringsfunctie van verschillende instellingen concentreert zich met name op het Centraal Meldpunt Naarden-Bussum.

Daarnaast wordt door hulpverleningsinstellingen incidenteel samengewerkt met andere instellingen ten aanzien van (gezondheids)voorlichting (onder andere SCAN en scholen). De bibliotheek werkt met hulpverleningsinstellingen samen in het kader van het JIP dat in de Bussumse vestiging is gehuisvest.

Andere samenwerkingsvormen richten zich vooral op de organisatie van jaarlijkse evenementen en manifestaties (straatspeeldag, vakantiewerk, wallenschoonmaak) en op specifieke activiteiten van afzonderlijke instellingen of organisaties (schoolzwemmen bijvoorbeeld).

Het beeld ontstaat dat de onderlinge samenwerking in het kader van het (algemene) jeugdbeleid in Naarden momenteel weinig structuur kent. Tekenend is dat instellingen namen van andere instellingen noemen waar mee wordt samengewerkt maar dat in omgekeerde richting soms niet het geval is.

Noot 7 Uiteraard rekent de MAVO slechts de 13 - 18 jarigen tot hun doelgroep. Wijkbeheer en buurtplatform merken jeugdigen niet als directe doelgroep aan.

Aanbeveling: de komende tijd dienen de instellingen en de gemeente in Naarden een structurele samenwerkingsvorm te ontwikkelen en tot stand te brengen. Daarmee zou meer samenhang in het jeugd beleid kunnen worden gebracht en activiteiten beter op elkaar worden afgestemd. Op die manier kan worden gewerkt aan een breed (op de vraag georiënteerd) aanbod ten behoeve van de doelgroep jeugd en jongeren in Naarden.

Ten aanzien van het specifieke jeugd beleid is het Centraal Meldpunt actief. De ontwikkelingen rond het Bureau Jeugdzorg zouden deze samenwerking verder kunnen en moeten bestendigen en versterken. De signalerende functie van instellingen (ook buiten de jeugdhulpverlening) in Naarden zou daarmee gewaarborgd kunnen blijven doordat instellingen concreet zicht op mogelijkheden voor doorverwijzing (of consultatie) kunnen houden.

Aanbeveling: door aan te sluiten op ontwikkelingen rond Bureau Jeugdzorg dient de signalerende en verwijzende rol van instellingen actief voor jeugdigen in Naarden verder versterkt te worden.

Ten aanzien van de stand van zaken van jeugdparticipatie

Bij veel instellingen heeft jeugdparticipatie de aandacht. Bij 3 instellingen beperken de activiteiten zich tot uitwisseling van informatie over en weer (informatie betrekken van en verstrekken aan jongeren).

Daarnaast geven 7 instellingen aan verder te (willen) gaan dan uitsluitend informatie betrekken van of verstrekken aan jongeren: jongeren praten of beslissen binnen deze instellingen in Naarden ook mee over de inrichting van het aanbod (SCAN, Ministerpark MAVO, Kinder(tien)eropvang, bibliotheek, Scouting OLAV, voetbalvereniging NVC en in de toekomst ook Stichting Jeugdhulp het Gooi⁸).

Op basis daarvan kan worden gesteld dat jeugdparticipatie de nodige aandacht heeft binnen instellingen en organisaties in Naarden.

Aanbeveling: de komende tijd zou de ervaring met/aandacht voor jeugdparticipatie bij instellingen gebundeld kunnen en moeten worden om te leren van elkaars ervaringen, methode en aanpak en om gezamenlijk verdere plannen te maken rond jeugdparticipatie binnen instellingen, organisaties en binnen de gemeente Naarden.

Noot 8 Naast de aandacht voor het laten meepraten van jongeren over het aanbod is de Stichting Jeugdhulp het Gooi voornemens jongerenparticipatie projecten te (laten) opzetten en ontwikkelen.

4 Opbrengst jongerenpanels Naarden

4.1 Inleiding

In het kader van het onderzoek integraal jeugd- en jongerenbeleid in Naarden waren oorspronkelijk twee jongerenpanels voorzien. Uiteindelijk zijn vier jongerenpanels gehouden.

Het eerste jongerenpanel betrof een groep van 7 leerlingen van de Ministerpark MAVO variërend van 14 - 16 jaar (hierna *panel 1* te noemen). De jongeren wonen verspreid over Naarden in de wijken Keverdijk, Zuid-West 3, Vierhoven en Oranjekwartier.

Het tweede jongerenpanel betrof een groep van 7 'georganiseerde' jongeren die deelnemen aan het aanbod van diverse instellingen in Naarden (SCAN, NVC, Hockeyclub Naarden), in leeftijd variërend van 13 tot 18 jaar (hierna *panel 2* te noemen). Deze jongeren wonen in de wijken Keverdijk en Brediuskwartier.

Het derde jongerenpanel is samengesteld uit 'ongeorganiseerde' jongeren die via het ambulant jongerenwerk geworven zijn. Het aantal jongeren in dit vierde panel bedroeg 9 en hun leeftijd varieerde van 12 tot 18 jaar (hierna *panel 3* te noemen). Deze jongeren wonen in de wijken Vierhoven, Keverdijk en Naarden-Vesting.

Het vierde jongerenpanel betrof een groep van 14 leerlingen van basisschool 'De Tweemaster' van 11 en 12 jaar (hierna *panel 4* te noemen). De meeste van deze kinderen wonen in de wijk Keverdijk.

In totaal hebben 37 kinderen en jongeren deelgenomen aan de 4 panels.

Ter voorbereiding op de werving van de kinderen en jongeren is een intermediairenbijeenkomst gehouden waarvoor vertegenwoordigers van instellingen ('intermediairs') in Naarden zijn uitgenodigd. Er is een toelichting gegeven op de aanpak van de panels en er zijn afspraken gemaakt over de werving van jongeren via de intermediairs. Daartoe is door de onderzoekers een wervingsbrief opgesteld (zie bijlage 2).

De panels met jongeren van de MAVO en kinderen van de basisschool zijn gehouden op school. De andere twee panels zijn gehouden in het SCAN-gebouw in Naarden.

Hierna volgt een weergave van de opbrengst van de panels per thema. De itemlijst die is gebruikt als input voor de panels is opgenomen als bijlage 3. De thema's die aan de orde konden komen waren onderverdeeld in 5 inhoudelijke thema's, te weten: wonen en leefomgeving, school en werk, vrijetijd, veiligheid en criminaliteit, hulp en advies en 3 aanvullende thema's, te weten: de gemeente en instellingen in Naarden, omgaan met elkaar en jeugdparticipatie.

De panels duurden steeds 2 uur. Als eerste is de jongeren in de panels steeds gevraagd aan te geven welke inhoudelijke thema's voor hen het belangrijkste waren. De inhoudelijke thema's zijn steeds in door de jongeren aangegeven volgorde van belangrijkheid behandeld.

Bij panel 4 (kinderen van de basisschool) is een iets andere aanpak gevolgd. Daar is een beperkt aantal thema's aan de orde geweest (wonen en leefomgeving, vrijetijd, veiligheid en criminaliteit en jeugdparticipatie). Tevens is per thema aan deze kinderen gevraagd om kort op te schrijven wat zij wel en wat zij niet goed vinden aan Naarden.

De prioriteiten die per panel werden gegeven aan de inhoudelijke thema's waren:

Voor panel 1

- 1 veiligheid en criminaliteit;
- 2 vrijetijd;
- 3 school en werk;
- 4 wonen en leefomgeving;
- 5 hulp en advies.

Voor panel 2

De jongeren hadden geen voorkeur, achtereenvolgens zijn behandeld:

- 1 wonen en leefomgeving;
- 2 school en werk;
- 3 vrijetijd;
- 4 veiligheid en criminaliteit;
- 5 hulp en advies.

Voor panel 3

- 1 wonen en leefomgeving;
- 2 vrijetijd.

De andere onderwerpen mochten in willekeurige volgorde worden behandeld; in overleg met de jongeren is gekozen voor:

- 3 veiligheid en criminaliteit;
- 4 school en werk;
- 5 hulp en advies.

4.2 Wonen en leefomgeving

De meeste jongeren vinden het wel prettig wonen in Naarden. Vooral de kleinschaligheid en het feit dat mensen elkaar in de buurten redelijk kennen scoort goed. Uit de gesprekken wordt duidelijk dat jongeren daarbij wel een onderscheid maken naar de verschillende wijken. Zo vinden jongeren uit de buurt Vierhoven (omgeving Prinses Irenenhof) hun wijk saai. De wijk Keverdijk staat, vooral bij de jongeren die daar niet vandaan komen, negatief bekend; de wijk wordt als onveilig ervaren: veel kleine huisjes, dicht op elkaar gebouwd, veel overlast en groepjes jongeren die andere jongeren een gevoel van onveiligheid geven.

Overigens maken de jongeren uit panel 2 die in de wijk Keverdijk wonen een kanttekening:

"Wij zijn volgens mij een van die groepjes jongeren waar anderen bang voor zijn. Wij vinden dit onterecht en het komt vooral door onwetendheid en onbekendheid van ons bij die anderen"

Wat jongeren in hun directe woon- en leefomgeving vooral missen is een plek om bij elkaar te komen zonder dat ze daar meteen weggestuurd worden. Er is in dat verband ook enige kritiek te horen op de wijze van optreden van de politie naar jongeren. Zeker bij de jongeren van panel 2 bestaat de indruk dat de politie meer in de buurt is als er allochtone jongeren buiten 'hangen'.

Jongeren vinden het jammer dat er geen echte plekken zijn in Naarden waar je gewoon droog kunt zitten of gewoon zelf, buiten, met elkaar kunt sporten.

"In de zomer dan kun je zitten op de bankjes in de buurt, maar dat vindt niet iedereen die daar woont leuk"

"Wij krijgen als we bij elkaar zijn altijd de politie op ons dak. Als het met jongeren te maken heeft komt meteen de politie"

"Als er een groepje buiten bij elkaar staat hebben ouderen direct het idee dat er iets aan de hand is"

"We worden behandeld als de een of andere Al Capone groep"

Als voorbeelden en suggesties voor plekken die nu gebruikt worden en beter geschikt gemaakt zouden kunnen worden noemen de jongeren:

- het veldje aan de Keverdijk (bij het muziekkorps);
- het veldje aan de Van Stirumlaan (*"Maar dat is net een hondentoilet; er moet gewoon een speciale hondenroute komen"*);
- een basketbalpaal in de wijk Vierhoven (*"maar die staat op gras en dat werkt niet"*);
- een speeltuin aan de Meerweg (*"Maar die ligt aan de autoweg terwijl er geen hekken omheen staan. Dat is veel te gevaarlijk"*);
- het veldje aan de Lambertus Hortensiuslaan (*"Maar daar staat het gras een meter hoog"*).

Verder wordt ook nog het schoolplein van basisschool 'De Tweemaster' genoemd. Hoewel ook daar opmerkingen gemaakt worden dat voetballen op het plein eigenlijk niet kan (kapotte ruiten) zijn de jongeren van mening dat ondanks dat het hoofd van de school wel bereid is te luisteren en mee te denken met de jeugd.

Een jongen op de basisschool vertelt over het voetbalveld aan de Keverdijk nog het volgende:

"Bij het voetbalveld zijn de netten kapot zodat de bal steeds in een tuin rolt. Daar moeten ze iets aan doen. Voor ons doen ze dat niet, maar als er een competitie voor volwassenen is kan het opeens wel!"

Verder wordt door jongeren aangegeven dat zij vinden dat de gemeente Naarden wel erg volgebouwd wordt. Bovendien worden alle woningen, zeker in en nabij de vesting opgekocht wordt door allerlei import uit andere steden.

"Er blijft voor ons niets over of het is te duur"

"De huizen mogen hier en daar wel eens worden opgeknapt en de huur- en koopprijzen liggen veel te hoog voor ons"

Een veel gehoorde klacht van jongeren is dat alle 'leuke ruimte', met name in de vesting ('de bunkers') wordt opgekocht en dat die ruimte, die ook geschikt gemaakt zou kunnen worden voor jongeren, daarmee verloren gaat.

"Jan des Bouvrie koopt heel Naarden op. Naar het geld luistert de gemeente wel"

De kinderen op de basisschool werd gevraagd wat ze goed en minder goed vonden aan het wonen in Naarden.

Wat er volgens de kinderen goed is aan wonen in Naarden:

- de school is dichtbij;
- dat SCAN er ook is voor kleine kinderen;
- dat er speeltuinen zijn;
- dat er vakantiespelletjes worden georganiseerd;
- dat er een speelveld is;

- dat alles dichtbij is;
- dat er een basketbalplein is.

Wat er volgens de kinderen minder goed is aan wonen in Naarden:

- de speeltuintjes zijn te kinderachtig;
- er zijn te weinig leuk winkels voor kinderen (ze moeten naar eigen zeggen naar Huizen voor leuke winkels met kleding, schoenen, speelgoed);
- er is teveel hondenpoep;
- er wordt afval van het werken aan de overkant van de school in het water gegooid;
- er is geen disco voor kinderen;
- ze worden niet serieus genomen;
- er is geen bioscoop.

De kinderen geven ook aan dat een speelruimte voor kinderen niet verder weg mag zijn dan ongeveer 5 tot 10 minuten lopen. Meer dan 10 minuten moeten lopen voor een leuk speelterrein is gewoon te ver weg.

4.3 School en werk

Veel jongeren zitten op scholen buiten de gemeente Naarden. In Naarden is er één school voor voortgezet onderwijs, te weten de Ministerpark MAVO. De jongeren van panel 1 zitten allen op de Ministerpark MAVO. Het eerste dat zij te berde brachten is kritiek op het feit dat je van de ene leerkracht veel meer huiswerk krijgt dan van de ander.

"Die leerkracht zijn uitleg is niet goed. Hij zegt alleen dat je het nog een keer goed moet lezen, terwijl andere leerkrachten het gewoon nog een keer op een andere manier uitleggen tot je het snapt"

De leerlingen kaarten dergelijke zaken ook aan via de mentor. De mentor gaat dan praten met de leraar; het gaat dan en paar dagen goed en dan begint het opnieuw.

Jongeren uit Keverdijk die deelnamen aan panel 2 geven aan dat zij thuis weinig stimulans krijgen om huiswerk te maken. Deze groep geeft aan behoefte te hebben aan een voorziening voor huiswerkbegeleiding.

"En dat moet dan ergens in een buurthuis of zo; niet op school met een leraar die je vertelt stil te zijn; gewoon, eigen handelen zonder het moeten, geen politie-agentjes als begeleiders"

Andere jongeren geven aan thuis voldoende gestimuleerd te worden en maken gebruik van de mogelijkheid tot huiswerkbegeleiding op school.

Inspraak op de MAVO is formeel geregeld. Een keer per jaar worden er klassenvertegenwoordigers gekozen voor de leerlingenraad. Het is de jongeren echter onduidelijk wie die vertegenwoordigers zijn en wat ze doen.

"Maar na die verkiezing hoor je er nooit meer wat van. Er is hooguit 2 keer per jaar een vergadering, terwijl dat elke maand hoort te zijn. Maar het is ook nooit duidelijk wie dat regelt. Het werkt dus niet goed"

De leerlingen hebben ook zitting in de medezeggenschapscommissie via een vertegenwoordiger van de leerlingenraad.

Tenslotte is er de ideeënbus.

"Die ideeënbus werkt ook niet, daar gooit iedereen kauwgom en rommel in"

Een aantal leerlingen heeft naast school bijbaantjes, waar zij vaak via via aankomen.

Informatie over werk, vervolgopleidingen of hulp bij problemen zoeken jongeren vooral via hun mentor of de schooldecaan, al zou een aantal leerlingen niet langs die decaan gaan. De leerlingen van de MAVO vinden de informatie over beroepskeuze op school voldoende. Ook maken zij gebruik van de mogelijkheden tijdens voorlichtingsdagen.

Ook de bibliotheek in Naarden/Bussum wordt soms gebruikt voor beroepskeuze-oriëntatie.

Een aantal jongeren maakt gebruik van een uitzendbureau of het arbeidsbureau. Zij gaan daarvoor naar Bussum of Hilversum.

Het merendeel van de jongeren heeft op eigen kracht werk gevonden of denkt op eigen kracht werk te vinden.

"Het is niet de taak van de gemeente om werk te zoeken voor jongeren"

Met de jongeren van de MAVO is nog stilgestaan bij voorlichting op school over andere onderwerpen als seksualiteit en verslaving. Onder meer tijdens de vakken verzorging en biologie wordt aandacht besteed aan deze onderwerpen. Dat is wel belangrijk, maar

"je krijgt het toch wel te horen via via of je ziet het als je uitgaat, dat mensen overgeven of dronken worden van teveel drank"

De jongeren vinden het belangrijk dat er vooral feiten worden aangereikt en dat er iemand van een instelling uitleg en voorlichting komt geven. De impact is dan soms groter.

"Toen we iets te horen kregen over roken en we zo'n zwarte long kregen te zien schrok ik toch wel"

"Ik zou wel feiten-informatie willen, ook als preventie, want het is goed om te weten wat er is"

"Over seksualiteit krijg je bij biologie. Maar een instelling kan misschien meer vertellen over andere dingen"

Gevraagd naar onderwerpen waarover zij op school nog wel eens iets zouden willen horen noemen de jongeren Bureau HALT en het onderwerp normen en waarden.

4.4 Vrijetijd

Het thema vrijetijd maakt, net als het thema woon- en leefomgeving, nogal wat tongen los. Vrijetijd wordt daarbij vooral geassocieerd met ontmoeten en uitgaan. Over (georganiseerd) sporten en het beoefenen van andere hobbies melden de jongeren, met uitzondering van een deel uit panel 2, niet veel. Genoemd worden het zwembad, de hockeyclub, de voetbalclub, paardrijden, bibliotheekbezoek.

Opvallend is allereerst dat veel jongeren praten over de situatie enige jaren geleden afgezet tegen wat er nu voor jongeren in Naarden te beleven is. Een aantal activiteiten die er enkele jaren geleden waren zijn verdwenen of kleinschaliger geworden waardoor het volgens de jongeren minder leuk is geworden. Enkele voorbeelden:

"Koninginnedag in Naarden was vroeger veel leuker. Nu is er niks meer aan, het is nu heel klein"

"De kermis komt niet meer"

"Nardinc is nu ook dicht, die organiseerde vroeger ook nog wel eens wat"

"Luilak, ook dat is ingekrompen; ook daarover beginnen de ouderen nu te zeuren, maar het is toch traditie om de kerkklokken de hele nacht te laten luiden?"

"Vroeger was er eens per jaar een feest op het Zilverstrandje, dat is nu ook al afgeschaft door gezeur van de ouderen"

Het tweede opvallende gegeven is dat in de beleving van jongeren ook ten aanzien van het zoeken van vertier in de vrijetijd Naarden en Bussum samen vallen. Uitgaan doen jongeren vaak eerder in Bussum dan in Naarden. Deels is dat omdat Bussum gewoon net iets meer te bieden heeft (en omdat hetgeen Naarden voor jongeren te bieden had (zie hiervoor) niet of niet meer aantrekkelijk is voor jongeren). Deels heeft dat ook met de afstand te maken. Een meisje daarover:

"Naarden en Bussum dat is eigenlijk gewoon één dorp. We gaan voor iets leuks toch naar Bussum. En met 10 minuten fietsen zit je toch ook in Bussum"

Er zit een gradatie in de afstand die jongeren willen afleggen voor hun vertier. Jongeren tot ongeveer 15 jaar zijn eerder geneigd naar de beperkte uitgaansgelegenheden in Naarden te gaan zoals The Saloon (lijkt tegenstrijdig want de jongeren zeggen dat je daar pas vanaf 18 jaar toegang hebt: *"Het zou wel leuk zijn voor iets jonger"*) en het Poolcentrum⁹. De jongeren zijn wat dat betreft van mening dat er in Naarden eigenlijk te weinig voorhanden is.

Boven de 15 jaar gaan jongeren veelal naar uitgaansgelegenheden in Bussum. Jongeren die nog weer wat ouder zijn zoeken de mogelijkheden van steden als Hilversum en Amsterdam. Dan is een goede en veilige vervoersverbinding van belang, zowel op de fiets (Bussum) als per openbaar vervoer (Hilversum, Amsterdam).

"Het zou ook handig zijn als er nachtervoer was, want als je nu om 22.00 uur uit wil in het weekend, dan is het haast de moeite niet meer. Dan rijdt er geen trein of bus meer vanuit Hilversum"

"En er is het Andreashuis, daar is wel eens een disco geweest. Maar als er niemand van je vrienden naar toe gaat ga je zelf ook niet. Je mist hier wel een disco, of iets anders feestachtigs. Maar dat zou dan vooral in Naarden moeten komen. Naarden-Vesting is helemaal niets, zo'n monumentendorp. Daar gaan je ouders uit, dus jij niet"

"Naarden-Bussum zou interessanter zijn als je er leuk kon uitgaan, dan hoeft je niet naar een stad"

"En als je je heel erg verveelt kun je op de banken springen bij Jan des Bouvrie"

Met name voor het ontmoeten van andere jongeren door de week lijkt Naarden een alternatief te kunnen bieden, maar dan is er juist weinig voorhanden. Er zou een plek moeten komen waar je elkaar overdekt met een beperkt aantal faciliteiten zou kunnen ontmoeten met een buitenplek voor

Noot 9 Het Poolcentrum in Naarden bestaat niet meer; was voorheen gevestigd in het pand waar nu 'The Saloon' in zit. Het dichtstbijzijnde poolcentrum is nu in Hilversum gevestigd.

de zomermaanden. De jongeren uit panel 3 doen de suggestie om het gebouw bij het voetbalveld aan de Keverdijk tot een soort jeugdhonk om te bouwen en aan jongeren in (beperkt) zelfbeheer te geven¹⁰.

"Het zou leuk zijn om iets te hebben in de buurt, waar je gewoon even naar toe kan"

"Bijvoorbeeld iets om na school even wat te drinken, in plaats van op het schoolplein te hangen, een zaaltje of zo; zoiets als de SCAN maar dan voor boven de 12 jaar"

Ook wordt door jongeren hier opnieuw de behoefte aan sportveldjes, trapveldjes en een skatebaan benadrukt: deels om gewoon ongedwongen en lekker bezig te zijn, deels om elkaar te ontmoeten.

Op de vraag of SCAN dan geen aanbod voor jongeren vanaf 13 jaar heeft wordt verschillend gereageerd. De een associeert SCAN vooral met de knutselclub voor kinderen, de ander met de disco waar vooral allochtonen uit Keverdijk komen.

"De SCAN is op de Keverdijk, daar mag ik niet komen. Maar ik denk dat het aanbod voor ons ook niet geschikt is. Als je klein bent is het wel leuk, of voor allochtonen. Vroeger ging ik er wel naar toe, maar toen bracht mijn moeder me nog"

Jongeren uit het tweede panel die niet bij SCAN komen weten eigenlijk niet van het bestaan van SCAN. In panel 3 wordt ook de opmerking gemaakt dat SCAN meer aan bekendheid zou moeten werken onder jongeren. Voor de jongeren uit de panels die wel eens bij SCAN komen vervult het een belangrijke functie. Ze kunnen er terecht, maar vinden wel dat het gebouw vaker voor hen (met name voor 12 - 16 jarigen) op doordeweekse avonden open zou moeten zijn. Ook zou er vaker een grotere ruimte vrijgeven moeten worden voor feesten (bijvoorbeeld eens in de maand) en zouden er activiteiten als weekenden weg georganiseerd kunnen worden. Een jongere geeft aan dat het jammer is dat SCAN volgens hem in de zomermaanden 10 weken gesloten is.

Een belangrijk element in de vraag of jongeren geneigd zouden zijn naar zoiets als SCAN te gaan is de vraag of je vrienden daar ook naar toe gaan.

"Zodra er bekenden naar SCAN gaan omdat er wat leuks te doen is ga je er zelf ook sneller naar toe"

"Ja, als iedereen daar naar toe gaat ga ik natuurlijk ook. Als ze iets te bieden hebben voor door de week"

De kinderen van de basisschool focussen vooral op spelactiviteiten na school, speelruimte en grotere voorzieningen als zwembad en bioscoop. Een deel van hen gaat naar de kinderactiviteiten van SCAN. Over SCAN zeggen zij verder dat het daar vooral voor de kleinere kinderen leuk is en daarnaast voor groteren. De kinderen van 10 - 12 jaar voelen zich daar wat tussenin vallen zonder dat er een passend aanbod is.

Over kinderen en speelruimte is al het nodige gezegd onder wonen en leefomgeving. Dat is niet onlogisch: speelruimte voor kinderen valt goeddeels samen met de eigen woonomgeving.

Noot 10 NB: dit gebouw is thans in beheer bij muziekvendel Nardinck en heeft een functie; op korte termijn zou realisatie hiervan (volgens de gemeente) niet kunnen.

Van de kinderen uit panel 4 fietsen 9 zelf naar het Sportfondsenbad in Bussum. Overigens vindt ruim de helft van alle kinderen de fietsroute naar het zwembad onveilig. Wil je naar een echt zwembad met glijbanen ('De Biezem' in Laren) dan moeten zij verderop en dan zijn zij afhankelijk van vervoer door ouders.

Kleine kinderen hebben ook grote wensen: het liefst zien zij een bioscoop en een McDonalds gerealiseerd in Naarden.

'Wij hebben in Naarden weinig plekken om feestjes te geven. Er is geen bioscoop, geen McDonalds ... alleen maar twee snackbars'

Tenslotte noemt een aantal kinderen de zomeractiviteit op het Vestingeiland.

"Een keer per jaar in de zomervakantie wordt er iets leuks georganiseerd op het Vestingeiland voor kinderen. Daarvoor wordt geloot. Maar ik ben al twee keer uitgeloot, terwijl ik heel graag wil. Misschien moeten ze dat vaker organiseren zodat er ook andere kinderen bij kunnen"

Kinderen geven vooral aan dat er meer avontuurlijke speelterreintjes voor oudere kinderen zouden moeten komen (genoemd worden een crossbaan, de halfpipe, een kabelbaan over het water). De speelterreintjes die er nu zijn zijn voor die leeftijd vaak te kinderachtig.

De jongeren in panel 3 formuleren spontaan nog een wensenlijstje. Voorzover deze niet eerder genoemd zijn volgt hierna een opsomming:

- een oefenruimte voor bandjes;
- zwembad opknappen;
- coffeeshop;
- groot uitgaanscentrum met verschillende ruimtes/muziek voor verschillende leeftijden; daarvoor zou het oude muziekgebouw¹¹ opgeknapt moeten worden (wordt diverse malen genoemd);
- voor de jongeren iets met de bunkers doen.

4.5 Veiligheid en criminaliteit

De meeste jongeren die aan de panels hebben deelgenomen beoordelen Naarden vanuit hun optiek als redelijk veilige gemeente. In de meeste gevallen kun je als jongere 's avonds veilig op straat lopen zonder in elkaar geslagen te worden. Er wordt in Naarden op elkaar gelet (sociale controle). Alle jongeren geven aan dat veiligheid voor hen een heel belangrijk thema is.

De veiligheidsbeleving valt daarbij uiteen in twee delen: verkeers(on)veiligheid en (on)veiligheidsbeleving gerelateerd aan criminaliteit en overlastgevend gedrag.

4.5.1 Verkeersveiligheid

Ten aanzien van de verkeersveiligheid wordt goed gevonden dat er een redelijk goede fietspaden en voldoende stoplichten zijn. Ook de aanleg van verkeersdrempels kan volgens jongeren de veiligheid vergroten.

Noot 11 Onduidelijk is of hier het oude muzieksschoolgebouw (voormalige schoolgebouw Florenscollege) wordt bedoeld dat eind 1999 is gesloopt of het gebouw waarvan in voetnoot 10 gesproken wordt (en dat reeds een bestemming heeft).

De volgende situaties worden als onveilig aangemerkt:

- de verkeerslichten bij de basisschool staan te kort op groen voor de kinderen;
- op de Keverdijk wordt volgens de kinderen van de basisschool en jongeren uit panel 2 nog steeds te hard gereden (en er zitten veel scholen daar);
- het kruispunt Godelindeweg/Brediusweg vinden de jongeren uit panel 2 gevaarlijk voor fietsers;
- er zijn veel dode zichtpunten in Naarden-vesting en er wordt daar aan beide kanten geparkeerd (terwijl de parkeerplaatsen aan het begin van Naarden altijd leeg staan), en dat is onveilig voor fietsers, vinden jongeren uit panel 3;
- de bocht bij de kinderboerderij maakt de weg onoverzichtelijk en er wordt in die bocht veel te hard gereden, terwijl er veel kinderen oversteken vanuit de kinderboerderij, vinden jongeren uit panel 1. Eigenlijk zouden daar drempels moeten komen.

Twee algemene opmerkingen maken twee meisje van de basisschool. Hen valt op dat er wat betreft verkeersveiligheid te vaak achter de feiten aan gelopen wordt of herstelwerkzaamheden lang duren:

"Het is niet veilig als er een stoplicht kapot is. En op sommige plekken waar nog niets is moet altijd eerst iets ergs gebeuren voordat ze iets neerzetten"

"Het duurt vaak lang voordat kuilen in de weg worden gemaakt, of bijvoorbeeld losse tegels"

4.5.2 Veiligheidsbeleving en criminaliteit/overlastgevend gedrag

Ten aanzien van de opmerkingen gemaakt over veiligheidsbeleving gerelateerd aan criminaliteit en overlastgevend gedrag valt op dat jongeren zelf situaties tegenkomen die door hen als onveilig worden ervaren.

De genoemde voorbeelden zijn:

- Enkele kinderen van de basisschool vinden de Wallen en de locatie rond de Edah in Keverdijk eng vanwege het feit dat er op de Wallen gedeald en drugs gebruikt zou worden en bij de Edah vanwege de aanwezige graffiti en aldaar rondhangende oudere jongeren.
- Soms worden de kinderen van de basisschool in de buurt lastiggevallen door *"rare jongens die bijvoorbeeld als je alleen bent dreigen je haar in de fik te steken"*.
- Een meisje uit panel 2 zegt 's avonds meerdere malen lastiggevallen te zijn door jongens op de fiets. De andere meiden reageren daarop door te zeggen dat ze in de avond niet op de fiets gaan als dat niet hoeft.
- Een jongere uit panel 3 vertelt: *"Er wordt veel geknokt, meestal tussen ons en allochtonen. Op school gaat het wel en als ze alleen zijn ook. In groepen gaat het mis"*.

Twee opmerkingen betreffen het optreden van de politie (zie ook hiervoor onder wonen en leefomgeving). Een meisje van de basisschool vertelt:

"We hebben een wijkagent die oplet en die ons ook één keer per maand lesgeeft. Daar kun je goed mee praten!"

Een meisje uit panel 3 zegt:

"De politie is bang en als je ze nodig hebt dan zijn ze er niet"

In het panel op de MAVO komt aan de orde hoe je reageert op vernieling door andere jongeren. Een meisje vertelt dat er 's nachts en in het weekend

wel wat fietsers zijn die autospiegels en dergelijke vernielen (Juliana van Stolberglaan). Daarop ontspint zich een discussie tussen twee meisjes of je daar wel of niet iets van zegt.

"De jongeren die ik ken doen niets gek, alleen maar kattenkwaad of zo. Het is niet nodig om daar iets van te zeggen want kattenkwaad is normaal. Maar als het niet normaal is, als er een spiegel van een auto kapot gemaakt wordt, dan zeg ik er wel wat van"

"Maar dat is niet gemakkelijk; dat kan een reden voor onenigheid zijn, dus zeg je er ook wel eens niets van"

4.6 Hulp en advies

Over hulp en advies zijn jongeren vrij kort. In eerste instantie helpen jongeren vooral elkaar en zoeken zij een maatje onder hun vrienden.

"Met problemen gaan we naar elkaar, we lossen het onderling op"

Kom je er dan samen niet uit dan spelen ouders van dat maatje een belangrijke rol als vraagbaak.

Voor algemene informatie zouden sommigen naar de bibliotheek in Bussum¹² (*"voor boeken kom je nog wel in Naarden, maar die bieb is wel wat klein"*) gaan, anderen naar volwassenen bij instellingen waar zij komen (jongerenwerkers bij SCAN, de mentor op school); weer andere maken gebruik van de huisarts of van telefonische hulplijnen.

Bij het zoeken naar volwassenen met wie je over bepaalde problemen kunt praten speelt volgens de jongeren de mate van vertrouwen een hele grote rol.

In panel 2 is expliciet de vraag gesteld of, als er een aparte voorziening voor jeugdhulp voor heel Naarden zou zijn, jongeren daar naar toe zouden gaan. Een deel van hen is er vrij resoluut over dat zij daar geen gebruik van zouden maken omdat het onbekenden zijn. De anderen zeggen dat zij ook dan eerder naar de mentor of de decaan op school zouden gaan.

4.7 De gemeente en de instellingen in Naarden

Er is expliciet gevraagd naar wat jongeren van SCAN en de gemeente vinden. Andere instellingen zijn niet aan de orde geweest (uitgezonderd nog de school tijdens het eerste panel).

Opmerkingen over SCAN zijn, waar het over het aanbod gaat, reeds vermeld in paragraaf //4.4 //

Over de ambulante werkers van SCAN zijn de jongeren die met hen te maken hebben goed te spreken.

"Er moesten meer mensen als Hans en Paula zijn. Die begrijpen ons tenminste. Zij vragen en luisteren en spreken ons aan op straat"

Het imago van de gemeente bij jongeren uit de panels 2, 3 en 4 is niet goed. Voor een deel van de jongeren is dat gebaseerd op eerdere ervaringen waarin op eigen initiatief contact (handtekeningenacties, brieven, be-

Noot 12 Overigens zijn lang niet alle jongeren uit de panels op de hoogte van het bestaan van het jeugdinformatiepunt in de bibliotheek in Bussum.

zoeken, bijwonen overleg) is gelegd met de gemeente voor het realiseren of opknappen van een (sport/speel-)voorziening (zie hierna in paragraaf //4.9 // over jeugdparticipatie), voor een deel is dat eerder gebaseerd op algemene beeldvorming of geluiden van anderen.

Het algemene beeld bij jongeren is dat zij op het gemeentehuis geen gehoor krijgen of vinden of dat als er wel geluisterd wordt, er niets of pas na heel veel tijd iets met ideeën of verzoeken van jongeren gedaan wordt.

"Ik denk niet dat de burgemeester met ons wil praten"

Toch zeggen veel kinderen en jongeren dat zij wel met de gemeente willen overleggen of praten. Belangrijk is dat er dan ook echt geluisterd wordt en actief gezocht wordt naar mogelijkheden en oplossingen voor vragen van jongeren. Eén van de jongeren zegt:

"Er moet nou eindelijk eens iets gebeuren willen wij nog een lichtpuntje zien"

Waar het gaat om zaken in de buurt doet een meisje uit panel 1 nog een suggestie:

"Het zou wel goed zijn als je met alle partijen eens gaat praten, een buurt-avond organiseert of zo. Daar zou ik wel komen, als er ook andere bekend- den naar toe gaan"

4.8 Omgaan met elkaar

Er kan een onderscheid worden gemaakt in opmerkingen over omgang tussen jongeren onderling en omgang tussen jongeren en volwassenen.

4.8.1 Omgaan met elkaar: jongeren

In de opmerkingen van omgang tussen jongeren valt op dat er erg in groepen gedacht en gesproken wordt; nogal eens gaat het dan om groepen jongeren uit verschillende wijken of van verschillende afkomst (Nederlanders en allochtonen). Discriminatie over en weer komt regelmatig voor, zeker tijdens het uitgaan. Ook geven jongeren aan dat er soms sprake is van uit de hand gelopen confrontaties tussen Nederlandse jongeren en Marokkaanse of Turkse jongeren. De jongeren vinden dat er meer aandacht moeten zijn voor begrip tussen deze groepen over en weer. Een jongen uit panel 1 zegt:

"Er wordt mij vaak gevraagd of ik Marokkaan of Turk ben. Alsof dat er wat toe doet! Ik vind het onzin: ik vraag toch ook niet aan hen of ze Nederlander zijn?"

Uit een opmerking van een van de meisjes uit panel 2 blijkt dat jongeren uit verschillende wijken eigenlijk ook niet met elkaar omgaan. Zij zegt:

"Er is geen ruzie en geen vriendschap tussen de jongeren uit verschillende wijken"

Toch bleek juist tijdens het tweede panel de hele avond een soort bondgenootschap tussen de aanwezige jongeren die uit heel verschillende wijken kwamen. Een opmerking uit dit panel brengt dit bondgenootschap goed tot uitdrukking:

"Bij jeugdparticipatie hebben we allemaal hetzelfde doel. Ik zou ook voor dat bankje vechten ook al zou ik daar zelf niet gaan zitten"

4.8.2 Omgaan met elkaar: jongeren en volwassenen

In andere paragrafen is al het nodige gezegd over de omgang tussen jongeren en volwassenen (hetzij in functie bij organisaties, hetzij in zijn algemeenheid). Toen het onderwerp omgaan met elkaar tijdens de panels specifiek aan de orde werd gesteld gingen de jongeren opnieuw in op de problematische relatie tussen jongeren en volwassenen in buurt en buitenruimte. Als voorbeelden werden genoemd:

"Mensen zeggen dat jongeren zo 'hangen', maar dan doe je helemaal niets slechts, gewoon wat praten op een bankje. Laatst kwam er een oude vrouw vragen of ik bij haar deur weg wilde gaan, waar we stonden te praten"

"Laatst zat ik gewoon te vissen, staat er een oudere man te schreeuwen dat ik daar weg moest, alsof ik iets verkeerd deed"

"Mensen lopen met een grote boog om je heen"

Toch zijn er ook volwassenen die 'gewoon' doen. Dat heeft volgens de jongeren te maken met het feit dat ze gewoon reageren, er blijk van geven geïnteresseerd te zijn en vragen stellen. Jongeren uit panel 3 geven enkele vuistregels voor volwassenen voor een betere omgang met jongeren:

- eens vragen wat jongeren ervan vinden;
- eerst naar jongeren toekomen in plaats van meteen te klagen;
- jongeren op een normale manier aanspreken.

Eén van de jongeren uit panel 2 heeft daags na het panel waaraan hij heeft deelgenomen nog een E-mailbericht nagezonden. Zijn bericht is een pleidooi voor een open communicatie tussen jongeren en volwassenen. Het bericht luidt:

"De problemen tussen de jongeren van Keverdijk en de andere bewoners, die zich bedreigd voelen als er een groepje jongeren op straat staat, kunnen denk ik voor een deel worden opgelost. Ik heb begrepen dat de angst van deze mensen nergens voor nodig is. Als ze te weten komen hoe deze jongeren erover denken en dat ze dus eigenlijk nergens bang voor hoeven te zijn, zullen ze ook niet zo snel de politie gaan bellen. Het is namelijk heel erg vervelend als je ten onrechte overal weggestuurd wordt"

4.9 Jeugdparticipatie

Allereerst vinden alle jongeren het belangrijk dat er communicatie tussen volwassenen en jongeren en tussen de gemeente en jongeren op gang komt. De meeste jongeren zijn ook bereid daaraan mee te werken en zouden het op prijs stellen om nog eens door de gemeente te worden benaderd. Uit panel 2 komt de suggestie om het panel waaraan zij nu hebben deelgenomen nog eens over te doen, maar dan met de ambtenaar van de gemeente Naarden. Ook willen zij graag geïnformeerd worden over wat er na deze avond verder gaat gebeuren. Gemeente en jongeren moeten elkaar leren kennen. En dat kan volgens jongeren ook op een heel informele manier.

"De gemeente moet meer z'n gezicht laten zien, bijvoorbeeld door eens op een feest te komen of op scholen te komen praten"

"Gewoon door voor de gezelligheid eens binnen te lopen in bijvoorbeeld het SCAN-gebouw om een idee te krijgen wat wij nou doen"

De jongeren zouden vooral met de gemeente willen praten over de dingen die voor hen van belang zijn. Thema's of onderwerpen zouden in eerste instantie uit deze panels gehaald kunnen worden. In de toekomst zou de gemeente volgens een jongen uit panel 3 ook bijvoorbeeld een enquête kunnen houden om dan met jongeren over de belangrijkste onderwerpen uit zo'n enquête door te praten. Het initiatief daartoe zou bij de gemeente moeten liggen. En zo'n overleg zou dan regelmatig moeten plaatsvinden, bijvoorbeeld eens per maand of per kwartaal.

De kinderen van panel 4 doen ook de suggestie om een panel onder schooltijd te doen met de gemeente: in de lerarenkamer of op het gemeentehuis.

Er zijn jongeren en kinderen die op eigen initiatief contacten hebben gelegd met de gemeente om dingen die voor hen belangrijk waren te bespreken en onder de aandacht te brengen van de gemeente.

Twee meisjes uit de wijk Vierhoven hebben de gemeente een brief geschreven omdat zij wel een clubhuis wilden in hun buurt. Volgens hun is de gemeente daar niet serieus op ingegaan.

"Ze zeiden dat we dan maar naar SCAN moesten gaan. Maar dat ligt in Keverdijk"

Twee jongens hebben contacten met de gemeente gelegd om het voetbalveld aan de Keverdijk onder de aandacht te brengen bij de gemeente.

"Wij hebben nog steeds niets gehoord"

Andere jongeren en kinderen hebben actie gevoerd voor de aanleg van een halfpipe. Een meisje van de basisschool daarover:

"Er is nog steeds geen halfpipe gekomen. Terwijl er een handtekeningactie voor geweest is en iedereen dat graag wilde hebben. Wij willen serieus genomen worden. En dat als er iets beloofd wordt dat het dan ook gebeurt"

De jongeren in panel 2 zouden desgevraagd zonder meer deel willen nemen aan een jongerenraad als de gemeente zoiets zou willen. Deze jongeren zijn er overigens ook van doordrongen dat bepaalde dingen niet op stel en sprong geregeld kunnen worden. Dat maakt de bereidheid om mee te denken en te doen er niet minder om, ook al wordt er wel de opmerking bij gemaakt dat er in elk geval serieus geluisterd moet worden en dat jongeren ook regelmatig van de stand van zaken op de hoogte gehouden worden.

De jongeren in panel 3 is de vraag voorgehouden wat zij zouden zeggen als de gemeente hen zou uitdagen de handen uit de mouwen te steken. Dat vinden zij een goed idee. Wel zouden de gemeente en jongeren elkaar dan allereerst goed moeten leren kennen. Andere opmerkingen die deze vraag ontlokt zijn:

- er kunnen bijvoorbeeld sponsors gezocht worden voor bepaalde activiteiten;
- de gemeente moet dan wel achter de jongeren staan;
- er zou een startbijeenkomst georganiseerd moeten worden in een grote zaal voor alle jongeren uit Naarden; de gemeente zou het initiatief moeten nemen en jongeren zouden daarvoor persoonlijk moeten worden uitgenodigd (in plaats van een algemene uitnodiging in de krant);
- één van de eerste dingen die zij zouden willen aanpakken samen met de

gemeente is het opknappen van het oude muziekgebouw¹³, en dan vooral voor kinderen van 12 - 16 jaar. De jongeren zeggen het gebouw wel zelf te willen opknappen. Er zouden pooltafels kunnen komen en dingen als kinderdisco, en:

".. de oudjes uit het bejaardenhuis daartegenover kunnen dan overdag bij ons komen bingoën"

4.10 Samenvatting, analyse en aanbevelingen (per thema)

De opbrengst van de gehouden panels biedt een overzicht in wat kinderen en jongeren in Naarden zoal bezighoudt. Representatief voor wat kinderen en jongeren in Naarden vinden zijn de panels niet geweest. Er is wel naar gestreefd om de panelsamenstelling zo breed mogelijk te laten zijn, waardoor een zo geschakeerd mogelijk beeld naar voren kon komen. Hiertoe is, mede op basis van de voorgesprekken met gemeente en maatschappelijke instellingen/intermediaren, besloten het aantal panels op te hogen van 2 naar 4.

Tijdens de panels bleek dat alle kinderen en jongeren bereid waren om met groot enthousiasme deel te nemen aan de gesprekken. Op openhartige wijze gaven zij hun mening over de thema's die tijdens de voorbereiding zijn geselecteerd (en die deelaspecten belichten van de leefwereld van kinderen en jongeren).

Veel deelnemers gaven aan ook in de toekomst bereid te zijn dit soort gesprekken te hebben met vertegenwoordigers van de gemeente en van instellingen.

Aanbeveling: de ervaringen met jongerenpanels in het onderzoek en de wijze waarop kinderen en jongeren daaraan hebben deelgenomen bieden een goede basis voor herhaling van gesprekken met kinderen en jongeren op soortgelijke wijze in de toekomst.

De thema's *vrijetijd en wonen en leefomgeving* spreken het meest tot de verbeelding van kinderen en jongeren. In de analyse worden deze samgetrokken.

De paneldeelnemers zijn redelijk tevreden over Naarden als woon- en leefomgeving. Wel wordt een aantal wijken aangewezen waar de leefomgeving volgens hen verbeterd kan worden.

Er wordt in de buitenruimte volgens paneldeelnemers onvoldoende rekening gehouden met hun behoefte om buiten bezig te zijn (skaten, voetballen, basketballen) of elkaar in de buitenruimte te ontmoeten. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt naar leeftijd.

Voor jonge kinderen lijken de deelnemers de voorzieningen voldoende te vinden. Wat door oudere kinderen (10 - 12 jaar) vooral gemist wordt is passende (avontuurlijke) speelruimte op loopafstand. Jongeren leggen vooral de nadruk op een gemis aan ontmoetingsruimte (in de buurt) al dan niet in combinatie met vrije sportvoorzieningen (in de buurt en meer centrale voorzieningen).

Een en ander kan reden zijn voor de gemeente om het speel- en buitenruimtebeleid en het daarvoor beschikbare budget tegen het licht te houden en op basis van ideeën van (en waar mogelijk samen met) kinderen en jongeren te zoeken naar de mogelijkheden om het voorzieningenniveau op dit onderdeel, deels in de wijk, deels centraal, te verbeteren. In veel gevallen

Noot 13 Zie voetnoot 11.

kunnen kleinere aanpassingen (zie de suggesties van de deelnemers) al voldoende zijn.

Aanbeveling: bij de inrichting van bestaande en toekomstige voorzieningen in buurt en buitenruimte voor kinderen en jongeren moeten in de toekomst hun behoeften nadrukkelijker worden gewogen; bestaande voorzieningen zouden samen met kinderen en jongeren 'geschouwd' kunnen worden; bij de inrichting van nieuwe voorzieningen zou de doelgroep een rol kunnen krijgen bij de planvorming en uitvoering.

Het feit dat incidentele activiteiten die in het verleden georganiseerd werden in de loop der jaren zijn ingekrompen steekt nogal wat jongeren. Door het jongerenwerk (en andere verenigingen als bijvoorbeeld Scouting) en de gemeente zou dienen te worden bekeken of enige uitbreiding op termijn mogelijk is. Jongeren kunnen in het organiseren (en wellicht het zoeken naar aanvullende financiering of sponsoring) van deze activiteiten een rol vervullen.

Aanbeveling: door maatschappelijke instellingen en verenigingen en de gemeente dient bekeken te worden of het aanbod aan incidentele activiteiten voor kinderen en jongeren uitgebreid zou kunnen worden.

Jongeren die uitgaan in het weekend zoeken hun mogelijkheden vooral buiten Naarden. Voor de groep van 15 tot 18 komt daarbij in eerste instantie vooral Bussum in beeld. Veilige fietsroutes naar Bussum lijken voorhanden. Voor een oudere groep komen vooral Hilversum en Amsterdam in beeld. Goede openbaar vervoersvoorzieningen zijn voor deze groep belangrijk; de bestaande voorzieningen zouden kunnen worden verbeterd.

Vooraf voor de week wordt door veel jongeren een plek in Naarden gemist. Het gaat dan om een plek waar je na school of 's avonds naar toe kunt gaan om elkaar onder dak te ontmoeten. Wat dat betreft lijkt de bekendheid van SCAN onder Naardense jongeren beperkt te zijn; SCAN is voor de jongeren die er wel komen een belangrijke ontmoetingsvoorziening. Daarnaast zouden er incidenteel in de weekends feesten of disco-avonden georganiseerd kunnen worden. Door meerdere jongeren werd daarbij gewezen op het oude muziekgebouw aan de Keverdijk¹⁴ dat zij samen met de gemeente en anderen zouden willen opknappen.

De kinderen tussen 10 en 12 jaar uit het panel op de basisschool geven aan een beetje tussen wal en schip te vallen, zowel ten aanzien van middagactiviteiten (te oud) als ten aanzien van disco-avonden (te jong). Voor deze groep zou een specifiek aanbod welkom zijn.

Aanbeveling: de mogelijkheden voor ontmoeting van jongeren door de week dienen nader gezien te worden. Voor kinderen tussen 10 en 12 jaar dient een specifiek aanbod te worden gedaan. SCAN kan de bekendheid van het aanbod voor kinderen en jongeren vergroten en breder bekend maken.

Ten aanzien van de tolerantie tussen ouderen en jongeren bij het gebruik van de buitenruimte dient het nodige verbeterd worden. Dat kwam ook aan de orde bij de bespreking van het thema *omgaan met elkaar*. Jongeren zeggen dat zij vaak wel erg gemakkelijk negatief worden afgeschilderd.

Noot 14 Zie voetnoot 11.

De gemeente kan daaraan een bijdrage leveren door uitgaande van een positieve kijk op jeugd de mogelijkheden voor kinderen en jongeren voor een eigen plek in buurt en buitenruimte actief te stimuleren en te erkennen dat kinderen en jongeren ook recht hebben op de openbare ruimte. Dat veronderstelt een beleidskeuze die soms haaks zal staan op het gevoel van volwassen bewoners dat jeugdigen vooral een bron van overlast vormen. En maar al te vaak prevaleren in dergelijke situaties de belangen van ouders. Via bijvoorbeeld wijkbeheer en (waar mogelijk) het jongerenwerk zouden signalen van overlast van volwassenen tijdig opgepakt kunnen worden, bespreekbaar gemaakt en 'gede-escaleerd' kunnen worden. Jongeren zouden daar zelf een belangrijke rol bij kunnen en ook willen spelen. Jongeren doen ook een aantal suggesties aan volwassenen om tot een 'normale' communicatie te komen (eens vragen wat wij vinden, gewoon met ons praten in plaats van klagen, gewoon te weten komen hoe jongeren denken en ontdekken dat veel angst onterecht is).

Aanbeveling: de communicatie tussen jongeren en volwassenen dient te worden verbeterd. Jongeren willen daar zelf een rol in spelen en dienen daarin te worden ondersteund. De gemeente kan het goede voorbeeld geven door een positieve kijk op de jeugd uit te dragen.

Het thema *school en werk* geeft vooral aanleiding om de inspraak van leerlingen in het voortgezet onderwijs nog eens onder de loep te nemen. Formeel is deze geregeld, in de uitvoering en de bekendheid bij leerlingen schort nog het een en ander. Jeugdparticipatie op scholen in de vorm van inspraak en medezeggenschap kan een goede voedingsbodem of kweekvijver zijn voor jeugdparticipatie in het kader van lokaal jeugdbeleid. Daartoe zou dienen worden nagedacht over een inhoudelijke koppeling tussen de sectoren welzijn en onderwijs bij een verdere uitwerking van het thema jeugdparticipatie.

Aanbeveling: de uitvoering van inspraak (jeugdparticipatie) op scholen dient te worden verbeterd. Jeugdparticipatie biedt tevens een mogelijkheid van koppeling tussen de sectoren welzijn en onderwijs.

Door een specifieke groep jongeren uit Keverdijk wordt aangegeven dat zij behoefte hebben aan huiswerkbegeleiding in bijvoorbeeld een buurthuis. Voor deze groep zouden de mogelijkheden daarvoor nader verkend kunnen worden door de gemeente en bijvoorbeeld SCAN. Huiswerkbegeleiding levert immers niet alleen winst op in het stimuleren van jongeren maar levert ook weer een belangrijk contactmoment met jongeren op.

Aanbeveling: mogelijkheden voor huiswerkbegeleiding voor specifieke groepen jongeren (onder andere Keverdijk) dient te worden geïnventariseerd en op basis daarvan gerealiseerd te worden.

De groep MAVO-jongeren heeft duidelijk aangegeven behoefte te hebben aan (externe) voorlichting op scholen over onderwerpen op het gebied van verslaving, seksualiteit en zaken als Bureau HALT en normen en waarden. Voor een deel gebeurt dat al.

Aanbeveling: externe voorlichting door instellingen tijdens lesuren op school dient te worden voortgezet en verder te worden uitgebouwd.

Ten aanzien van de overgang van school naar werk zijn voor jongeren vooral de school, de bibliotheek (JIP-functie) en arbeidsbureau (en uitzend-

bureau) van belang. Een aparte 'arbeidsvoorziening' in Naarden lijkt minder realistisch nu Naardense jongeren met hetzelfde gemak naar Bussum of Hilversum reizen. De insteek via school en bibliotheek (ook in Bussum) lijkt voldoende (mits voorzien is in een goede verwijfsfunctie naar en samenwerkingsafspraken met andere relevante instanties).

Aanbeveling: actoren actief op het overgangsgebied van school naar werk stemmen hun aanbod verder af en optimaliseren de mogelijkheden voor een gezamenlijke voorziening met betrekking tot informatie over loopbaanmogelijkheden en loopbaanbegeleiding voor jongeren.

Bij het thema *veiligheid en criminaliteit* is het algemene beeld van jongeren en kinderen over Naarden redelijk positief. Tijdens de gesprekken bleek dat dit thema ook voor jongeren en kinderen leeft. Er werden vooral voorbeelden en voorbeeldsituaties gegeven, uit te splitsen naar verkeersveiligheid en criminaliteit/overlastgevend gedrag. De voorbeelden geven aan dat jongeren zelf ook last kunnen hebben van onveiligheid.

Uit de voorbeelden spreekt betrokkenheid. Er zou ook in de toekomst gebruik gemaakt kunnen worden van het feit dat jongeren en kinderen ten aanzien van veiligheid en onveiligheid belangrijke zaken signaleren.

Positief punt is ook het contact tussen de wijkagent en de basisschool (kinderen kunnen daar naar eigen zeggen veel aan kwijt).

Op de MAVO werd door jongeren de suggestie gedaan het onderwerp normen en waarden aan de orde te stellen. Dat zou een goede insteek kunnen bieden het onderwerp (in en buiten de school) verder bespreekbaar te maken.

Aanbeveling: jongeren hebben heel concrete ideeën (ervaringsdeskundigheid!) ten aanzien van veiligheid en onveiligheid. Deze ideeën dienen in de toekomst meer dan nu het geval is te worden gebruikt.

Een aparte opmerking kan worden gemaakt over het signaal dat er melding wordt gemaakt van regelmatige vechtpartijen tussen groepen jongeren (vaak Nederlanders en allochtonen). Dat wordt door jongeren onder meer gerelateerd aan onbekendheid over en weer. Ook uit de gesprekken naar aanleiding van het thema *omgaan met elkaar* blijkt dat groepen jongeren nu en dan de onderlinge confrontatie zoeken.

Wellicht dat door middel van het organiseren van projecten en activiteiten in Naarden deze groepen in positieve zin bij elkaar gebracht kunnen worden en tot een groter begrip voor elkaar uitgedaagd kunnen worden. Dat zou door organisaties en verenigingen in Naarden (samen met jongeren en de gemeente) dienen te worden opgepakt.

Aanbeveling: de tolerantie tussen (groepen) jongeren dient te worden vergroot door samen met deze groepen projecten of activiteiten op te zetten.

Jongeren in de panels geven aan dat als zij *hulp en advies* nodig hebben, zij vooral te rade gaan bij volwassenen binnen instellingen waar zij regelmatig komen en die zij vertrouwen, zoals bijvoorbeeld de mentor of de jongerenwerker, en bij elkaar. Komen jongeren er niet uit dan worden de ouders van een vriend of vriendin ingeschakeld. Ook bellen zij soms een telefonische hulpdienst of gaan op zoek in de bibliotheek (JIP-functie).

Een en ander veronderstelt dat deze vertrouwenspersonen die voor jongeren belangrijk zijn goed weten waar zij met eventuele vragen terecht kunnen. Veel instellingen gaven in het aanbodonderzoek aan een signaleringsfunctie te hebben. Die lijkt, gecombineerd met het vertrouwen dat deze volwasse-

nen bij jongeren hebben, van groot belang voor het verder op weg helpen en het slechten van drempels (jongeren uit panel 2 zouden geen gebruik maken van onbekende hulpverleners bij een jeugdhulpvoorziening, zelfs als die in Naarden gevestigd zou zijn!) naar eventueel noodzakelijke doorverwijzing.

Aanbeveling: in het kader van jeugdzorg/-hulpverlening dienen om jongeren te bereiken de functies voorlichting en signalering verder te worden uitgebreid.

De gemeente en instellingen en jeugdparticipatie waren twee aanvullende thema's die tijdens de panelgesprekken aan de orde is geweest. Tijdens de gesprekken is door de jongeren vooral ingestoken op de gemeente en op SCAN (zie verder ook hiervoor onder vrijetijd).

Jongeren die contacten hebben met de ambulant jongerenwerkers waren daarover unaniem positief.

Het beeld van jongeren over de gemeente Naarden is niet heel positief. Daar staan de Naardense jongeren overigens niet alleen in (en is de gemeente Naarden geen uitzondering). Dat baseren zij deels op eigen (negatieve) ervaringen tijdens contacten met de gemeente en deels op geluiden van anderen.

Positief is dat de wil om echt met de gemeente te gaan praten en overleggen groot is onder de paneldeelnemers. Dat zal, zeker in de eerste fase, wel gepaard moeten gaan met daadkracht om jongeren te overtuigen van het feit dat het de gemeente serieus is met jeugdparticipatie, dat meepraten en meedoen werkt en ook iets oplevert voor jongeren.

Er worden diverse suggesties gedaan om die contacten tussen gemeente en jongeren vorm te geven, variërend van een panel op school, regelmatig overleg tussen gemeente en jongeren naar aanleiding van bijvoorbeeld een te houden enquête tot heel informele ontmoetingen op de vindplaatsen van jongeren en kinderen: gewoon langskomen.

Het is volgens jongeren heel belangrijk dat jongeren en de gemeente elkaar op korte termijn leren kennen en aan contact met elkaar wennen. Verder zal dan ook de goede wil moeten blijken uit het feit dat er bereidheid tot luisteren is en dat er ook iets gebeurt met wat er besproken is.

Tenslotte blijkt dat een groep jongeren uit panel 3 ook bereid is echt aan de slag te gaan samen met de gemeente om een grote startbijeenkomst te organiseren en zelf de handen uit de mouwen te steken voor het realiseren van een voorziening voor kinderen van 12 - 16 jaar, zonder daarbij de belangen van andere buurtgenoten uit het oog te verliezen.

Aanbeveling: de gemeente Naarden (in samenwerking met instellingen) maakt op korte termijn een start met het zelf (of samen met partners in het veld) voeren van gesprekken met (en leren kennen van) jongeren en kinderen. Voordat die gesprekken van start gaan dient te worden bedacht wat de uitkomsten van die gesprekken kunnen zijn: welke (beleids-)ruimte neemt men mee voor jongeren. Op basis van die ervaringen kan samen met jongeren verder gezocht worden naar vormen (en wellicht ook spelregels) waardoor jeugdparticipatie zich kan verankeren in de gemeente Naarden.

In Naarden is wat dit betreft, niet alleen door praten met jeugd maar ook samen dingen te ondernemen en te realiseren, veel jeugd te winnen.

5 Algemene analyse: positiebepaling jeugdbeleid Naarden en aanbevelingen

5.1 Inleiding

In dit deel worden pijlpalen uitgezet voor jeugdbeleid in Naarden. Een algemene analyse van 'jeugdbeleid', gebaseerd op ervaringen elders en op relevante literatuur, dient daarvoor als achtergrond. Elders in dit rapport zijn onderzoeksgegevens opgenomen die tal van inhoudelijke aanwijzingen opleveren voor de invulling van het jeugdbeleid in Naarden (zie de betreffende aanbevelingen). Maar met die gegevens kan geen jeugdbeleid worden gemaakt als niet ook aandacht wordt geschonken aan de condities voor de ontwikkeling van een effectief jeugdbeleid in Naarden. Deze condities worden in dit deel behandeld. We verkennen de voorwaarden voor de toekomstige ontwikkeling van het jeugdbeleid in Naarden. In het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op verschillende benaderingen in het jeugdbeleid waarbij de onderscheiden kenmerken worden gehanteerd. Deze analyses dienen als referentiekader voor een reeks gerichte aanbevelingen.

In paragraaf 5.2 worden achtereenvolgens de volgende condities besproken:

- regiefunctie;
- beleidsvisie;
- draagvlak;
- beleidsinformatie;
- jeugdbeleid en Participatie;
- 'de jeugd'... Hoezo?;
- jeugd en competentie.

5.2 Condities voor jeugdbeleid

Regiefunctie

De laatste jaren is de rol van de gemeente als regisseur van lokaal beleid onderwerp van veel discussie en experimenten. De noodzaak van een actieve rol van de gemeente dient zich nadrukkelijker aan naar mate meer beleidsverantwoordelijkheid wordt gedecentraliseerd. Het is evenwel eenvoudiger om deze noodzaak te constateren dan om haar te vertalen en te operationaliseren. Zeker op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs is in het verleden binnen de gemeenten weinig ervaring opgedaan met een actieve rol in de voorbereiding en vormgeving van beleid.

In de traditionele verhoudingen zijn maatschappelijke organisaties gewend om vrij en autonoom te opereren en het is voor hen niet vanzelfsprekend om de bemoeienis van de gemeente te aanvaarden.

Ook is het ambtelijk apparaat van een gemeente traditioneel niet erg ingesteld op actieve beleidsontwikkeling en -voering en op intersectorale coördinatie van het beleid. Voor de politiek en het bestuur geldt vaak dat men uiterst moeizaam komt tot een goed doordachte beleidsvisie, die zich leent voor operationalisering in gerichte beleidskaders.

Een complicatie is dat de gemeente voor de realisatie van haar beleid zowel te maken heeft met instellingen die financieel van haar afhankelijk zijn als met instellingen, organisaties en instanties die niet of slechts gedeeltelijk afhankelijk zijn van financiering door de gemeente. Zo zal de gemeente in veel gevallen voor de realisatie van de door haar geformuleerde beleidsdoel-

len afhankelijk zijn van de zelfgekozen medewerking van maatschappelijke actoren.

Ook instellingen die wél financieel afhankelijk zijn van de gemeente zijn meestal rechtspositioneel autonoom (stichting/vereniging), bovendien is op zijn minst sprake van een wederzijdse afhankelijkheid: de gemeente heeft de instellingen nodig voor de effectuering van haar beleid. Deze omstandigheden stellen in de praktijk beperkingen aan de sturing via het budget-instrument.

Een verdere complicatie is dat de gemeente voor de effectuering van haar (jeugd-)beleid ook afhankelijk is van de medewerking van (semi-) overheidsinstellingen en beleidsafdelingen die (deels) gebonden zijn aan eigen wet- en regelgeving en tradities. Dat betreft bijvoorbeeld de sociale dienst, de sector onderwijs, arbeidsvoorzieningen, jeugdbescherming en boven- lokale instellingen in de jeugdzorg. Ook de medewerking van deze instanties kan veelal niet worden afgedwongen en kan hoogstens worden 'verworven'.

De hierboven beschreven omstandigheden doen zich voor in verband met het gemeentelijk jeugdbeleid. Het komt nog vaak voor dat een gemeente haar rol definieert vanuit een 'enge interpretatie' van haar verantwoordelijkheid, en alleen (regie-)taken voor zich ziet weggelegd ten aanzien van die instellingen waarmee zij een directe subsidierelatie heeft. Deze enigszins gemakzuchtige interpretatie gaat voorbij aan het feit dat het ijkpunt voor gemeentelijk bestuur, als democratisch gekozen volksvertegenwoordiging, vooral ligt bij haar verantwoordelijkheid voor de lokale bevolking. Vanuit die verantwoordelijkheid zal zij zich niet kunnen beperken tot de domeinen waarover zij 'zeggenschap' heeft. Waar het belang van de lokale bevolking in het geding is, zal zij haar 'invloed en gezag' aan moeten wenden om ook actoren die buiten haar directe invloedssfeer vallen te bewegen hun bijdrage te leveren.

De functie 'regie' omvat zowel de aansturing van direct door de gemeente gefinancierde instellingen en organisaties als het 'verwerven' van (vrijwillige) medewerking van andere belangrijke actoren.

Samenvattend kunnen we vaststellen dat een actieve regisseursrol in het gemeentelijk jeugdbeleid onder meer de volgende zaken omvat:

- De gemeente moet een visie ontwikkelen op lokaal jeugdbeleid die kan dienen als grondslag voor het reserveren van middelen en het maken van beleidskeuzes. En zij moet een breed draagvlak voor deze visie verwerven: politiek/bestuurlijk; bij maatschappelijke organisaties; bij burgers en bij jeugdigen zelf.
- De gemeente moet zich voorzien van relevante en enigszins representatieve informatie met betrekking tot de leefsituatie en de behoeften van jeugdigen (en opvoeders).
- De gemeente moet een regierol gaan uitoefenen ten aanzien van (vaak) talrijke betrokken instanties, instellingen en organisaties¹⁵. Dit omvat niet alleen de aansturing van instellingen die zij (mede) financiert maar ook instellingen waarvan de medewerking verworven moet worden ook al heeft de gemeente daarmee geen budgetrelatie.
- De gemeente zal willen bevorderen dat het aanbod van afzonderlijke

Noot 15 Waar nodig dient men in het vervolg voor instellingen te lezen: instellingen, instanties en organisaties. Met instanties wordt bijvoorbeeld bedoeld op de sociale dienst, arbeidsvoorzieningen, politie. Met organisaties wordt bedoeld op bijvoorbeeld vrijetijdsorganisaties, sportverenigingen, georganiseerd vrijwilligerswerk, etc.

instellingen effectief op elkaar aansluit.

- De gemeente zal willen weten wat het 'dekkings-gebied' is van de bestaande zorg- en dienstverlening voor jeugdigen en opvoeders in de gemeente.
- De gemeente zal willen bewerkstellingen dat lokale voorzieningen aansluiten op de actuele behoeften jeugdigen en opvoeders en zich zelfs daarvoor verantwoordelijk voelen.
- Daarnaast zal de gemeente het tot haar verantwoordelijkheid rekenen om een zodanige spreiding van de zorg- en dienstverlening voor jeugdigen te bewerkstellingen dat het aanbod daar beschikbaar is waar de behoefte is.
- De gemeente zal de lokale instellingen willen betrekken bij de coördinatie en de uitvoering van haar jeugdbeleid.
- De gemeente moet in eigen huis relevante beleidsafdelingen zien te betrekken bij het beleidsproces.
- De gemeente zal (semi-) overheidsinstanties willen betrekken bij de ontwikkeling en de uitvoering van haar jeugdbeleid.
- De (kleinere) gemeente zal vaak genoodzaakt zijn andere gemeenten in haar omgeving te interesseren voor gezamenlijke initiatieven.
- De gemeente zal te maken krijgen met de aansluiting van haar lokaal jeugdbeleid op provinciaal jeugdzorgbeleid, en daarin een stem willen hebben.
- De gemeente zal de eigen inzet van jeugdigen (en opvoeders) willen stimuleren.

Zo moet het lokaal bestuur kunnen overtuigen, in woord en daad, dat zij zich, op grond van haar mandaat als gekozen volksvertegenwoordiging, verantwoordelijk acht voor de uiteindelijke formulering van het beleid en de daarin gestelde prioriteiten. Voorts dat zij het uit hoofde van haar verantwoordelijkheid voor het algemeen belang en het belang van alle jeugdigen in de gemeente, tot haar taak rekent om als regisseur alle processen en ontwikkelingen te begeleiden en aan te sturen die voor de realisatie van het door haar vastgestelde beleid essentieel zijn. En dat zij het in het bijzonder tot haar taak rekent om waar nodig de onderlinge afstemming en verbinding tussen de ontwikkelingen in verschillende sectoren te stimuleren.

Beleidsvisie

Over het algemeen lijkt er in Naarden steun te bestaan voor een voortrekkersrol van de gemeente. De gemeente als regisseur, maar dan wel met een helder scenario dat in de vorm van een beleidskader voor jeugdbeleid op brede steun kan rekenen.

Voor alle actoren waarvoor de gemeente in het kader van een gemeentelijk beleid een rol ziet weggelegd geldt dat deze eerder bereid zullen zijn die rol (van harte) op zich te nemen wanneer er sprake is van een heldere beleidsvisie op het betreffende beleidsterrein. Met een dergelijke beleidsvisie geeft de gemeente als het ware aan met welk 'scenario' zij als regisseur wil werken. Het bevat missies met welomschreven doelen en duidelijk omschreven verwachtingen ten aanzien van de bijdragen van relevante actoren. Het doet uitspraken over de inzet van de gemeente. Het is noodzakelijk dat een dergelijke beleidsvisie kan steunen op een breed en actief politiek/bestuurlijk, en maatschappelijk draagvlak.

Zo'n visie moet haar vertrekpunt vinden in een 'overstijgend belang' dat vanuit de politiek/bestuurlijke verantwoordelijkheid van de lokale overheid ten aanzien van haar bevolking naar voren wordt gebracht.

Het is wijs beleid om bij de operationalisering van zo'n visie naar beleidskaders oog te hebben en rekening te houden met de belangen van instellingen.

*"Belangrijk is te beseffen dat elk der actoren ook **eigen oogmerken** zal hebben. Het gemeenschappelijk doel zal voor elk hunner slechts een onderdeel vertegenwoordigen van alles wat zij nastreven. Iedere actor houdt zijn eigen, meer omvattende einddoel (...) Het gemeenschappelijk doel zal voor elk der actoren iets anders betekenen, dit doel past niet in één maar in twee plannen"¹⁶.)*

Voor een effectieve invulling van de regierol moet idealiter aan een aantal voorwaarden zijn voldaan op verschillende niveaus:

- De beleidsvisie van de gemeente ten aanzien van het betreffende beleidsveld moet doordacht en helder zijn en een perspectief bieden voor de middellange termijn.
- De beleidsvisie moet omvattend zijn, wat wil zeggen dat rekening gehouden moet zijn met alle beleidsontwikkelingen die op het betreffende beleidsveld van invloed (kunnen) zijn.
- De beleidsvisie van de gemeente moet politiek/bestuurlijk en maatschappelijk op een breed draagvlak kunnen rekenen.
- De beleidsvisie moet operationeel gemaakt (kunnen) worden in een doorvertaling naar de verwachte bijdragen van de verschillende actorniveaus binnen en buiten het overheidsapparaat.
- Een gemeente die haar rol als regisseur ten aanzien van lokale voorzieningen wil opnemen moet zich vooraf zowel in conceptuele zin als met betrekking tot de praktische uitwerking grondig op die rol bezinnen.
- Het maatschappelijk middenveld moet zijn ingewijd in de wijze waarop de gemeente haar regierol ziet en vorm wil geven. De gevolgen daarvan voor de verhouding tussen de gemeente, (semi-) overheid- en maatschappelijke organisaties moet duidelijk zijn en, als uitgangspunt, worden ondersteund.
- Een gemeente die gaat 'regisseren' treedt naar buiten. Ambtelijk medewerkers moeten zijn toegerust voor de rollen die van hen in dit kader worden verwacht. Zij moeten kunnen steunen op en 'backing' krijgen vanuit de eigen organisatie. Voor alles geldt dat ambtelijk medewerkers de uitvoerders zijn van een regie die door het gemeentebestuur wordt vastgesteld. Het gemeentebestuur moet daarom als verantwoordelijke instantie actief en zichtbaar zijn in de regievoering.

Aan deze condities zal de regierol van de gemeente Naarden ten aanzien van haar toekomstige jeugdbeleid getoetst kunnen worden.

Draagvlak

De ervaring leert dat het realiteitsgehalte en de uitvoerbaarheid van een gemeentelijk jeugdbeleid aanzienlijk toeneemt wanneer daarvoor een breed draagvlak op verschillende niveaus wordt gevonden. Dat betreft een breed politiek/bestuurlijk draagvlak en ook een breed draagvlak bij maatschappelijke organisaties en (semi-) overheidsinstanties. Het is verstandig om reeds in de ontwerpfase van het jeugdbeleid (ambtelijke voorbereiding; kadernotities e.d.) aan de ontwikkeling van een dergelijk draagvlak te werken.

Aan de veelal gevolgde routine om pas als er sprake is van min of meer 'rijpe concepten', maatschappelijke organisaties erbij te betrekken kleeft een aantal nadelen. Eén nadeel is dat de expertise, inzichten en ideeën vanuit deze organisaties in de ontwerpfase niet of onvoldoende worden benut. Een ander nadeel is dat deze organisaties in een 'reactieve' positie worden geplaatst ten opzichte van de gemeentelijke plannen.

Noot 16 Naar G. Kuypers: "Grondbegrippen van politiek, 1973, Aula-boeken 490 (geciteerd uit "De toekomst van Gemeentelijk jeugdbeleid: Trends en Doelen", P.H. Kwakkelstein, 1990, VNG uitgeverij, Den Haag).

Het vroegtijdig betrekken van (de belangrijkste) maatschappelijke organisaties mag niet inhouden dat de gemeente haar exclusieve verantwoordelijkheid prijs geeft. Dat zou ook niet mogelijk zijn: de politieke verantwoordelijkheid voor het beleid en het primaat voor de beleidsontwikkeling komen de lokale overheid toe. Het betrekken van maatschappelijke organisaties in de ontwerpfase van een jeugdbeleid regardeert vooral de informatie waarover zij beschikken, hun deskundigheid en hun belang in de uitvoering van het beleid.

Gebleken is dat er bij de actoren in het maatschappelijk veld te Naarden een goede wil bestaat (of ontstaat) om mee te werken aan de vormgeving en uitvoering van het jeugdbeleid. Dat blijkt zowel in individuele contacten met jeugdigen, bestuurders, leidinggevend, vrijwilligers en professionals als in de georganiseerde mini-conferentie. Daarnaast is gebleken dat ook bij de lokale overheid een positieve instelling aanwezig is om het jeugdbeleid vorm te geven. Bij de politiek verantwoordelijken lijkt zelfs sprake van enig ongeduld: men wil aan de slag. Geconstateerd kan dan ook worden dat het plan van de gemeente om een jeugdbeleid te ontwikkelen in beginsel kan rekenen op een breed draagvlak.

'In beginsel', want er is zeker sprake van behoedzaamheid bij verschillende actoren:

- De gemeente verwacht meer zicht te krijgen op de effectiviteit van de diensverlening voor jeugdigen en de besteding van de middelen.
- Er bestaan verwachtingen omtrent verbetering van de interne coördinatie in het ambtelijk apparaat.
- Het veld, en met name de professionele instellingen, verwacht initiatieven die het vertrouwen in het gemeentebeleid kunnen verstevigen (regie/organisatie/coördinatie; erkenning; geen sluimerende bezuinigingen maar bereidheid tot investeren in goede initiatieven).
- Jeugdigen zelf verwachten dat de gemeente zich 'kenbaar' maakt en dat het beleid op korte termijn concrete resultaten laat zien.

Beleidsinformatie

Om een effectief jeugdbeleid te kunnen voeren zal de gemeente behoefte hebben aan relevante en enigszins representatieve (beleids-) informatie omtrent de leefsituatie van jeugdigen in de lokale samenleving. Ook dit onderzoek heeft uit verschillende bronnen informatie geput die voor de gemeente als beleidsinformatie kan dienen. Traditioneel wordt beleidsinformatie vooral ontleend aan hetgeen door de instellingen die met jeugdigen werken wordt aangedragen. Zij hebben contacten met jeugdigen, zij kennen de leefwereld en zij hebben de expertise om bepaalde trends en problematieken te duiden. Hoewel deze 'bron' van beleidsinformatie waardevol en veelal onmisbaar is, is zij echter zelden 'dekkend' voor de vraagstukken die voor jeugdigen in de gemeente spelen. Instellingen hebben vooral kijk op de doelgroepen waarmee zij werken; de vraagstukken waar zij zich specifiek op richten en het territorium waar zij actief zijn. Bovendien hebben de bezuinigingen van de jaren tachtig instellingen ervan bewust gemaakt dat hun informatie en deskundigheid beschouwd kan worden als hun 'werkkapitaal', en dat zij die strategisch in moeten zetten in de onderhandelingen met de gemeente.

De opvatting dat de optelsom van *alle* informatie van *alle* instellingen die op lokaal niveau met jeugdigen werken een dekkend beeld van de leefsituatie en de behoeften van de lokale jeugdigen geeft is gelogenstraft. Zelfs als de gemeente erin slaagt om alle relevante instellingen te motiveren om informatie aan te leveren ten behoeve van haar jeugdbeleid, blijkt dat er 'witte plekken' overblijven in de dienstverlening en dat bepaalde vraagstukken waarmee jeugdigen zitten niet worden signaleerd.

De implicite veronderstelling dat een *integraal jeugdbeleid*, namelijk dat op basis van de informatie en het aanbod van bestaande instellingen een adequaat en dekkend lokaal jeugdbeleid tot stand kan worden gebracht, is grotendeels een illusie gebleken.

De conclusie moet zijn dat hoewel de informatie en deskundigheid van de instellingen die lokaal actief zijn voor jeugdigen (en ouders) een belangrijke bron is voor beleidsvorming, dit niet de enige bron van beleidsinformatie kan zijn. Jeugdbeleid moet gebaseerd zijn op informatie uit vele en diverse bronnen in de lokale samenleving. Daarbij is het van belang dat de lokale overheid zich zelf verantwoordelijk acht voor de verwerving van relevante beleidsinformatie uit de lokale gemeenschap. Jeugdigen zelf, en hun opvoeders, zijn daarvoor een primaire bron die thans onvoldoende wordt benut.

De lokale overheid is doorgaans niet erg geoutilleerd om relevante beleidsinformatie ten behoeve van haar jeugdbeleid bij jeugdigen zelf te halen. Vaak wordt getracht om 'de vraag' van jeugdigen door middel van onderzoek aan het daglicht te brengen. Een handicap daarbij is echter dat de 'beweeglijkheid' van jeugdigen en hun belangstelling zich in dergelijk onderzoek weerspiegelt. De resultaten geven op zijn best een beeld van de situatie op een bepaald moment en hebben veelal een beperkte geldigheid. Een effectief en duurzaam jeugdbeleid dat zich mede wil baseren op de behoeften van jeugdigen in de lokale samenleving heeft een meer permanente voeding uit de leefwereld van jeugdigen nodig. Daartoe moeten adequate communicatiemogelijkheden tussen de gemeente en haar jeugdigen ontstaan. In dit verband is de laatste jaren veel aandacht voor jeugdparticipatie opgevat als het *betrekken van jeugdigen bij beleid*.

Jeugdbeleid en Participatie

De meeste discussies die rondom jeugdbeleid worden gevoerd gaan over bestaande voorzieningen over bestaande instellingen en over de vormgeving van het jeugdbeleid door de overheid. Relatief weinig aandacht wordt besteed aan jeugdigen zelf, hun positie in de (lokale) samenleving, hun verwachtingen, behoeften en mogelijkheden. Dat 'jeugd' ooit synoniem was voor positieve kracht; energie; creativiteit en inventiviteit lijkt in het debat over jeugdbeleid nauwelijks een rol te spelen. Daar wordt integendeel veelal in zorgelijke termen en met ernstige gezichten over 'de jeugd' gesproken. In het ongunstige geval is daarbij de 'overlast' van jeugdigen het uitgangspunt ('controle variant'), in het gunstige geval gaat het er vooral om dingen *voor* jeugdigen te doen ('bevoogdende variant'). Beide benaderingen convergeren veelal in een derde variant: de 'zorgzame variant', waarin problemen van jeugdigen de insteek vormen voor de vraag welke voorziening er nodig zijn.¹⁷

Deze drie benaderingswijzen hebben gemeen dat jeugdigen als 'object' van beleid worden beschouwd, een beleid waarin doorgaans het perspectief van 'beheersing' centraal staat. Jeugd komt er beleidsmatig eerst in het vizier wanneer 'er iets mee aan de hand is' of wanneer er 'iets voor gedaan' moet worden. Deze benadering van de jeugd stamt uit de lange traditie dat jeugd überhaupt geen zorg was van de overheid. In die traditie is de rol van de overheid beperkt tot het faciliteren van het gezin, de sociale omgeving en instellingen en organisaties van het maatschappelijk middenveld (in de sferen van opvoeding; onderwijs; gezondheidszorg; verenigingsleven en

Noot 17 Bij die laatste variant is overigens vaak sprake van het op één hoop gooien van jeugdigen 'met problemen' en jeugdigen die 'problemen veroorzaken'. Het is een heilzame bijwerking van de stelselherziening van de jeugdzorg dat deze twee categorieën uit elkaar worden getrokken en duidelijk wordt dat een jeugdige die 'overlast' veroorzaakt niet per se een jeugdige is met 'problemen'.

vrijtijdsvoorzieningen) om die in staat te stellen *hun* primaire verantwoordelijkheid voor jeugdigen te verwezenlijken. De directe zorg voor jeugdigen valt in deze traditie buiten het blikveld en bereik van de overheid, uitgezonderd in die situaties waar jeugdigen zich 'autonoom' in de openbaarheid manifesteren met gedrag dat in strijd is met de gangbare mores. Deze jeugd werd lange tijd aangeduid als 'ongeorganiseerde jeugd'. Sporen van deze traditie kenmerken ook het jeugdbeleid van Naarden tot op heden.

Inmiddels is er de laatste decennia een beweging op gang op twee fronten die de jeugd steeds meer tot 'zorg' van de overheid maakt. In de eerste plaats is dat de grote verandering die de positie en de rol van de maatschappelijke actoren heeft ondergaan (gezin; het sociale; maatschappelijk middenveld)¹⁸. In de tweede plaats, en ook wel enigszins als gevolg van het vorige, is 'de jeugd' zichzelf gaan aandienen in de samenleving. En het gaat niet langer om uitzonderlijk gedrag in uitzonderlijke situaties, het gaat om een structureel verschijnsel: de jeugd dient zich meer en meer aan als een mondig deel van de (lokale) bevolking dat erkenning wil als volwaardig onderdeel van de lokale gemeenschap. De jeugd eist haar plaats op, verlangt daarvoor de (culturele en fysieke) ruimte en wil haar bijdrage kunnen leveren. De jeugd wil, op haar wijze, deelnemen aan de samenleving (participeren). Het is belangrijk dat dergelijke signalen kunnen doordringen tot de verantwoordelijken voor het jeugdbeleid. Het gemeentelijk beleid moet 'toegankelijk' worden voor jeugdigen, zij moeten leren de gemeente als 'adressant' te zien.

Als het in gemeenten over 'jeugdparticipatie' gaat dan komt meestal meteen de vraag naar voren hoe jeugdigen bij het gemeentelijk (jeugd)beleid betrokken kunnen worden. Dit wordt wel 'politieke participatie' of 'jeugd betrekken' (bij beleid) genoemd. Het is begrijpelijk dat lokale politici en beleidsmakers meteen daaraan denken, en het is ook niet verkeerd. Er is niets in te brengen tegen het streven om jeugdigen meer te betrekken bij de lokale beleidsbeslissingen die (ook) hun leefomstandigheden aangaan.

Vaak wordt echter de kwestie van 'jeugd betrekken' beperkt tot het zoeken van de juiste vorm waarin dat zou kunnen: jeugdparlement; jeugd(advies)raad; jeugdplatform; jeugdpanels enz.. We moeten ons afvragen of dat een goed startpunt is om de participatie van jeugdigen in de lokale gemeenschap te stimuleren. Zou de betrokkenheid van jeugdigen bij beleid niet eigenlijk het vanzelfsprekend *uitvloeisel* moeten zijn van de deelname van jeugdigen aan de lokale samenleving ('maatschappelijke participatie') in plaats van het beginpunt? Is het niet zo dat wanneer jeugdigen een boodschap hebben aan beleidsmakers, én als zij de wegen naar deze beleidsmakers weten te vinden, ze die echt wel zullen gebruiken om hun boodschap naar voren te brengen?

Moeten we ons niet in eerste instantie concentreren op de vraag of jeugdigen er eigenlijk wel voldoende *uitdagingen* voor jeugdigen bestaan om bezig te zijn met de mogelijkheden van hun maatschappelijke participatie? En daarnaast of de gemeente wel voldoende toegankelijk is voor jeugdigen?

Zo zien we dat het beperken van *jeugdparticipatie* tot *jeugd betrekken* complicaties met zich mee brengt. Politieke participatie van jeugdigen zou eigenlijk altijd in het perspectief van hun maatschappelijke participatie moeten worden geplaatst. Dat wil zeggen in het perspectief van de mogelijkheden van jeugdigen om, gerelateerd aan de competentie van hun leeftijd(-sfase), volwaardig deel te nemen aan de lokale samenleving.

Noot 18 Op deze veranderingen wordt in dit bestek niet verder ingegaan.

Vooral bezig zijn met de vraag 'hoe jeugdigen bij het beleid kunnen worden betrokken' is een verenging van jeugdparticipatie die veelal onvruchtbaar blijkt te zijn. Maar 'politieke jeugdparticipatie' kan best het *startpunt* zijn om het omvattender vraagstuk van hun maatschappelijke participatie aan de orde te stellen. Als het initiatief vanuit de lokale overheid komt is het ook begrijpelijk dat vaak voor de insteek van 'politieke participatie' wordt gekozen. Van doorslaggevend belang daarbij is echter het besef dat 'politieke participatie' een *middel is*, terwijl het andere, 'maatschappelijke participatie', het *doel is*.

Dat geldt zeker voor de jeugdigen zelf, zij vragen meer dan alleen te mogen meepraten over beleid. Zij willen op allerlei manieren weten, voelen en ervaren dat zij deel uitmaken van de lokale gemeenschap (maatschappelijke participatie).

Het opnemen van maatschappelijke participatie van jeugdigen als de centrale missie voor het jeugdbeleid betekent dat er naast een politiek draagvlak ook een duidelijk maatschappelijk draagvlak nodig is.

De beste manier om over jeugdparticipatie (en 'jeugd betrekken') na te denken is om ons eerst eens te bezinnen op de vraag hoe dat er uit ziet *vanuit de positie en ervaringswereld van jeugdigen zelf*. Kort gezegd gaat het dan om de vraag wat jeugdigen er zelf in zien en wat voor belang zij er bij (kunnen) hebben.

Als belangrijk uitgangspunt is hier geformuleerd dat uiteindelijk 'politieke participatie' van jeugdigen voort moet komen uit 'maatschappelijke participatie'.

'De jeugd'... Hoezo?

'De jeugd van Naarden bestaat niet', wordt vaak gezegd. Daarmee wordt bedoeld dat 'de jeugd' zich niet als zodanig aandient in onze samenleving. Bovendien dient de jeugd zich niet aan door middel van belangenorganisaties en programma's. Het is moeilijk om in algemene termen over 'jeugdigen' te spreken, in de werkelijkheid van het alledaagse leven maken we tal van onderscheidingen bijvoorbeeld naar leeftijd, naar allerlei specifieke karakteristieken en subculturele kenmerken. Niettemin zijn over de positie van jeugdigen in onze cultuur, en over hun deelname-mogelijkheden een aantal belangrijke observaties gemaakt die voor de ontwikkeling van het jeugdbeleid van belang kunnen zijn.

In de jaren tachtig constateert H. Giesecke¹⁹ dat we in onze cultuur bezig zijn om de jeugdfase te reduceren tot een 'moratorium' waarin de voorbereiding *op later* en het wachten *op later* centraal staan. 'Jeugd' wordt gekenmerkt door een 'nog-niet status' die jeugdigen tijdens hun jong zijn geen betekenisvolle rol geeft in het geheel van de samenleving. Meer recent constateert C. Schuyt ongeveer hetzelfde, en hij wijst er bovendien op dat, in tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, de *draagkracht* van jeugdigen over het algemeen veel groter lijkt te zijn dan de *draaglast* die hun bestaan met zich meebrengt. Als dat laatste waar is, dan is er dus een grote hoeveelheid 'rest-energie' bij jeugdigen aanwezig, rest-energie waar de samenleving geen beroep op doet.

Noot 19 Herman Giesecke: "Wij willen alles en wel onmiddellijk", in Tijdschrift Jeugd en Samenleving, januari 1982. De Duitse socioloog Giesecke heeft naam gemaakt door zijn scherpe cultuur-sociologische observaties van jeugd en samenleving.

Deze analyses nodigen uit tot bezinning over de vraag hoe jeugdigen een betekenisvolle rol in de gemeenschap kunnen spelen. Het is nodig ons samen met jeugdigen af te vragen welke ruimte en welke verantwoordelijkheid aan de jeugd gegeven kan worden; welk beroep de samenleving op hen kan doen, en welke bijdrage de samenleving van jeugdigen mag verwachten. Dat zijn in het ontwikkelingsstadium waarin onze samenleving zich bevindt betrekkelijk nieuwe vragen, maar het zijn tegelijkertijd vragen die zich thans nadrukkelijk aandienen.

Men zou kunnen zeggen dat we moeten zoeken naar een *nieuwe dimensie* aan de deelname van jeugdigen aan de samenleving. Een dimensie die recht doet aan hun toegenomen mondigheid, zelfstandigheid en sociale vaardigheid. Een dimensie die jeugdigen het besef geeft dat zij 'erbij horen' en dat zij naast primaire sociale verbanden (gezin; vriendschappen; club- en verenigingsleven) samen met andere burgers ook nog deel uitmaken van grotere verbanden: de woon- en leefomgeving; de lokale samenleving. Deze dimensie moet jeugdigen de gelegenheid bieden om volwaardig (conform de competenties die met de leeftijdsfase verbonden zijn) deel te nemen aan de samenleving en zich daarin te manifesteren.

Maar anderzijds gaat het om een dimensie die ook de lokale samenleving de mogelijkheid geeft om jeugdigen aan te spreken. Het is een positie die zowel de jeugdigen als de samenleving veel kan opleveren, maar één waaraan ook verantwoordelijkheden verbonden zijn die beiden op zich moeten nemen. Daarbij gaat het er niet om 'jeugdigen verantwoordelijk te stellen', zoals dat thans veelal wordt gedaan, maar om 'jeugdigen verantwoordelijkheid geven', hetgeen gebaseerd is op vertrouwen.

Het bezig zijn met jeugdparticipatie en met 'Jeugd betrekken' kan bijdragen aan de vormgeving van deze nieuwe dimensie.

Jeugd en competentie

Interessant is in dit verband het veelbesproken onderzoek naar de ontwikkeling van politieke culturen in westerse samenlevingen dat Ronald Inglehart heeft uitgevoerd in de jaren zeventig²⁰. Hij kenschetst onze politieke cultuur als een *"elite directed political participation (that) is largely a matter of elites mobilizing mass support through established organizations such as political parties, labor unions, religious institutions and so on"*.

Inglehart ziet in westerse landen een toenemende competentie en motivatie bij burgers om betrokken te zijn bij beleidsvorming en het nemen van specifieke beslissingen. Deze mondige burger neemt er niet zondermeer genoegen mee zijn politieke deelname te beperken tot het eens in de zoveel tijd kiezen van de ene of de andere ploeg 'beslissers'. Inglehart signaleert dan ook de opkomst van een politieke stijl die hij *"elite challenging"* noemt. Deze stijl komt voort uit de toenemende behoefte van burgers om invloed te hebben op beslissingen die hun bestaan direct raken.

We kunnen er zeker van zijn dat deze competentie bij jeugdige burgers is toegenomen en zal blijven toenemen. Zij zijn mondiger door beter en langduriger onderwijs, ze zijn eerder zelfstandig en (zegt Inglehart) ze worden minder dan voorgaande generaties belast met materiële zorgen, waardoor hun préoccupatie veel meer ligt op het vlak van de 'kwaliteit van het bestaan'. Inglehart zegt dat juist jeugdigen zich aangesproken zullen voelen door *"elite challenging"* politieke culturen.

Noot 20 Ronald Inglehart: "The silent revolution; Changing values and political styles among western publics", Princeton University Press, 1977. Ronald Inglehart leidde in de jaren zeventig een opzienbarend internationaal onderzoek naar de veranderende waarden, politieke stijlen en politieke betrokkenheid in westerse landen.

De vraag die zich voor het jeugdbeleid aandient is of deze kwaliteiten van onze jeugdige burgers wel serieus worden genomen, en of er voldoende mogelijkheden ontstaan die jeugdigen de gelegenheid geven om ze in praktijk te ontwikkelen.

5.3 Aanbevelingen condities jeugdbeleid in Naarden

Inleiding

In de vorige paragraaf staan vele aanwijzingen en criteria beschreven die de gemeente in de verdere ontwikkeling van het jeugdbeleid van dienst kunnen zijn. Hieronder worden nog een reeks specifieke aanbevelingen geformuleerd waartoe de bevindingen van het onzerzoek naar de mening van de onderzoekers aanleiding geven.

- De situatie van het lokale bestel in Naarden vraagt om voortgaande en gecoördineerde aandacht van de lokale overheid. De ontwikkelingen in de verschillende sectoren, die veelal een eigen, sectorspecifieke, dynamiek volgen, vragen om een 'overall' regie die deze ontwikkelingen verbindt met de verantwoordelijkheid van de lokale overheid voor het welzijn van de jeugdigen en hun deelname mogelijkheden aan de lokale samenleving.
- De constatering dat er bij de betrokken actoren 'goede wil' aanwezig is betekent niet vanzelfsprekend dat aan de voorwaarden voor een effectief jeugdbeleid is voldaan. Er kan ook een situatie ontstaan waarin alle actoren ten opzichte van elkaar een afwachtende houding aannemen. Het jeugdbeleid van de gemeente zal wanneer de ene actor wacht op het initiatief van de andere, moeizaam op gang komen. Een duidelijk statement van de gemeente waarin zij de rollen van voortrekker en regisseur op zich neemt is belangrijk om deze situatie te vermijden. Daarbij zal de gemeente de legitimatie voor haar optreden kunnen ontleenen aan haar verantwoordelijkheid voor de Naardense jeugdigen: het vergroten van hun deelname-mogelijkheden in de lokale samenleving en het scheppen van optimale condities voor jeugdigen om zich te ontplooien en voor te bereiden op hun latere deelname als volwassen burger.
- De gemeente moet maatschappelijke organisaties verbinden aan het jeugdbeleid in die zin dat zij hun activiteiten mede toetsen aan de overstijgende belangen die in het jeugdbeleid worden geformuleerd, en daartoe waar mogelijk nieuwe initiatieven nemen. Daarvoor is het nodig dat zij naast de eigen specifieke instellingsverantwoordelijkheid zich ook commiteren aan het jeugdbeleid van de gemeente.
- Voor een jeugdbeleid 'dat leeft' is de eigen inbreng van instellingen, organisaties en de jeugdigen zelf onontbeerlijk. Het is daarom van belang dat het jeugdbeleid deze actoren aanspoort om vanuit de eigen expertise, initiatiefrijk en ondernemend te zoeken naar mogelijkheden om de dienstverlening aan jeugdigen in Naarden te verbeteren. Deze aansporing zal ertoe moeten leiden dat eventuele zelfgenoegzaamheid wordt doorbroken en 'tevredenheid met het bestaande' wordt ingewisseld voor het zoeken van nieuwe uitdagingen om de kwaliteit en het bereik van de dienstverlening aan jeugdigen te vergroten. Het verdient aanbeveling dat de gemeente middelen reserveert om nieuwe initiatieven, die aantoonbaar bijdragen aan de realisatie van de in het jeugdbeleid geformuleerde doelen, te stimuleren.
- Om de rollen van voortrekker en regisseur effectief te kunnen uitoefenen is het aan te bevelen dat de gemeente haar contacten met de belangrijk-

ste uitvoeringsorganisaties in het maatschappelijk veld reguleert. De ervaring leert dat een positionering van de lokale overheid die vooral wordt ontleend aan haar formele bevoegdheden weinig indruk maakt en niet noodt tot een coöperatieve opstelling van de zijde van maatschappelijke organisaties. Die formele positie hééft de lokale overheid, maar het gezag om hem effectief te gebruiken moet zij verwerven. Dit gezag verwerft zij in de door grondige voorbereiding, kennis van zaken, gevoeligheid voor verhoudingen en door waardering en in het algemeen respect op te brengen voor de inzet van maatschappelijke organisaties. Maar voor alles verwerft zij dit gezag door te getuigen van visie, duidelijkheid en daadkracht met betrekking tot de door haar wenselijk geachte ontwikkelingen in de lokale samenleving.

Een onderscheid kan worden gemaakt tussen de 'ontwerpfase', waarin de formulering van het jeugdbeleid aan de orde is, en de 'uitvoeringsfase', waarin het gaat om de uitvoering van het jeugdbeleid.

- Het is raadzaam om al in de 'ontwerpfase' de expertise van maatschappelijke organisaties te betrekken. Dit kan bijvoorbeeld door een *expert-groep jeugdbeleid* te formeren, bestaande uit leidinggevend en inhoudelijk deskundige professionals en vrijwilligers van de belangrijkste maatschappelijke organisaties, instellingen en (semi-)overheidsinstanties. Deze groep functioneert vooral als expertisecentrum, denktank en klankbord, zij adviseert en ondersteunt het gemeentebestuur (en de gemeentelijke beleidsmakers) bij het ontwerpen van haar jeugdbeleid. Het gaat daarbij niet alleen om de deskundigheid en inbreng van de deelnemers zelf, maar evenzeer om de expertise in hun organisaties. De bestuurders en beleidsmakers van de gemeente bespreken met deze groep hun ideeën en laten zich erdoor voeden en adviseren. Vermeden moet worden dat deze groep wordt beschouwd als een strategisch platform voor *onderhandelingen* tussen de gemeente en de instellingen. De deelnemers worden voor hun individuele deskundigheid en op persoonlijke titel door de gemeente uitgenodigd om eraan deel te nemen. Het is van groot belang dat de status van de expertgroep duidelijk is voor alle deelnemers. Van evengroot belang is het dat de gemeente van meet af aan duidelijkheid schept over de wijze waarop zij haar verantwoordelijkheid neemt en wat daarvan de consequenties zijn voor de verhoudingen in het lokale bestel.
- Wanneer eenmaal het jeugdbeleid is vastgesteld volgt de 'uitvoeringsfase'. In deze fase is het raadzaam een regulier platform van overleg te formeren waaraan de belangrijkste actoren van het maatschappelijk middenveld deelnemen. Voor de status van deze groep en om het gezag ervan te verzekeren is het raadzaam om dit platform te laten leiden door de verantwoordelijk wethouder(s) en de bijeenkomsten te laten voorbereiden door de verantwoordelijk beleidsmedewerker, die tevens het secretariaat voert. Deze *regiegroep jeugdbeleid* wordt samengesteld uit vertegenwoordigers van lokale instellingen, verenigingsleven en instanties. Te denken valt aan managers van instellingen en instanties in de sfeer van het onderwijs, het jeugd- en jongerenwerk, de sport- en vrijetijdsorganisaties, opvoedingsondersteuning en kinderopvang, wijkbeheer en politie. Overwogen kan worden om de deelname van vertegenwoordigers van instellingen, organisaties en instanties die van belang zijn om het plaatselijk jeugdbeleid te 'flankeren', zoals arbeidsvoorzieningen, jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg), GGD, te regelen wanneer de agenda dat noodzakelijk maakt. Het is daarvoor echter belangrijk dat het bestaan en de status van de regiegroep breed bekend wordt gemaakt, en dat men zich verzekert van de medewerking van deze actoren indien nodig.

De regiegroep is een adviesorgaan van de gemeente en houdt zich bezig met uitvoeringskwesties en samenwerkingsvraagstukken. Zij geeft, adviezen over bijsturingen in de implementatie van het vastgestelde beleid. In deze regiegroep komen de lijnen samen van bemoeienis met jeugdigen in de Naardense samenleving. Zij overlegt met de gemeente over nieuwe ontwikkelingen en bespreekt noodzakelijke acties.

- Wanneer de gemeente zich in de lokale samenleving en ten aanzien van maatschappelijke organisaties als regisseur van jeugdbeleid profileert dan zal van haar verwacht worden dat zij ook in haar eigen organisatie coördinatie ten aanzien van jeugdbeleid realiseert. Deze 'interne regie' is noodzakelijk om effectief te kunnen opereren en om geloofwaardig te blijven. Als het geformuleerde jeugdbeleid het kader is dan verwacht men afstemming in beleidsmatige processen die daarmee te maken hebben, en samenhang in het naar buiten treden van de gemeente. Het is een illusie dat alle beleidsinspanningen die (mede) met jeugdigen en hun sociale en culturele condities te maken hebben in één beleidskader kunnen worden samengebracht, en vaak is dit zelfs onwenselijk. Veel onderdelen van het beleidsapparaat hebben slechts te maken met jeugdigen als aspect van hun beleid. Niettemin is het voor betrokkenen veelal onbegrijpelijk dat gemeentelijke instanties los van elkaar opereren en er geen samenspraak lijkt te bestaan. Een recent voorbeeld in Naarden is het opheffen van de spontane 'hangplek' voor jongeren in het centrum (het bankje), na klachten van omwonenden, zonder dat daar de beleidsafdeling verantwoordelijk voor het jeugdbeleid vanaf wist. Ook het jeugd- en jongerenwerk is hiervoor niet geconsulteerd. Een ander voorbeeld is de planontwikkeling rondom de herinrichting van het kerkplein, waar zich een speelvoorziening voor kinderen bevindt.

Het is sterk aan te bevelen om ten behoeve van een effectieve coördinatie van het jeugdbeleid, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als naar het maatschappelijk veld, een *coördinerend ambtenaar jeugdbeleid* aan te wijzen. Wanneer deze coördinerende functie door het college en de raad worden vastgesteld zal dat bijdragen aan het gewicht ervan en ertoe bijdragen dat de betreffende functionaris met gezag kan handelen. Het is raadzaam om een verplichting te formuleren om beleidszaken die direct of indirect met jeugdigen te maken hebben, in een vroegtijdig stadium, bij hem aan te melden. Daarnaast is het raadzaam om deze beleidsmedewerker ook de bevoegdheid te geven om zich actief te melden bij collega's en beleidsafdelingen om in de beleidsvoorbereiding te wijzen op aspecten die voortvloeien uit het geformuleerde jeugdbeleid van de gemeente. Hij is degene die de interne en externe regiefuncties coördineert, en de aansturing van de regiegroep jeugdbeleid regelt.

5.4 Vormen van jeugdbeleid

Inleiding

De vormgeving van het jeugdbeleid is afhankelijk van de keuzes die het lokaal bestuur maakt. Daarbij zullen naast de bovengenoemde condities ook lokaal specifieke factoren en afwegingen een belangrijke rol spelen. Soms staan daarbij gevestigde tradities en verhoudingen in de weg, soms zijn zij behulpzaam. De gemeente Naarden begint vrij onbeschreven aan de ontwikkeling van haar jeugdbeleid. Wanneer zij erin slaagt om de betrokken actoren met zich mee te krijgen in haar jeugdbeleid dan lijkt er weinig in de weg te staan van een innovatieve ontwikkeling daarvan. In dit hoofdstuk worden overwegingen gegeven bij 'vormen van jeugdbeleid' die de gemeente behulpzaam kunnen zijn bij de vormgeving van haar jeugdbeleid. Deze overwegingen worden gevoed door ervaringen die in de afgelopen jaren in vele

gemeenten zijn opgedaan met de vormgeving van jeugdbeleid.

Wederom dient deze bespreking als basis voor de aanbevelingen die aan het einde van dit hoofdstuk zijn opgenomen. Daarin zal op grond van de ervaringen die de onderzoekers in Naarden hebben opgedaan een advies worden gegeven voor de vormgeving van jeugdbeleid die het beste lijkt aan te sluiten bij de omstandigheden in de gemeente. Benadrukt moet worden dat voor alle hier besproken varianten geldt dat zij zich niet zondermeer laten invoeren 'als een model'. Meer realistisch is het om te spreken van doelen waarnaar men streeft, en waarheen koers kan worden gezet. De implementatie van een jeugdbeleid is een proces dat stapsgewijs steeds vaster vormen krijgt, en de ontwikkeling ervan vereist veelal tussentijds allerlei aanpassingen.

Preventief Jeugdbeleid

In de jaren negentig onderscheidt het lokaal jeugdbeleid zich vooral door de introductie van het *preventie-paradigma*. Het preventief jeugdbeleid borduurt in eerste instantie verder op de traditie van de jaren tachtig om het jeugdbeleid vooral in te zetten ten behoeve van jeugdigen met problemen of in risico-situaties. De essentie van het preventie paradigma is om, door goed gecoördineerde signalering en dienstverlening, in een vroegtijdig stadium tot handelen over te kunnen gaan teneinde verergering van de problematiek te voorkomen en daarmee ingrijpender (en kostbaarder) hulpverlening in een later stadium. De benadering heeft als referentie het *voorkomen van* en het *vermijden van* ongewenste situaties en omstandigheden voor de jeugdige en voor de hem omringende samenleving. In de praktijk blijkt het preventief jeugdbeleid veelal haar legitimatie te ontleen aan datgene wat *fout* kan gaan, wat vermeden en voorkomen moet worden. Dat betekent in de praktijk dat preventief beleid zich richt op degenen waarvan wordt vermoed of is vastgesteld dat zij een bepaald risico lopen, en op degenen die reeds afwijken (om verder 'afglijden' te voorkomen).

Handelen vanuit het preventie-paradigma blijft primair gericht op het wegnemen of verhelpen van factoren en omstandigheden die 'afglijden' veroorzaken. Het doel is bereikt wanneer dat risico is verminderd of verdwenen. Gebleken of vermoede hindernissen in de socialisatie zijn weggenomen of in betekenis afgenomen. Daarmee zijn echter nog niet persé de *positieve* condities gecreëerd voor de deelname van jeugdigen aan de samenleving.

Preventief denken vertrekt in principe vanuit de 'wantoestand', de ellende die vermeden moet worden. Het accent ligt in de regel op het wegnemen van de deficiënties. Het is dit kenmerk dat het preventie paradigma in wezen maakt tot een *defensief* paradigma. De combinatie van het denken vanuit het *voorkomen van* en vanuit de *dreigende ellende* maakt dat preventie zelden '*aan de ellende voorbij*' denkt. De preventieve benadering stelt het verhelpen van belemmeringen voorop.

Deze benaderingswijze is van groot belang voor vele jeugdigen die in hun socialisatie meer of minder complexe belemmeringen ervaren. Maar een verderliggend perspectief voor (voorbereiding op) deelname aan de samenleving kan vanuit de preventieve benadering veelal niet worden geboden. Zelfs de positieve variant van preventie, de zgn. 'pro-actieve preventie', ontkomt veelal niet aan dit tekort, ook daarin zijn de belemmeringen het eerste oriëntatiepunt, en is het verhelpen daarvan de focus.

Traditioneel heeft een preventieve benadering zelden de missie op zich kunnen nemen om verder te gaan dan het wegnemen van de directe oorzaken van het disfunctioneren van jeugdigen. Daarvoor zijn andersoortige

interventies noodzakelijk, interventies die een ander ijkpunt nemen.

Het 'preventief jeugdbeleid' heeft hierin haar beperking: zij helpt jeugdigen te 'overleven', maar dat is nog iets anders dan 'leven'. En in dat laatste zijn jeugdigen uiteindelijk het meest geïnteresseerd. Het preventief jeugdbeleid te zien als substituuat voor een algemeen, positief gericht, jeugdbeleid is verwarrend en vaak pretentius.

In een metafoor kan het voorgaande als volgt worden samengevat:

Het aspect preventie is als het onderhoudspersoneel aan boord van het schip 'Levensloop' dat er tijdens de vaart voor zorgt dat het schip blijft drijven en kan varen. Maar waar het heen vaart, daar gaan zij niet over: het kan ook varen in cirkels zijn.

Het kunnen varen is belangrijk, maar het is niet alles, het is een voorwaarde maar niet de essentie (...) de verwachtingen van jeugdigen reiken verder. Jeugdigen willen een gerichte 'koers (kunnen) zetten', en daarvoor is meer nodig.

Het is hierin dat een brede, positief gerichte benadering van jeugd en jeugd-beleid zich onderscheidt van de preventieve benaderingswijze.

Positief jeugdbeleid

Er zal geen verschil van mening bestaan over de noodzaak om in het kader van een lokaal jeugdbeleid aandacht te schenken aan jeugdigen 'in problemen' of jeugdigen 'in risico situaties'. Maar veelal wordt niet onderkend dat deze noodzaak slechts één onderdeel is van de missie van lokaal jeugd-beleid, een onderdeel dat zonder inbedding in een breder kader veel van zijn waarde verliest.

Bij 'kansen' gaat het altijd om twee verschillende aspecten: *de kans kunnen grijpen* en *de beschikbaarheid van kansen om te grijpen*.

Het is te gemakkelijk om voor de 'beschikbaarheid van kansen' te verwijzen naar de algemene bronnen en mogelijkheden die onze samenleving biedt. In de praktijk van het dagelijks leven van veel jeugdigen blijken de kansen 'geschapen' te moeten worden.

Dat geldt voor het spelende kind en zijn sociale ontwikkeling: is daarvoor veilige speelgelegenheid beschikbaar?

Dat geldt voor de jeugdige die met leeftijdgenoten samen wil zijn: zijn daarvoor ontmoetingsmogelijkheden in de openbare ruimte?

Dat geldt voor de behoefte aan sociale contacten in eigen en ontspannen sfeer: is daarvoor ontmoetingsruimte met bijbehorende faciliteiten?

Dat geldt voor jeugdigen die actieve maar ongeorganiseerde ontspanning zoeken: zijn daarvoor faciliteiten in de woon- en leefomgeving?

Dat geldt voor jongeren die een basis willen leggen voor een zelfstandig bestaan: is daarvoor werk? is daarvoor huisvesting? enz. enz..

Het voorgaande samenvattend kan de centrale missie van lokaal jeugdbeleid worden omschreven als gericht is op het *herstel en vergroten van het vermogen* van jeugdigen om van kansen gebruik te maken. Maar ook het *concreet scheppen van de kansen* voor jeugdigen om (in elke leeftijdsfase) aan de samenleving deel te nemen en zich voor te bereiden op hun latere deelname als volwassene. Het daadwerkelijk scheppen van kansen voor de jeugdigen is een zorg van het brede lokale jeugdbeleid. Maar ook het mobiliseren van jeugdigen om die kansen te nemen en hun eigen bijdrage te leveren behoren daartoe.

Vraaggestuurd jeugdbeleid

In vele gemeentelijke nota's jeugdbeleid komen we het voornemen tegen om het jeugdbeleid te richten *naar de vraag van jeugdigen*. Dit uitgangspunt brengt zowel in de lokale gemeenschap als bij beleidsmakers verwarring teweeg. De eenvoudige interpretatie van 'vraaggericht beleid' doet het voorkomen alsof datgene wat jeugdigen willen bepalend is voor het (jeugd)-beleid.

Daarbij doemen onmiddellijk problemen op:

- Hoe verhoudt zich de vraag van de ene (groep) jeugdigen tot die van de andere?
- Hoe verhoudt zich de vraag van jeugdigen zich tot die van de behoeften van burgers in het algemeen?
- Hoe moet worden omgegaan met de afweging tussen wat jeugdigen willen en beleidsprioriteiten op andere terreinen van het gemeentelijk beleid?

De gemeente die zich enthousiast bekeert tot de 'vraag van jeugdigen' als ultieme rationaliteit komt veelal bedrogen uit. Voor jeugdigen die worden opgeroepen om hun 'wensen en verlangens' kenbaar te maken aan de gemeentelijke bestuurders en beleidsmakers werkt deze opwekking vaak als een geheel onverwacht opengaan van de schatkamers van Dagobert Duck: *Hier komt 'de gemeente', in hun ogen rijk en machtig, en tot dan toe volstrekt buiten hun vizier, met de mededeling dat ze zich wat van ons aan willen trekken omdat ze hebben ontdekt dat we 'erbij horen'*. En gretig brengen zij hun wensen naar voren: losse ideetjes en meer doordachte plannen; realistische en onrealistische voorstellen; van een disco en een zwembad tot ontmoetings- en hobby ruimten.

Het 'disco-effect'

Het is niet vreemd dat wat jeugdigen doorgaans naar voren brengen vaak voortkomt vanuit een beperkt (groeps-)belang. Dat kan jeugdigen niet kwalijk worden genomen, het wordt hen immers gevraagd. Ook zijn de ideeën waarmee jeugdigen voor de dag komen vaak rijp en groen door elkaar. Geen wonder als ze ineens mogen zeggen wat ze willen.

Veel van hun ideeën hebben misschien wel een levensvatbare kern, maar zijn over het algemeen weinig doordacht en niet uitgewerkt. Andere verlangens zijn weer zeer specifiek geformuleerd. Vaak krijgt een inventarisatie het karakter van een verlanglijstje met daarbij de boodschap: *en nu verwachten wij van u, gemeente, instellingen, dat het ook voor elkaar komt!*

Een dergelijk "disco-effect" van 'wij vragen u draait' brengt beleidsmakers en politici in een moeilijk parket. Het zadelt de verantwoordelijken op met het probleem van de afweging: waarom het éne verzoek wel honoreren en het andere niet? En op welke gronden moet een selectie plaatsvinden uit de veelheid van wensen die worden voorgelegd? Hoe moet aan jeugdigen duidelijk worden gemaakt dat er prioriteiten op andere beleidsterreinen zijn, of formele belemmeringen als bestemmingsplannen, die de honorering van hun wensen onmogelijk maakt? Deze overwegingen leiden overigens ook vaak vooraf al tot terughoudendheid ten aanzien van 'jeugd betrekken'.

Op het eerste gezicht lijkt het uitgaan van de wensen en behoeften van jeugdigen een aantrekkelijke benadering te zijn. De verleiding om het te doen is soms groot, want de moeizame exercitie om een *visie op de lokale jeugd en het jeugdbeleid* te formuleren wordt er grotendeels door omzeild. In de praktijk zien we echter vaak dat wanneer zonder voorbehoud aan jeugdigen wordt gevraagd wat zij willen er bij hen verwachtingen worden gewekt die niet waargemaakt kunnen worden. Zo kan het proces van 'jeugd

betrekken' er al in de beginfase door worden belemmerd.

Het 'Alladin-effect'

We moeten niet over het hoofd zien dat 'de gemeente' in de ogen van de meeste jeugdigen 'het voor het zeggen' heeft. En tegelijkertijd moeten we ons realiseren dat 'de politiek' ver afstaat van de beleavingswereld van jeugdigen. Als de overheid zich bij hen aandient met de vraag wat zij willen, dan willen de jeugdigen heus wel voor de draad komen met hun wensen en verlangens. Maar als die eenmaal zijn voorgelegd, dan gaat de klok tikken, en verwachten jeugdigen dat er in korte tijd ook daadwerkelijk iets gaat gebeuren.

Aan volwassen burgers is vaak nog wel duidelijk te maken dat de beschikbare middelen, de politieke ruimte en de bredere verantwoordelijkheden van het lokaal bestuur beperkingen opleggen aan het honoreren van wensen voor jeugdigen. Maar het is verdraaid moeilijk om dat aan jeugdigen duidelijk te maken, zeker als hen eerst gevraagd is wat zij willen. Veelal bevestigt de mededeling dat zaken niet door kunnen gaan bij hen het gevoel 'niet mee te tellen'. En het is moeilijk om een desillusie, en een reactie van 'zie je wel', bij de betrokken jeugdigen te voorkomen. Zo zijn pogingen om jeugdigen 'te betrekken' al menigmaal verzand, en het zal na zo'n ervaring moeilijk zijn nog eens een appèl op hen te doen.

Ook deze ervaring leidt bij beleidsverantwoordelijken overigens wel eens tot een terughoudende opstelling ten aanzien van 'jeugd betrekken'. Het is de angst voor het 'Alladin-effect': Als je jeugdigen stimuleert om naar voren te brengen wat zij verwachten van hun lokaal bestuur, en ze komen met concrete wensen, dan moet daar ook wat mee gebeuren. De 'geest is uit de fles' en je kunt ze niet met mooie beloften maar lege handen naar huis sturen. Bovendien verwachten zij een snél resultaat. Jeugdige burgers brengen niet gemakkelijk begrip op voor de in hun ogen vaak ondoorzichtige en tijdrovende procedures van ambtelijke voorbereiding en politieke besluitvorming.

Met andere woorden een 'vraaggerichte benadering' is niet vrijblijvend. Het benaderen van jeugdigen vanuit de gemeente met de vraag wat zij willen en verwachten moet gepaard gaan aan reële voorlichting over de mogelijkheden en grenzen van het gemeentelijk beleid. Jeugdigen zullen voor een dergelijke benadering meer begrip en waardering opbrengen dan voor een gemeente die zich aandient als een Sinterklaas. Daarnaast zet een vraaggerichte benadering het jeugdbeleid veelal meteen op het verkeerde been. Het geeft jeugdige vragers de indruk dat zij zelf geen actieve inspanning hoeven te plegen voor de verbetering van hun omstandigheden, en appelt aan een consumentisme waarin 'de gemeente' eenzijdig wordt gezien als 'aanbieder van diensten' en herverdelers van publieke middelen. Ook heeft 'vraaggericht' vaak de bijklank van 'ad hoc beleid': nu dit, dan weer dat. Het stelt beleid afhankelijk van de vele en diverse vragen die jeugdigen zelf formuleren.

De gemeente als 'Black Box'

In verband met het bovenstaande is het van belang dat alle betrokkenen voor ogen houden dat er geen "black box" effect ontstaat. Daarmee wordt bedoeld dat de procesgang van voorstellen en plannen zich aan het blikveld van de jeugdigen zelf onttrekt. Het betrekken van de jeugdigen bij alle stadia van de procesgang die voorstellen en plannen doormaken wanneer zij door gemeentelijke (en andere) instanties worden behandeld is belangrijk. Daarbij moet steeds oog zijn voor de eigen inbreng van jeugdigen. Op die manier ontdekken zij zelf de rationaliteit (en soms de irrationaliteit!) van procedures, formele hobbels en vertragingen en krijgen zij zelf de gele-

genheid om creatieve oplossingen aan te dragen.

Voor de vertegenwoordigers van de instanties is de directe confrontatie met jeugdigen die hun eigen voorstel/plan bepleiten vaak verhelderend. Zij worden gedwongen meer vanuit de jeugdigen te denken en in voor hen begrijpelijke taal duidelijk te maken waarom een bepaalde procedure noodzakelijk is. Het "black box" effect ontstaat wanneer de voorstellen en plannen van jeugdigen 'verdwijnen' in formele procedures en administratieve processen waar na enige tijd een (al dan niet positieve) reactie uit komt rollen. Het zal voor jeugdigen dan vaak moeilijk zijn om de honorering van hun voorstellen te zien als een gevolg van hun eigen inspanningen.

Vraaggestuurd

Dit alles betekent niet dat de wensen en verlangens van jeugdigen niet een belangrijke rol zouden moeten spelen in het proces van beleidsvorming. Het is echter juist om te spreken over een beleid dat is gebaseerd op 'behoeften'. Dat zijn zowel behoeften van jeugdigen, van opvoeders als van de lokale gemeenschap als geheel. Daarnaast zijn er nog de autonome afwegingen die het gemeentebestuur zelf moet maken: in relatie tot haar geformuleerde politieke visie; in relatie tot overige behoeften in de lokale gemeenschap.

'Behoefte' is, anders dan 'vraag' een begrip met een meer objectieve connotatie, het brengt de afzonderlijke vraag 'in relatie tot'. Om aan te geven dat het beleid wordt gebaseerd op de behoeften van burgers kan beter worden gesproken van '*vraaggestuurd beleid*'.

Vraaggestuurd jeugdbeleid is beleid dat zich laat aansturen door de behoeften van jeugdigen ('vraaggestuurd'), maar dat die behoeften, naast een onderlinge afweging ervan, ook plaatst in de overige afwegingen die een gemeentebestuur moet maken ('beleid'). Om die afwegingen te kunnen maken, en geloofwaardig te laten zijn is een visie op jeugd en jeugdbeleid een haast onontbeerlijke voorwaarde, maar bovenal is van belang om deze afwegingen niet buiten het blikveld (en de inbreng) van jeugdigen zelf te maken.

Activerend Jeugdbeleid

Ook wat hier over vraaggestuurd jeugdbeleid is geschreven sluit niet uit dat het beleid 'over de hoofden' van de jeugdigen tot stand komt. Het komt vaak voor dat de 'vraagzijde' als een passieve factor wordt beschouwd. Jeugdigen en hun leefsituatie worden dan weliswaar beschouwd als belangrijke bronnen van beleidsinformatie, maar is de informatie eenmaal ingewonnen, dan trekken de beleidsmakers zich terug en gaan aan het werk.

'Vraaggestuurd' gerelateerd aan wat hierboven is geschreven over 'jeugdparticipatie' betekent echter dat jeugdigen actief betrokken worden bij de uitvoering van het beleid. Het belangrijkste draagvlak voor jeugdbeleid moet worden gevonden bij jeugdigen zelf en bij de hen omringende sociale netwerken. Dat betekent in elk geval twee zaken:

- 1 Jeugdbeleid doet een beroep op de bijdrage van jeugdigen zelf, en op de hen omringende sociale netwerken. De vraag is niet in de eerste plaats wat de overheid doet vòòr de jeugd', de vraag is wat de overheid kan doen om jeugdigen zélf in staat te stellen dingen te doen ('faciliteren'), en hen daartoe op te wekken en uit te dagen.
- 2 Daarnaast is het essentieel dat jeugdigen de afwegingen die de gemeente moet maken kunnen volgen, begrijpen en, ook gaandeweg, kunnen beïnvloeden. Zo zouden zij 'meegenomen' moeten worden in de ambtelij-

ke en bestuurlijk/politieke afwikkeling van hun voorstellen, ideeën en plannen. Jeugdigen zullen, net als volwassenen, veelal inzien dat bepaalde zaken niet (op tijd) gerealiseerd kunnen worden, mits ze zelf overtuigd worden van de belemmeringen die er zijn (financieel; procedureel; politiek enz.). Ook moeten zij in staat worden gesteld om op elk niveau zelf hun afwegingen te maken, en aangepaste voorstellen te doen. Dit kan ertoe leiden dat extra inzet van de jeugdigen zelf, of creatieve oplossingen die zij aandragen nieuwe mogelijkheden schept voor de realisatie van hun plannen.

Uit de praktijk:

Via haar ambtenaar bereikt de wethouder de wens van een groep jeugdigen die in hun buurt een 'ontmoetingsplek' willen hebben. Zij realiseert zich meteen dat bij het inrichten van een JOP zich twee vragen opdringen.

Eén: Wat doe ik als jongeren na enige tijd niet meer op plaats x, waar de JOP staat, maar op plaats y willen samenkomen. Voor dit probleem wordt de oplossing bedacht om een verplaatsbare JOP te installeren.

De tweede vraag is: hoe kan ik bewerkstelligen dat de jongeren de JOP als hun JOP beschouwen. Voor dit vraagstuk komt de ambtenaar jeugdbeleid, die ook cultuur in zijn takenpakket heeft, met een oplossing. Hij stelt voor om lokale kunstenaars, tegen een vergoeding, samen met de jongeren het JOP-bouwsel te laten verfraaien. Dat moet echter zo dat de kunstenaars vooral aangeven hoe de jongeren materialen moeten hanteren opdat die het geval zelf en naar eigen inzicht kunnen verfraaien. Het plan wordt uitgevoerd, zowel de jongeren als de kunstenaars zijn enthousiast en na enige tijd wijden de jongeren samen met de wethouder 'hun' JOP in, het geval is voorzien van kleurige schilderijen. De jongeren zijn trots op hun werk, en zijn bereid met de gemeente afspraken te maken over het gebruik en het onderhoud van de JOP.

De gemeente is er echter nog niet wanneer zij op deze wijze een jeugdbeleid nastreeft dat jeugdigen *activeert* om zelf de eerste 'drager' te worden van hun ideeën en plannen. *Activerend jeugdbeleid* betekent ook dat jeugdigen moeten worden gemobiliseerd om met de ontwikkeling van hun eigen ideeën en plannen bezig te zijn. Het gemeentelijk jeugdbeleid zou daartoe jeugdigen moeten *uitdagen* op een wijze waardoor jeugdigen zich aangesproken voelen. Zonder dit activerende element zal het jeugdbeleid aan veel jeugdigen voorbij gaan, en blijven kansen onbenut om jeugd te betrekken bij de lokale gemeenschap.

Uit de praktijk:

In een woonwijk wordt op initiatief van de wijkcoördinator een prijsvraag voor jeugdigen in verschillende leeftijdscategorieën uitgeschreven met als opdracht: "Hoe kunnen we de buurt leuker maken voor de jeugd". Bij de instructies staat dat het niet zomaar om 'ideetjes' gaat maar om concrete plannen, die ze zo goed mogelijk moeten uitwerken en waarbij ze antwoord geven op de vraag: wat kan ik, samen met mijn leeftijdgenoten en buurtgenoten aan de uitvoering van het plan bijdragen. De middenstand heeft haar medewerking toegezegd en prijzen beschikbaar gesteld die aansluiten bij de belangstelling van de jeugdigen. De gemeente en de welzijnsstichting zijn bereid om procesmatige en technische ondersteuning te geven bij de uitvoering van de uitverkoren plannen. In de jury, onder voorzitterschap van de wethouder, nemen enkele 'kindvriendelijke' volwassenen, een ambtenaar, een vertegenwoordiger van het wijkorgaan, een onderwijzer, een kleuterjuf en een jongerenwerker plaats. De plaatselijke media besteden veel aandacht aan het initiatief. Jeugdigen worden via de scholen en het verenigingsleven opgeroepen om mee te doen. De belangstelling onder jeugdigen is groot.

Jeugd als drager

De essentie van wat hierboven naar voren is gebracht is dat 'het beleid' naar de jeugdigen gebracht moet worden. Zij moeten de bouwstenen ervan aandragen, zij moeten hun eigen kracht kunnen inzetten in de uitvoering ervan, zij moeten zich zo betrokken weten, dat het 'hun' beleid wordt. Zij moeten beschouwd worden als belangrijke, zo niet de belangrijkste actor in het jeugdbeleid, de drager ervan niet het 'object'. De jeugd zou in deze visie het *subject* van jeugdbeleid moeten zijn. Wegen moeten gevonden worden om hen aan te spreken op hun 'eigen kracht' en inbreng. Eigen kracht en inbreng die mede kan worden ingezet voor de leefbaarheid van de lokale samenleving.

En dan nog dit

In Zweden, waar gezinnen al veel langer al dan in ons land afhankelijk zijn van goede voorzieningen voor kinderen en jeugdigen, is het heel normaal dat gemeenten zich ten opzichte van elkaar profileren met dergelijke voorzieningen. In de concurrentieslag om 'de burger' als inwoner voor de gemeente te werven spelen voorzieningen in het kader van jeugdbeleid vaak een cruciale rol.

5.5 Aanbevelingen vormen van jeugdbeleid in Naarden

Algemeen

Er is geen kant en klaar model dat wij aan de gemeente kunnen geven om haar jeugdbeleid vorm te geven. Wel zijn er 'lessen' die ervaringen in andere gemeenten hebben opgeleverd en waarover hierboven is geschreven. Ook zijn er de bevindingen van het onderzoek waaruit aanwijzingen voortkomen omtrent de koers die de gemeente Naarden zou kunnen kiezen. Veel hangt af van de inzet die de gemeente wil plegen ten behoeve van haar jeugdbeleid, en evenveel hangt af van de vraag of de maatschappelijke organisaties voor het jeugdbeleid gewonnen kunnen worden. Ook speelt de vraag of het 'draagvlak van goede wil' kan worden omgezet in actie, en of de nodige draagkracht opgebracht kan worden door de betrokken instellingen en organisaties.

In de gemeente Naarden bestaat geen noemenswaardige traditie op het terrein van jeugdbeleid. Dat wil niet zeggen dat er tot op heden gaan aandacht is geweest voor jeugdigen. Via een op instellingen, organisaties en activiteiten gericht subsidiebeleid heeft de gemeente in het verleden tal van voorzieningen ten behoeve van jeugdigen getroffen. Het primaat in het jeugdbeleid heeft tot op heden vooral bij de maatschappelijke organisaties gelegen. Van die zijde werden initiatieven verwacht, en hun plannen konden binnen de beschikbare middelen van de gemeente op een welwillende benadering rekenen. De gemeente ziet zich echter steeds vaker geplaagd voor de noodzaak om keuzes te maken, zonder dat zij daarvoor de beschikking heeft over een inhoudelijk beleidskader. Dit is een onbevredigende situatie voor alle betrokkenen onder meer omdat:

- het zonder zo'n kader soms moeilijk is om te onderbouwen 'waarom dit wél, en dat niet wordt gehonoreerd';
- het moeilijk is om te beoordelen of de middelen op effectieve en wenselijke wijze worden gebruikt;
- het ontbreken van een inhoudelijk beleidskader het moeilijk maakt om te beslissen in welke richting in het jeugdbeleid moet worden geïnvesteerd;
- een houvast ontbreekt om het beleid met het oog op toekomstige ontwikkelingen te sturen;
- het beleid de indruk maakt 'ad hoc beleid' te zijn;
- bij maatschappelijke organisaties kan gemakkelijk de indruk ontstaan dat het gemeentelijk jeugdbeleid vooral lijdt onder de druk van (beperkte)

financiën, en dat het gemeentelijk handelen overwegend door behoedzaamheid op dat punt wordt gestuurd.

Het maatschappelijk veld in Naarden lijkt over het algemeen gekenmerkt door een enigszins 'berustende' houding. De aandacht van de instellingen en organisaties is gericht op het in stand houden van de bestaande activiteiten, die zij als hun kerntaken beschouwen. Deze 'behoudende' opstelling betekent niet dat er geen ideeën bestaan omtrent uitbreiding en vernieuwingen van de activiteiten en omtrent nieuwe initiatieven gericht op nieuwe doelgroepen. De indruk die bij de onderzoekers ontstaat is dat deze actoren veelal een 'defensieve' houding aannemen, mede voortkomend uit het gegeven dat zij zich niet uitgedaagd of gestimuleerd voelen om ideeën uit te werken en plannen uit te voeren. Ook zij voelen zich niet gesteund door een richtinggevend beleidskader van de overheid dat hen uitdaagt om verder te denken dan het bestaande. Ongetwijfeld geldt dit niet voor alle maatschappelijke organisaties in de gemeente. Zo heeft bijvoorbeeld de Stichting SCAN concrete initiatieven genomen, meest recent op het terrein van de 'zaterdagavond opening' en het 'ambulant jeugd- en jongerenwerk'. Ook de Stichting Kinderopvang Bussum-Naarden geeft blijk van een eigentijds beleid, terwijl ook bij de GGD en de bibliotheek vernieuwende initiatieven zijn genomen.

Het algemene beeld blijft dat geen van de maatschappelijke organisaties zich voelt aangesproken om vanuit het eigen bestek een impuls te geven aan het brede jeugdbeleid. Een verwachting die, gezien de eigen doelstellingen en het eigen bereik van deze organisaties ook niet gesteld kan worden. Niettemin worden er kansen gemist om door het verbinden van de activiteiten van afzonderlijke instellingen de effectiviteit van de dienstverlening als geheel te vergroten. Netwerkvorming, samenwerking en afstemming zijn bewegingen die in de huidige situatie hoogstens vanuit de individuele instellingen worden geïnitieerd met als referentie de effectiviteit van het eigen aanbod voor de eigen doelgroepen. De meerwaarde daarvan voor de samenhang in het lokale bestel van dienstverlening aan jeugdigen als geheel gaat daarbij deels verloren.

Deze meerwaarde kan worden geoogst wanneer de gemeente zich het stimuleren van die samenhang tot haar actieve zorg maakt. De gemeente als voortrekker en regisseur is noodzakelijk om het jeugdbeleid in Naarden op de rails te krijgen. Suggesties over de wijze waarop zij deze rollen vorm kan geven zijn in dit rapport aangereikt. Daarbij zal de gemeente zich meer en meer moeten durven opstellen als 'vertegenwoordiger' van het belang van de jeugdige burgers in haar lokale samenleving. Wanneer de gemeente die opstelling kiest dan zal er op den duur een situatie kunnen ontstaan waarin de gemeente als vertegenwoordiger van de 'vraagzijde' afspraken maakt met instellingen en organisaties omtrent de door hen te leveren diensten tegen bepaalde vergoedingen. Het jeugdbeleid en de daarin geformuleerde doelen zijn voor de gemeente (en de lokale gemeenschap) leidraad voor de honorering van activiteiten van organisaties die maatschappelijk nuttige diensten kunnen verlenen. De vaststelling van prioriteiten daarin zijn uitkomst van politieke besluitvorming.

Sommige voorzieningen zal de gemeente als 'basisvoorziening' willen (soms moeten) financieren, en andere zaken op projectbasis of als incidentele dienstverlening. De budgettering van 'basisvoorzieningen' is betrekkelijk eenvoudig te maken wanneer de daarvoor noodzakelijke middelen en personele lasten worden gekwantificeerd. De prijsstelling is de uitkomst van onderhandelingen en prijsvergelijking.

Om het de gemeente mogelijk te maken haar beleid af te stemmen op de behoeften van de lokale samenleving is niet alleen relevante beleidsinfor-

matie vereist (zie hiervoor) maar tevens geloofwaardigheid naar de jeugdigen zelf. De gemeente zal daarom wegen moeten vinden om 'zichtbaar' te worden voor haar jeugdige burgers (en hun ouders). Gezien de situatie in de gemeente ligt het voor de hand om daarvoor ook aanknopingspunten te zoeken bij het bestaande wijkgerichte beleid, en jeugdigen te activeren de 'bruikbaarheid' en de leefbaarheid van hun woon- leefomgeving te vergroten. Dat betreft de bruikbaarheid en leefbaarheid voor henzelf, als jeugdigen, maar ook rekening houdend met de leefbaarheid in het algemeen. De gemeente heeft al jaren een systeem van wijkcoördinatoren die vooral werken ten behoeve van de fysieke leefomgeving in de wijken. Hun contacten in de wijken gaan verder dan het wijkorgaan, zij worden ook gekend en aangesproken door buurtbewoners, waaronder jeugdigen. Zij signaleren ook 'sociale' vraagstukken. Hier dient zich wellicht een kans aan die voor verdere ontwikkeling in aanmerking komt. In eerste instantie kan gedacht worden aan het stimuleren van functionele netwerken, waarin de signalen die door wijkcoördinatoren worden opgevangen snel kunnen worden doorgegeven aan relevante actoren. Hiervoor zijn afspraken tussen die actoren noodzakelijk.

Zou het zo kunnen?

- 1 *Een groep van 10-15 jeugdigen verzamelt zich op een vaste plek in de wijk, er lijkt sprake van verveling, soms uitlopend op baldadigheid. Omwonenden morren. De wijkcoördinator kent de groep, en zij hem. Hij maakt af en toe eens een ontspannen praatje met ze. Daaruit wordt het hem duidelijk dat ze graag een ontmoetingsruimte zouden willen. In de directe omgeving zijn daarvoor geen faciliteiten. Er is geen buurthuis waarmee onderhandeld kan worden; geen verenigingsgebouwen; en volwassen bewoners oproepen om een ruimte, onder licht toezicht, beschikbaar te stellen als 'huiskamer' is niet opportuun omdat daarvoor de woningen niet geschikt zijn en er geen schuren zijn. Hij wijst de jongeren op het jongerencentrum van SCAN in de naastgelegen buurt. De jongeren reageren afwerend: dat is niet voor ons, daar zitten altijd jongeren uit die buurt enz. De wijkcoördinator participeert samen met het jeugd- en jongerenwerk van SCAN in een netwerk, en wijst de jeugd en jongerenwerkers op de groep. Deze nemen contact op met de groep, maken duidelijk dat het jongerencentrum voor iedereen open staat, en stelt ze gerust over het gedrag van de andere bezoekers. Zij zullen ervoor waken dat iedere bezoeker ongedwongen gebruik kan maken van de ruimte. Ook vertelt de jongerenwerker over activiteiten waaraan de groep deel kan nemen, en de mogelijkheid om zelf activiteiten te bedenken.*
- 2 *Een groepje jongeren in een buurt is actief in ongeorganiseerde sport. Zij hebben zelf een ruimte gehuurd, en voor buitensport maken ze gebruik van een speelweide in de buurt. Hun spel heeft aantrekkingskracht voor andere jongeren in de buurt, die ook welkom zijn om mee te doen. De wijkcoördinator heeft wel eens contact met de groep en zij kennen hem. Op een bepaald moment klampen ze hem aan om te vragen of er geen verplaatsbare doelen kunnen komen, zodat het veld effectiever kan worden gebruikt. Ook vragen zij om netten voor de doelen en een voorziening om te vermijden dat de ballen van het veld rollen de straat op of in tuinen van omwonenden. De jongeren geven aan dat zij zelf willen meewerken aan het tot stand brengen van de voorzieningen. De wijkcoördinator stelt vast dat zijn budget onvoldoende ruimte laat. Hij neemt, via zijn netwerk, contact op met SCAN, de voetbalvereniging en de ambtenaar welzijn. Een voorbereidende vergadering wordt gehouden op te peilen wat vanuit verschillende kanten de mogelijkheden zijn. Daarna volgt er een door het jeugd- en jongerenwerk bijeengeroepen meeting*

met de betreffende jongeren. Het budget van de wijkcoördinator is te beperkt om de voorzieningen te treffen, daaruit kan slechts een gedeelte worden gefinancierd. Het jeugd- en jongerenwerk stelt de jongeren voor om samen met hen een acties op touw te zetten om geld te verwerven in de buurt. De ambtenaar welzijn zal een aanvraag steunen om enige middelen uit het vrij besteedbaar budget voor initiatieven voor jongeren beschikbaar te stellen. Ieder gaat zijns weegs en afgesproken is dat het jeugd- en jongerenwerk in de tussentijd de vorderingen in de gaten zal houden en waar nodig enige procesbegeleiding verzorgt. Na twee maanden komen de lijnen samen: er komen extra middelen van de gemeente (vrij besteedbaar budget), de jongeren hebben met oud papier, flessen-acties en een zelf uitgedachte boodschappen service een paar honderd gulden ingezameld. De wijkcoördinator heeft een plan voor verbetering van het veld gemaakt waarvoor enige middelen uit zijn budget aangewend kunnen worden. De voetbalvereniging heeft advies gegeven en geeft twee ballen. Na drie maanden zijn de verbeteringen gerealiseerd, mede dankzij de grote inzet van de jongeren zelf. Enkele van hen gaan door met de boodschappenservice, die vooral voor ouderen in de buurt en drukke gezinnen in een behoefte blijkt te voorzien. Drie jongens van de groep worden, aangemoedigd door een vertegenwoordiger van de voetbalvereniging, lid met de toezegging dat ze bij elkaar in een elftal van hun niveau kunnen spelen. Een aantal marokkaanse jongens die hebben meegeholpen bij de werkzaamheden worden opgenomen in het groepje. Het veldje is een middelpunt geworden van het buurtleven voor jeugdigen in de buurt. De wijkcoördinator signaleert dat en stelt in eigen kring voor om een aantal bankjes neer te zetten om het veld. De gemeente steunt dit plan en financiert de bankjes uit het vrij besteedbare budget. In het voorjaar ontstaat bij de jongerengroep het plan om die zomer een buurt-sportfestival voor de kinderen en jongeren uit de buurt te organiseren. Ze bespreken het plan met de jongerenwerker van SCAN, die met hen contact opneemt met de gymnastiekleraar van de school. Een werkgroep wordt gevormd, afgesproken wordt dat de jongerengroep de algehele leiding heeft van de organisatie. De gymleraar en de jongerenwerker zijn adviserend betrokken. Prijzen worden beschikbaar gesteld door de middenstand in de buurt. Het festival wordt een groot succes voor meerdere jaren. De jongerengroep heeft zich inmiddels in de buurt een goede naam verworven en worden door de bewoners als een positieve factor beschouwd.

- 3 *In het centrum van de gemeente is bij een bankje onder een afdak een spontane ontmoetingsplaats van jongeren ontstaan. Na verloop van tijd ervaren direct omwonenden overlast van de groep: ze zijn lawaaiig en er blijft rommel achter. De bewoners spreken de jongeren zelf niet aan maar melden zich bij de gemeente. De signalen worden doorspeeld aan de coördinerend beleidsmedewerker jeugdbeleid die op zijn beurt het ambulant jongerenwerk inschakelt om de situatie te peilen en oplossingen aan te dragen. Het ambulant jongerenwerk spreekt op locatie met de groep en maakt melding van de klachten. Uit eigen waarneming constateert de jongerenwerker dat de bewoners overdrijven. Weliswaar is er sprake van enige overlast, maar ook blijkt dat met de groep wel afspraken te maken zijn over hun gedrag. Als bovendien de gemeente een extra prullenbak plaatst dan zal de rommeligheid verdwijnen. Zo gezegd zo gedaan ... De gemeente schrijft aan de klagers een brief waarin de getroffen maatregelen en de gemaakte afspraken worden vermeld. Zij vraagt tevens om verdraagzaamheid van die kant en moedigt de betrokkenen aan om in positieve sfeer eens een praatje te maken met de jongeren. Het ambulant jongerenwerk krijgt het verzoek van de gemeente om ongedwongen contact met de groep te onderhouden.*

4 De herinrichting van het kerkplein is aan de orde. Op dat plein bevindt zich thans een speelplaats voor kinderen. De speelplaats wordt intensief gebruikt. In de nieuwe plannen is geen ruimte voor een dergelijke speelplaats op het plein. Via de coördinerend ambtenaar voor jeugdbeleid wordt contact opgenomen met de omwonenden en ouders van de spelende kinderen om met hen een alternatieve oplossing te vinden. Uit deze contacten komt spontaan het idee op om de speelplaats te integreren met de beoogde nieuwe functies van het plein. Samen met een aantal ouders wordt door vertegenwoordigers van de betrokken beleidsafdelingen van de gemeente, gecoördineerd door de ambtenaar jeugd-beleid, een alternatief plan uitgewerkt dat later door de gemeenteraad wordt aangenomen.

Voor alles geldt dat de gemeente pas werkelijk 'zichtbaar' voor haar jeugdige burgers zal zijn wanneer zij in staat is de leefwereld van jeugdigen door de ogen van jeugdigen zelf te zien. Jeugdigen zien de cultuur en de fysieke omgeving waarin zij leven veelal door een heel andere bril dan volwassenen. Decoraties, objecten en open gebieden in de openbare ruimte krijgen in de leefwereld van jeugdigen vaak een geheel andere betekenis dan waarvoor ze oorspronkelijk waren bedoeld. Zij claimen het recht op erkenning van hun interpretatie van de werkelijkheid waarin zij leven. Het is een misverstand te menen dat zij zich niet met andere interpretaties willen 'verstaan', zij zijn bereid daarover te onderhandelen en afspraken te maken. Voorwaarde is daarbij dat hun interpretatie serieus wordt genomen, en daarmee zijzelf.

De jeugd van Naarden wil geen vesting, maar zij willen een Naarden als *hun* vesting!

Bijlage 1 Vragenlijst inventarisatie aanbod jongeren 0 - 18 jaar Naarden

- 1 Naam, adres en telefoon/faxnummer van uw instelling of organisatie.

Naam :
Adres :
Tel. :
Fax :
Contactpersoon :

- 2 Wat is in het kort de doelstelling van uw instelling of organisatie?

Structureel aanbod

- 3 Worden 0 - 18 jarigen in Naarden binnen het structurele aanbod van uw instelling of organisatie als directe doelgroep aangemerkt?

☐ Ja (ga door naar vraag 4a)
☐ Nee (ga door naar vraag 11a)

Structureel aanbod direct gericht op 0 - 18 jarigen in Naarden

- 4a Geef een beschrijving van de **hoofdactiviteiten** of onderdelen van het structurele aanbod van uw instelling of organisatie die zich **direct** richten op 0 - 18 jarigen in Naarden (minder dan 4 mag natuurlijk ook).

activiteit/onderdeel 1:
activiteit/onderdeel 2:
activiteit/onderdeel 3:
activiteit/onderdeel 4:

- 4b Geef per **hoofdactiviteit** of onderdeel een beschrijving van wat u met die activiteit/dat onderdeel beoogt of wilt bereiken voor 0 - 18 jarigen in Naarden.

activiteit/onderdeel 1:
activiteit/onderdeel 2:
activiteit/onderdeel 3:
activiteit/onderdeel 4:

- 5 Welke leeftijdsgroep(en) bereikt u met uw structurele aanbod (aankruisen per onderdeel - zie 4a/b -; meerdere antwoorden aankruisen mag)?

	activiteit/ onderdeel 1	activiteit/ onderdeel 2	activiteit/ onderdeel 3	activiteit/ onderdeel 4
0 - 4 jaar				
5 - 12 jaar				
13 - 18 jaar				

- 6 Wilt u met uw structurele aanbod aan 0 - 18 jarigen een specifieke doelgroep bereiken (meerdere mogelijkheden aankruisen mag)?

☐ Ja, namelijk:
☐ allochtonen
☐ meiden
☐ anders, namelijk
☐ Nee (ga door naar vraag 8a)

- 7 Kunt u kort een nadere typering of omschrijving geven van de doelgroep 0 - 18 jarigen die u met uw structurele aanbod wilt bereiken?
- 8a Heeft u zicht op de omvang van de doelgroep 0 - 18 jarigen in Naarden waarop het structurele aanbod van uw instelling of organisatie zich richt en hoeveel u daarvan bereikt?
- 0 Nee (ga door naar vraag 9a)
- 0 Ja (ga door naar vraag 8b)
- 8b Wat is de omvang van de doelgroep 0 - 18 jarigen in Naarden binnen het structurele aanbod van uw instelling of organisatie en hoeveel wilt u daarvan bereiken?
- De doelgroep van alle activiteiten bestaat uit 0 - 18 jarigen
 - Met de activiteiten willen we daarvan% bereiken
 - Concreet betekent dat 0 - 18 jarigen
- 9a Bent u er volgens u het afgelopen jaar (1998) in geslaagd het onder 4a/b beschreven structurele aanbod te realiseren (evt. toelichten)?
- activiteit/onderdeel 1: 0 ja 0 nee
- toelichting:
- activiteit/onderdeel 2: 0 ja 0 nee
- toelichting:
- activiteit/onderdeel 3: 0 ja 0 nee
- toelichting:
- activiteit/onderdeel 4: 0 ja 0 nee
- toelichting:
- 9b Worden de door u in vraag 4a genoemde activiteiten/onderdelen van uw werkzaamheden ook in 1999/2000 voortgezet?
- activiteit/onderdeel 1: 0 ja 0 nee
- activiteit/onderdeel 2: 0 ja 0 nee
- activiteit/onderdeel 3: 0 ja 0 nee
- activiteit/onderdeel 4: 0 ja 0 nee
- 10 Zijn er naast de hiervoor genoemde activiteiten of onderdelen van de werkzaamheden in uw instelling of organisatie nog andere activiteiten met een bredere doelgroep die **indirect** gericht zijn op 0 - 18 jarigen in Naarden?
- 0 Ja (ga door naar vraag 11a)
- 0 Nee (ga door naar vraag 12)
- 11a **Structureel aanbod indirect gericht op 0 - 18 jarigen in Naarden**
- Geef een beschrijving van de **belangrijkste** onderdelen in de structurele werkzaamheden/activiteiten van uw instelling of organisatie die **indirect** gericht zijn op of van belang zijn voor 0 - 18 jarigen in Naarden (minder dan 4 mag natuurlijk ook).
- onderdeel 1:
- onderdeel 2:
- onderdeel 3:
- onderdeel 4:
- 11b Geef per onderdeel zo mogelijk een concretisering van wat u daarmee aan 0 - 18 jarigen in Naarden (structureel) te bieden heeft.
- onderdeel 1:
- onderdeel 2:
- onderdeel 3:
- onderdeel 4:

Algemeen

- 12 Wat zijn de belangrijkste beleidsterreinen die u met uw activiteiten of werkzaamheden bestrijkt (meerdere antwoorden aankruisen mag)?
- ☐ Onderwijs
 - ☐ Welzijn
 - ☐ Cultuur
 - ☐ Gezondheidszorg
 - ☐ Jeugdhulpverlening
 - ☐ Wonen en leefomgeving
 - ☐ Sociale zaken en arbeidstoeleiding
 - ☐ Openbare orde en veiligheid
 - ☐ Sport
- 13 Op welke functies richten de activiteiten of werkzaamheden van uw instelling of organisatie zich (meerdere antwoorden aankruisen mag)?
- ☐ Ontmoeting/recreatie
 - ☐ Vorming/educatie
 - ☐ Cultuur/creativiteit
 - ☐ Dienstverlening/voorlichting
 - ☐ Belangenbehartiging/activering
 - ☐ Opvang
 - ☐ Afstemming/coördinatie
 - ☐ Signalering
- 14a Heeft u zicht op het aantal 0 - 18 jarigen in Naarden dat gebruik maakt van het aanbod van uw instelling of organisatie?
- ☐ Ja (ga door naar vraag 14b)
 - ☐ Nee (ga door naar vraag 15)
- 14b Hoeveel 0 - 18 jarigen in Naarden maken gebruik van het aanbod van uw instelling of organisatie?
- het aantal 0 - 18 jarigen in Naarden dat op dit moment gebruik maakt: jongeren
 - het gebruik door 0 - 18 jarigen is vooral:
 - ☐ incidenteel
 - ☐ regelmatig
- 15 Wat zijn de drie belangrijkste instellingen/organisaties waarmee uw instelling of organisatie in het kader van het aanbod samenwerkt?
- Naam instelling 1:
Aard van de betrokkenheid:
 - Naam instelling 2:
Aard van de betrokkenheid:
 - Naam instelling 3:
Aard van de betrokkenheid:
- 16 Kunt u aangeven welke aandacht uw instelling of organisatie bij de voorbereiding of uitvoering van uw activiteiten of werkzaamheden heeft voor jeugdparticipatie?
- ☐ Informatie betrekken van jongeren
 - ☐ Informatie verstrekken aan jongeren
 - ☐ Jongeren praten actief mee over inrichting aanbod
 - ☐ Jongeren beslissen mee over inrichting aanbod
 - ☐ Anders, namelijk:
 - ☐ Geen aandacht voor jeugdparticipatie

Incidenteel aanbod

- 17 Heeft uw instelling of organisatie de afgelopen tijd een incidenteel aanbod/activiteit voor 0 - 18 jarigen in Naarden georganiseerd of heeft uw instelling of organisatie daaraan een bijdrage geleverd (bijvoorbeeld een zomeractiviteit, een toernooi, een buurtactiviteit)?
0 Ja (ga door naar vraag 18)
0 Nee (u bent klaar met het invullen van de vragenlijst)
- 18 Geef een korte omschrijving van het aanbod/activiteit, de doelgroep, het aantal deelnemers 0 - 18 jaar en met wie werd samengewerkt:
- 1 Omschrijving aanbod/activiteit:
Doelgroep:
Aantal deelnemers 0 - 18 jaar:
Samengewerkt met:
- 2 Omschrijving aanbod/activiteit:
Doelgroep:
Aantal deelnemers 0 - 18 jaar:
Samengewerkt met:
- 3 Omschrijving aanbod/activiteit:
Doelgroep:
Aantal deelnemers 0 - 18 jaar:
Samengewerkt met:
- 4 Omschrijving aanbod/activiteit:
Doelgroep:
Aantal deelnemers 0 - 18 jaar:
Samengewerkt met:

Vragenlijst **uiterlijk twee weken na verzenddatum** retourneren aan:

Gemeente Naarden
Afdeling Onderwijs, Welzijn en Recreatie
t.a.v. de heer L.C. Lempers
Postbus 5000
1410 AA NAARDEN
Bedankt voor het invullen van deze vragenlijst!

Bijlage 2 Wervingsbrief jongeren

Aan de jongeren in Naarden

Beste

Ik schrijf je deze brief namens de gemeente Naarden.
De gemeente vindt het belangrijk om van jongeren te weten te komen wat hun mening is over een aantal onderwerpen zodat de gemeente daar rekening mee kan houden.

Daarom heeft de gemeente het bureau waarvoor ik werk gevraagd om groepsgesprekken te organiseren met een aantal van jullie.
Aan organisaties in Naarden is gevraagd om daarvoor met jongeren contact op te nemen. Degene van wie je deze brief kreeg werkt bij één van die organisaties.

Mijn vraag is of je wilt meedoen aan een groepsgesprek samen met ongeveer.... andere jongeren.

Ik wil die dag met jullie praten over onderwerpen als:

- Wat vind je van de straat, buurt of wijk waarin je woont en leeft?
- Wat doe je in je vrije tijd en vind je dat er voldoende activiteiten voor jongeren in Naarden worden georganiseerd?
- Wat doe je overdag? Wat vind je van school en weet je wat je na deze school wilt gaan doen?
- Vind je dat Naarden een leuke en veilige gemeente voor jongeren is?
- Denk je dat iemand die hulp of advies nodig heeft in Naarden ergens terecht kan?
- Kom je weleens in het gemeentehuis of bij andere organisaties? Wat zouden die kunnen doen om het aanbod voor jongeren te verbeteren?
- Hoe vind je dat jongeren en jongeren en volwassenen in Naarden met elkaar omgaan?
- Wordt er op het gemeentehuis of door organisaties rekening gehouden met de wensen van jongeren? Hoe kan dat beter en wil je daar zelf een bijdrage aan leveren?

Ik nodig je van harte uit om mee te doen en zou het leuk vinden met jou en andere jongeren te praten opdag .. november van.... tot.... uur op ...
Als je mee wilt doen kun je je naam doorgeven aan degene van wie je deze brief hebt gekregen.

Zie ik je op .. november?

Namens de gemeente Naarden,
Gert Jan Slump (DSP)

Bijlage 3 Itemlijst panels

1 Wonen en leefomgeving

- Waar woon je en ben je tevreden met de plek/buurt waar je woont?
- Waar breng je je vrije tijd door (thuis, vlak bij huis, verder weg?)
- Hoe belangrijk is de buurt voor je?
- Wat vind je goed en wat kan er volgens jou beter in jouw buurt?
- Hoe ziet volgens jou een leuke buurt, straat of plek eruit? Kun je een voorbeeld noemen?
- Wat zou je de gemeente adviseren om de buurten in Naarden leuker voor jongeren te maken?

2 School en werk

- Zit je op school of werk je?
- Hoe vind je het op school? Wat is er goed en wat kan er beter?
- Als je aan het werk bent: hoe ging dat?
- Wat is belangrijk bij het vinden van werk?
- Welke hulp kunnen jongeren daarbij gebruiken en wie zou daarvoor moeten zorgen?
- Wat zou je de gemeente en instellingen adviseren om jongeren beter op hun toekomst voor te bereiden?

3 Vrijetijd

- Wat doe je in je vrijetijd?
- Wat is er in Naarden voor jongeren te beleven?
- Wat mis je in Naarden in je vrijetijd?
- Wat zou je de gemeente en instellingen adviseren als zij activiteiten voor jongeren willen organiseren?

4 Veiligheid en criminaliteit

- Is Naarden volgens jou een veilige gemeente voor jongeren (en ouderen)?
- Gebeurt er wel eens iets waarbij je je niet prettig of onveilig voelt?
- Ouderen klagen nog wel eens over overlast van jongeren. Is dat terecht of niet en wat kun je daaraan doen?
- Wat zou je de gemeente of instellingen adviseren om Naarden voor jongeren (en ouderen) veiliger te maken?

5 Hulp en advies

- Waar zou je een vriend of vriendin naartoe sturen met problemen?
- Waar zou je zelf naartoe gaan als je klachten, vragen of problemen hebt?
- Wat is belangrijk als je op zoek gaat naar hulp of advies?
- Wat zou je de gemeente of instellingen adviseren om jongeren die hulp of advies nodig hebben beter te helpen?

6 De gemeente en de instellingen in Naarden

- Komen jullie wel eens in het gemeentehuis? Waarvoor bijvoorbeeld?
- Voor welke dingen zou je volgens jou naar het gemeentehuis toe kunnen gaan en wat verwacht je dat er dan gebeurt?
- Bij welke instellingen komen jullie wel eens? Wat vind je goed van ze en wat kunnen ze verbeteren?
- SCAN is een van de organisaties met een aanbod (activiteiten) voor jongeren; ken je SCAN en wat weet je van ze? (overzicht maken van activiteiten om die te kunnen noemen!)
- Welke activiteiten zou SCAN volgens jou moeten organiseren en wat kan SCAN nog meer voor jongeren betekenen?
- Wat zou je de gemeente en instellingen adviseren om het aanbod voor jongeren te verbeteren?

7 Omgaan met elkaar

- Hoe vind je dat jongeren in Naarden met elkaar omgaan? Welke zaken zijn daarbij belangrijk volgens jou?
- Hoe vind je dat jongeren en volwassenen in Naarden met elkaar omgaan? Welke zaken zijn daarbij belangrijk volgens jou?

8 Jeugdparticipatie

- Stel: je wilt iets voor jou en je vrienden of vriendinnen gedaan krijgen: hoe pak je dat dan aan en waar ga je naartoe?
- Wat vind je van de manier waarop er door de gemeente en instellingen in Naarden naar jongeren wordt geluisterd/rekening gehouden wordt met jongeren? Kun je voorbeelden geven?
- Als de gemeente en instellingen in Naarden beter naar jongeren willen luisteren (ze serieuzer willen nemen/ze meer invloed willen geven) over welke dingen zou het dan moeten gaan volgens jou? Kun je voorbeelden geven.
- Hoe zouden de gemeente en instellingen volgens jou beter naar jongeren kunnen luisteren/kunnen samenwerken met jongeren?
- Stel dat de gemeente samen met jongeren jeugdparticipatie zou willen opzetten, hoe zou dat dan het beste kunnen (voorbeelden: raad, panel, platform, informatie voor en door jongeren, etc. etc.)?
- Welke bijdrage zou je daaraan willen leveren?
- Wat zouden de eerste dingen zijn die je zou aanpakken/doen voor jongeren als je burgemeester van Naarden was?

Bijlage 4 Jongeren die aan de panels hebben deelgenomen

Met dank aan:

Achmed, Paul, Richard, Daniëlle, Claudia, José, Kim, Mariska, Simone, Joey, Charlotte, Guus, Charlotte, Pepijn, Marco, Ric, Daniël, Tom, Roy, Ilse, Amandal, Eric, Wesley, Madelon, Deborah, Ralf, Daphne, Laila, Lailna, Kamal, Bas, Carola, Daisy, Lisanne, Suzanne, Alex, Amando.

Bijlage 5 Miniconferentie 'Jeugdbeleid in Naarden'

Op 23 februari van 19.30 - 22.30 uur is door DSP in samenwerking met de gemeente Naarden een miniconferentie 'Jeugdbeleid in Naarden' georganiseerd. Voor deze bijeenkomst waren vertegenwoordigers van instellingen, de twee betrokken wethouders (de heer J. Kleine, portefeuillehouder Sociale zaken, Ouderenbeleid, Onderwijs, Sport en Recreatie en Volksgezondheid en de heer de Hollander, portefeuillehouder Financiën, Economische Zaken, Welzijn, Milieu en Volkshuisvesting), leden van de commissie FEMWV en ambtenaren van diverse afdelingen uitgenodigd. De opkomst was groot te noemen: 27 personen waren aanwezig.

Na enkele inleidingen door de heer H. de Hollander en beide onderzoekers (de heren G.J. Slump en P. Kwakkelstein) zijn twee werkgroepen (12-minners en 12-plussers) gevormd die zich hebben gebogen over een aantal vragen. Die vragen waren:

- A Wat zijn in de nabije toekomst met betrekking tot de leeftijdsgroep de belangrijkste thema's waar de aandacht van de instellingen en van het jeugdbeleid naar uit moet gaan?
- B Hoe wordt in de bestaande activiteiten reeds aandacht aan deze thema's geschonken?
- C Wat moet daarin verbeterd worden. Welke aanvullende activiteiten zijn er in de nabije toekomst verder nodig?
- D Welke instelling(en) moeten daarin het voortouw nemen?
- E Welke instellingen kunnen daaraan verder een bijdrage leveren?

Plus:

- F Wat zou het gemeentelijk jeugdbeleid zich ten doel moeten stellen ten aanzien van de onderscheiden thema's?
- G Kan de gemeente ten dienste van de uitvoering van haar beleid een regisseursrol vervullen en hoe kan die worden vormgegeven?

Weergave opbrengst werkgroep 12-minners

Thema's

- 1 Taal- en cultuurbetereiding vluchtelingen en alloctonen
- 2 Huiswerkbegeleiding 9 - 12 jarigen
- 3 Vrijetijdsbesteding en voorkomen sociaal isolement
- 4 Grenzen aangeven aan kinderen (opvoedingsondersteuning)
- 5 Kinderdagopvang en naschoolse opvang (beantwoorden aan toenemende behoefte)
- 6 Voorschoolse opvang
- 7 Samenwerking en netwerkvorming (afstemming!)
- 8 Sport en bewegen voor kinderen

Huidige activiteiten per thema

- Ad 1 Spel-op-maat voor vluchtelingenkinderen
- Ad 2 Geen
- Ad 3 Cursussen SCAN, activerend kindervakantiewerk, Scouting, muziek-schoon, andere instellingen op gebied van sport en welzijn. Breed aanbod.
- Ad 4 Cursus 'Opvoeden zo' (GGD) voor ouders van 3 - 12 jarigen, Gordon-cursus (Bureau Jeugdzorg)
- Ad 5 Aanbod Stichting Kinderopvang Bussum-Naarden; plus koppeling van

activiteiten met andere organisaties (activiteiten)

- Ad 6 Aanbod Stichting Algemeen Peuterspeelzaalwerk Naarden.
- Ad 7 Veel bilateraal en ad hoc overleg tussen vele instellingen afzonderlijk (genoemd worden bilateraal tusschen: kinderopvang, peuterspeelzaalwerk, SCAN, GGD, scholen, bibliotheek, gemeente.
- Ad 8 Zwemles, aanbod sportverenigingen, vrije sportbeoefening in de buitenruimte, toegankelijk maken sportaanbod voor minima via minima-beleid.

Noodzakelijke verbeteringen

- Ad 1 Uitbreiden naar doelgroep Marokkaanse kinderen en hun ouders. Moet 'booming' worden.
- Ad 2 Moet worden gerealiseerd (brede doelgroep, vooral gericht op uitval-lers bij naschoolse opvang).
- Ad 3 Noodzaak tot afstemming en overleg over aanbod en behoefte aan 'ANWB'-boekje voor doelgroep over aanbod; kan worden gekoppeld aan jaarlijks overleg voor update en tegelijkertijd afstemming aanbod. Apart voor 4 - 12 jarigen en 13 - 18 jarigen?
- Ad 4 (Nog) meer bekendheid aan geven.
- Ad 5 Heroverwegen inzet van middelen in verband met toename in de vraag (met name geweldige toename in vraag naar naschoolse opvang: 85 - 90% stroomt door van kinderdagopvang naar naschoolse opvang!); leeftijd naschoolse opvang ophogen.
- Ad 6 Wachtlijstproblematiek aanpakken. Hergebruik van ruimtes? Centrale locatie voor alle kinderwerk?
- Ad 7 Stroomlijnen overleg en compleet in kaart brengen wat je met elkaar doet in Naarden voor deze doelgroep; gezichten leren kennen! Een of twee keer per jaar, ophangen aan schooljaar (in elk geval in mei/juni om voor begin nieuwe seizoenen plannen te kunnen trekken).
- Ad 8 Leerlingen verder stimuleren voor sportdeelname. Minimabeleid beter voor het voetlicht brengen.

Welke instelling neemt het voortouw en welke instellingen leveren verder een bijdrage?

- Ad 1 SCAN
- Ad 2 SCAN, in samenwerking met onderwijs (bereidheid tonen)
- Ad 3 gemeente Naarden dient daarin regie te voeren (sociale kaart aanleggen en beschikbaar maken voor instellingen!), in samenwerking met sport, scouting, SCAN, instellingen voor cultuur en educatie.
- Ad 4 GGD, in samenwerking met Bureau Jeugdzorg en Stichting Zandbergen (jeugdzorg).
- Ad 5 Stichting Kinderopvang Bussum-Naarden, in samenwerking met bedrijfsleven en particuliere aanbieders in kinderopvang.
- Ad 6 Stichting Algemeen Peuterspeelzaalwerk Naarden, in overleg met andere instellingen in verband met hergebruik ruimte (onderwijs?) en mogelijk centrale locatie kinderwerk.
- Ad 7 gemeente Naarden (regie), in samenwerking met alle instellingen.
- Ad 8 gemeente Naarden (regie), in samenwerking met sportverenigingen, culturele verenigingen, kinderwerk. Moet deel van het boekje zijn (zie onder 3 hiervoor).

De regisseursrol van de gemeente

In zijn algemeenheid wordt opgemerkt dat de aanwezigen ervoor pleiten dat de regisseur zich in de toekomst zal moeten profileren en promoten als regisseur. De zichtbaarheid van de regisseur moet beter worden. Uitdagingen liggen op minstens 3 van de genoemde thema's (3, 7, 8) waar de gemeente vanwege het feit dat er een veelheid aan instellingen bij betrokken is, het voortouw moet nemen en zich regisseur moet tonen en zich coördinerend dient te gaan opstellen.

Weergave opbrengst werkgroep 12-plussers

Algemeen

- Jeugdigen ouder dan 12 jaar zijn minder aanspreekbaar via gestructureerde verbanden dan kinderen tot 12 jaar. Zij gaan in hun leefwereld meer en meer tijd/ruimte opeisen voor hun eigen bewegingen, samen met leeftijdgenoten.
- De betrokken vertegenwoordigers van instellingen in de werkgroep staan over het algemeen positief tegenover het initiatief van de gemeente om een jeugdbeleid te formuleren.
- Er is goede wil aanwezig om aan de ontwikkeling en de uitvoering daarvan bij te dragen. De instellingen nemen over het algemeen ten opzichte elkaar een coöperatieve houding aan met respect voor elkaars expertise.
- Duidelijk wordt dat van de gemeente wordt verwacht dat zij een visie ontwikkelt die als richtsnoer voor het jeugdbeleid kan dienen.
- Daarnaast wordt van de gemeente verwacht dat zij de regie van het jeugdbeleid op zich neemt.
- Het is ten behoeve van het jeugdbeleid noodzakelijk om de jeugd zelf in beeld te krijgen.
- De structurering van de verhoudingen rondom het jeugdbeleid moet vooral worden aangepakt vanuit het belang van communicatie tussen de betrokken actoren. Communicatie die mede wordt bepaald door de kracht van argumenten, waarin men bereid is toe te geven en zich te laten overtuigen.

Specifiek

- Het jeugdbeleid van de gemeente moet vooral in dienst staan van het creëren van 'ruimte' voor jeugdigen in de lokale gemeenschap. Dit is zowel fysieke als culturele ruimte.
- Daarbij moet beseft worden dat jeugdigen steeds minder 'institutioneel' zijn georiënteerd. Zij 'shoppen' en wisselen snel. Het jeugdbeleid moet de lokale samenleving voorgaan in het zich instellen op deze beweeglijkheid van jeugdigen.
- Dat moet gebeuren vanuit een 'positieve' benadering van jeugdigen. Instellingen moeten worden aangemoedigd om jeugdigen in de gelegenheid te stellen zich op 'positieve' wijze te manifesteren in de lokale samenleving.
- Het jeugdbeleid moet in dienst staan van het 'leren' van jeugdigen, in plaats van het 'afleren'.
- Het jeugdbeleid moet een duidelijk appel doen op de volwassen burgers. Zij moeten worden 'gewonnen' voor de jeugdige medeburgers.
- Het jeugdbeleid moet ertoe bijdragen dat volwassenen zich verdraagzaam opstellen ten aanzien van jeugdigen, dat zij hen respecteren.
- De gemeente moet haar jeugdbeleid legitimeren door een overstijgend belang te formuleren.

- De gemeente moet aan de burgers en jeugdigen laten zien dat zij kiest voor haar jeugd en er voor staat.
- Het jeugdbeleid zou jeugdigen moeten uitdagen om plannen te maken die bijdragen aan de realisatie van de beleidsuitgangspunten. Criteria moeten worden opgenomen voor het beoordelen van dergelijke plannen van jeugdigen en de plannen die voldoen moeten ook financieel ondersteund worden.
- Instellingen moeten openstaan voor elkaar en niet als oesters dichtklappen als het eigen belang in het geding lijkt te komen.
- Het gemeentelijk jeugdbeleid moet de samenhang in het opereren van uiteenlopende instellingen stimuleren, want daar kan nog veel worden gewonnen.
- De gemeente moet zich in haar beleid meer laten leiden door de 'vraag' van jeugdigen. Dat houdt in dat zij instellingen op andere wijze moet benaderen.
- Het jeugdbeleid moet aangeven hoe het is verbonden met lokaal onderwijsbeleid; bovenlokaal jeugdzorgbeleid; jeugdgezondheidszorg; jeugd- en veiligheid beleid, etc.